

דברי הכנסת

כנס מיוחד

הישיבה הארבע-עשרה של הכנסת השלוש-עשרה
יום שני, כ"ג באלול התשנ"ב (21 בספטמבר 1992)

ירושלים, הכנסת, שעה 10:02

תוכן העניינים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
עתיד ביטחונה של ישראל נוכח נכונות לוותורים ישראליים במשא-ומתן המדיני
קידום תהליך השלום והמשא-ומתן עם סוריה
התקדמות המשא-ומתן עם הסורים ונכונות ממשלת ישראל לפשרה טריטוריאלית
ברמת-הגולן
חשיפת ישראל לסיכונים ביטחוניים-צבאיים
יחסי החוץ של ישראל
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
עתיד ביטחונה של ישראל נוכח נכונות לוותורים ישראליים במשא-ומתן המדיני;
קידום תהליך השלום והמשא-ומתן עם סוריה; התקדמות המשא-ומתן עם הסורים ונכונות ממשלת
ישראל לפשרה טריטוריאלית
ברמת-הגולן;
חשיפת ישראל לסיכונים ביטחוניים-צבאיים;
יחסי החוץ של ישראל
הצעת חוק רשות השידור (אישור תוקפן של אגרות רדיו וטלוויזיה),
התשנ"ב-1992
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק שחרור מינהלי (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ב-1992
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
דין-וחשבון משלחת הכנסת לוועידת האיגוד הבין-פרלמנטרי בשטוקהולם
הפרטת ייבוא הבשר
ייבוא בשר טרף לישראל
עינויי הדין של השר דרעי
הצעות לסדר
המצב בבתי-הכלא
הודעה אישית של חבר הכנסת ה' מחאמיד

כנס א'

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו פותחים בזאת ישיבת פגרה נוספת, כנס מיוחד של הכנסת, יום שני, כ"ג באלול התשנ"ב, 21 בספטמבר 1992. לפי הקצב הזה, אנחנו נבטל את המושג פגרה ונאמר שהכנסת יוצאת לפגרות ביניים. אני חושב שזה טוב מאוד שגם בקיץ אנחנו ממלאים את שליחותנו במליאה, והוועדות עובדות במלוא הקצב.

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת חוק שחרור מינהלי (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ב-1992, שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

עתיד ביטחונה של ישראל נוכח נכונות לויתורים ישראלים במשא-ומתן המדיני

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הראשון בסדר-היום: עתיד ביטחונה של ישראל נוכח נכונות לויתורים ישראלים במשא-ומתן המדיני. אני מזמין את חבר הכנסת עוזי לנדאו, במסגרת של עשר דקות. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

מי משיב בשם הממשלה?

היו"ר ש' וייס:

לפי הידוע לי, ראש הממשלה; ולפי הידוע לי, הוא יהיה כאן ממש בתוך דקה אחת או שתיים. בינתיים נמצאים כאן שני שרים, ובמסגרת האחריות הקולקטיבית הם נושאים באחריות.

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

ראש הממשלה הזה ענה על יותר נושאים מאשר ראש הממשלה הקודם בכל תקופת כהונתו.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע, בוודאי. בבקשה, חבר הכנסת לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מר רבין הוא ראש הממשלה הראשון בתולדות מדינת ישראל אשר שבר נורמה ציונית והעז לבנות את ממשלתו על תמיכת מפלגות השוללות את קיום ישראל כמדינה יהודית וציונית. מר רבין ידע כי אין רוב למדיניותו בקרב הציבור היהודי והציוני, ועל כן חיונית תמיכת דראושה, תופיק זייד ומפלגותיהם כדי להתגבר על הרוב הציוני.

מדיניות ראש הממשלה מתבהרת ככל שמתרבים דבריו – – –

וליד חאג' יחיא (מרצ):

זו הסתה פרועה. לא ייתכן להמשיך בהסתה הזאת – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת וליד צאדק, אני מבקש – – –

וליד חאג' יחיא (מרצ):

מה זאת אומרת שאנחנו נגד מדינת ישראל? מי אמר שאנחנו – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת וליד צאדק, אני מבקש שלא להפריע. חבר הכנסת לנדאו, חבר הכנסת וליד צאדק, אני רואה שאותו עניין חוזר כבר בפעם השלישית. אתם חוזרים על מוטיב, יש כאן תגובה. זה דיון פוליטי. אני כשלעצמי חושב שזאת התבטאות חמורה.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

זה לא דיון פוליטי. זו הסתה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צאדק, תהיה לך הזדמנות להגיב כאן, יש גם נואם של הסיעה שלך, ואני מתאר לעצמי שהוא יגיב בחריפות. זה חלק מהוויכוח הפוליטי הקשה מאוד. ובזה אני לא מזדהה, חלילה, עם ההערות שהושמעו כאן.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רק מבקש להביא את הפרעות האופוזיציה בחשבון הזמן, כי מטרות לא לאפשר לדבר.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. חברי הכנסת, כל נואם שאומר דברים חריפים ויהיו קריאות ביניים – זה כלול בנאום. זה חלק מהדיון.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ככל שמתבהרת מדיניות ראש הממשלה עם התרבות דבריו מדובר בנכונות לנסיגה מוחלטת מהגולן; לנסיגה מיהודה, מהשומרון ומעזה למתכונת של אוטונומיה הסוללת דרך

למדינה פלשתינית שנייה; לויתורים רבים בירושלים, להחנקת היישוב היהודי בירושלים; לייבוש יישובים בשומרון וביהודה; לאילוף יישובים בגולן לרדת.

המאבק הציבורי שהחל נגד המדיניות הזאת הוא לא על שטח, סתם כי מתחשק, וכבר לא רק על קדושת ארץ-ישראל, אלא על נשמת אפה של הציונות ועל זכותנו הפשוטה להתקיים, על זכותנו- יכולתנו להגן על עצמנו, ועל אפשרותנו לשרוד במרחב הערבי המטורף שבתוכו אנחנו חיים.

מדיניות ראש הממשלה לנסיגה מרמת-הגולן חושפת את הגליל לסכנות קיומיות. ואני אומר זאת גם בתנאי הפירוז הגמור, 70 ק"מ בואכה דמשק, כפי שרוצה מר רבין, גם אז יהיה האיום בלתי נסבל. הרי גם בעתיד אפשרית הפתעה, כפי שהיו הפתעות בכל המלחמות שהיו. ראו: נהגי הטנקים באוגדות הסוריות החונות בבקעת דמשק יטפסו על הכלים, יכניסו למהלך ראשון עם ערב, ותושבי הגליל יתעוררו עם בוקר ויראו את שפעת הצבא הזה גולשת ממורדות הגולן, מבקעת-החולה בצפון בואכה בקעת-כינורות ומוצא הירדן בדרום. אז יעמדו תושבי הגליל בקו האש. ואיזו אש זו תהיה. הרבה מעבר לזו של 1973.

מאז 1973 הצבא הסורי יותר מאשר הוכפל, כוח האש יותר מאשר שולש, טווחי הכלים גדלו, שופר דיוקם. יש גם אלמנטים לא-קונבנציונליים. על צה"ל תהיה התגובה קשה בתנאים האלה. היכולת הסורית לשבש את הגיוס ולשבש את העברת התגבורות גדלה מאוד עם דיוק הטילים שלהם, שיכונו לצמיתים, לדרכים, לשדות תעופה. ובידי הסורים גם האופציה לפתוח חזית נוספת דרך לבנון, שלא היתה בעבר.

מדברים היום על פינוי ההתיישבות בגולן, חלילה וחס. זאת טרגדיה קשה ומיידית לתושבים היושבים שם. אבל את המחיר האמיתי של הקטסטרופה הקרבה ישלמו תושבי הגליל. אני מדבר על תושבי טבריה, חצור, צפת, קריית-שמונה, מטולה, יסוד-המעלה ועשרות יישובים וקיבוצים. הם יהיו בשר התותחים של המלחמה הקרובה.

יש גם טעות של מר רבין באי-הבנת האויב. מר רבין אומר: שלום אמת. צריך לבדוק את כוונות הסורים. נניח שהם ייתנו מה שהוא קורא שלום אמת, עם שגרירים, עם יחסים, עם גבול פתוח. הרי בין עירק ובין כוויית היה שלום אמת, אבל לא היה לו כל ערך, כאשר עירק היתה סבורה שלפניה טרף קל.

לבחינת הכוונות יש חשיבות בטווח הקצר. אבל הכוונות יכולות להשתנות. לא משתיתים עליהן הסכמים ארוכי-טווח כאשר מפקירים בעבור זה נכסים אסטרטגיים. זה נכון לכל מקום בעולם, במיוחד נכון הדבר לעולם הערבי, אשר הטירוף בתוכו נעשה גדול מבעבר. אין בו דמוקרטיה. יש בו פונדמנטליזם מתפשט. שליטים בו נתונים לרצח ולהחלפה מהיום למחר. וכך הם על כוונותיהם.

מה שצריך לומר לראש הממשלה, שנכנס ברגע זה, אדוני היושב-ראש – – –

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני ראש הממשלה, מה שצריך לבחון זה לא את הכוונה אלא את היכולת הסורית אחרי ההסכם שתציע. מי שמוותר על רמת-הגולן מגדיל את היכולת הסורית לתקוף, מקטין את יכולתנו להגן על עצמנו, הופך את ישראל לטרף קל וכמו מזמין את השליט הסורי להתנפל, ובמו ידיו סולל את הדרך למלחמה הבאה.

אדוני ראש הממשלה, נסיגה מרמת-הגולן כמו מקרבת מאכלת אל צוואר תושבי הגליל. אתה מאמין שהשליט הסורי שיאחז בה לא ישתמש בה. זה לא סיכון מחושב, זו קלות דעת פושעת. עד כאן מדיניות הממשלה על טעויותיה.

ועתה לסוגיית אמינות ראש הממשלה בשל המערכה להונאת הציבור שבראשה הוא עומד בחודשים האחרונים. גדול מחיר הטעות, גדול ממנו כאב ההונאה. אני אומר "הונאה", אדוני ראש הממשלה, והמלה הזאת תרדוף אותך יום-יום בחודשים הקרובים. על-פי עדות השר בן-אליעזר, הנחתום המעיד על עיסתו כראש מטה הבחירות של המערך, מפלגת העבודה השתמטה מהנושא המדיני, ובמקום שהיו ויכוחים מדיניים התגנבתם מהצבע האדום אל הצבע הכחול-לבן, גם במודעות, והבטחתם: לא יהיו ויתורים טריטוריאליים בכנסת הקרובה. אפילו בשומרון, ביהודה ובעזה, מקום שאתם בעד ויתורים טריטוריאליים, אמרתם שתהיה אוטונומיה, כמו הליכוד – אין ויתורים בכנסת הזאת. על רמת-הגולן אמרתם: לא יהיו ויתורים טריטוריאליים כלל, שום יישוב לא ירד. יישובי הגולן, על-פי גישת מר רבין – זו התיישבות ביטחונית. ואז מר רבין שולח את קהלני הנץ לפניו, ומסתיר את פרס היונה מאחוריו, וכדי לשכנע באמינות העמדה, פואד ורבין באים ואומרים לכולם: רבין הוא ממשיכו של בגין.

מה עושה אחרי הבחירות ממשיכו של בגין, תלמידו החדש של זאב ז'בוטינסקי, נכד לראש בית"ר? עכשיו הוא מסתיר את קהלני מאחוריו, שולח את פרס לפניו, ולפני פרס – את הפודל שירחרח על מה אפשר לוותר ועוד לא ויתרנו היום. ומה אומר פרס? פרס כבר אומר: "ליישוב שייאלץ לרדת נאמר – תרמת לשלום"; כלומר, הממשלה תאלץ ליישובים לרדת. ורבין, מה הוא אומר בפגישה עם מתיישבי הגולן? – "אין חשיבות ביטחונית ליישובים בגולן, השטח חשוב". אני מבקש להזכיר: את יישובי הגולן כינה רבין "התיישבות ביטחונית". על השטח אומר רבין אחר כך: "חוסן של עם אינו נמדד בשטחים שלרשותו אלא באמונתו". מה זה, מר רבין, אלה הנורמות החדשות בפוליטיקה שראש הממשלה הציע למחרת הבחירות? כשרוצים לצאת נגד ההתנחלויות, כמו-הפוליטיות של הליכוד בשומרון, מציגים את ההתיישבות בגולן כביטחונית; כשרוצים להוריד את ההתיישבות בגולן אומרים: השטח חשוב; כשרוצים לוותר על השטח אומרים: החוסן אינו נמדד בשטח אלא באמונה.

מר רבין, שיצא מן האולם – האמת איננה נעימה לו – תקף פעם את מר פרס על תרגיל הפלת הממשלה. "תרגיל מסריח" קרא לזה מר רבין. הונאת הציבור היא התרגיל המסריח של ראש הממשלה. לרבין אין מנדט לשום ויתור טריטוריאלי. 45% מתושבי הגולן שהצביעו רבין, הצביעו נגד ויתורים טריטוריאליים, ועכשיו הם אוכלים את הלוקש. אין לרבין רוב בציבור היהודי והציוני. כדי להוריד את יישובי הגולן נזקק ראש ממשלה בישראל, זו הפעם הראשונה, לשירותי דראושה, תופיק זימד ומפלגות השוללות את הציונות ומבקשות לקעקע את יסודות המדינה.

אני מבקש להזהיר: מדיניות הממשלה, אם תימשך, מובילה לקרע בעם, לפילוג היסטורי חמור. ארורה מדיניות כזאת, והמאבק נגדה אך זה התחיל. אנחנו נוצחנו בבחירות, הפסדנו קרב, לא הפסדנו מלחמה. אנחנו ננצח בה. הליכוד כמפלגה עדיין משותק, אבל הציבור הלאומי, שיקרו בעיניו המדינה הזאת והציונות וזכותו לחיות ולהגן על עצמו, מתחיל להתעורר עם הליכוד ובלעדיו. גם הליכוד יתאושש במהרה, ואנחנו כולנו נחכה לך, מר רבין, ברחובות הערים, בצומתי הכבישים, בצעדות חוצות ישראל, בכיכרות הערים, בעיירות פיתוח. בכל מקום ניאבק במדיניות הארורה הזאת ולא נניח לה עד שייסתם עליה הגולל. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת לנדאו.

קידום תהליך השלום והמשא-ומתן עם סוריה

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את הדובר הבא. הנושא: קידום תהליך השלום והמשא-ומתן עם סוריה. חבר הכנסת אלי דיין, בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראשית, יש להדגיש שהיו בחירות בישראל, שהיה מצע אחר שהתקבל על-ידי רוב העם, ושיש היום סמכות לממשלת ישראל, בראשותו של יצחק רבין, לנהל משא-ומתן אמיתי לקידום תהליך השלום.

רחבעם זאבי (מולדת):

במצע לא היה כתוב: נסיגה מרמת-הגולן.

עמנואל זיסמן (העבודה):

— — —

אלי דיין (העבודה):

זה לא סוג המשא-ומתן שהתנהל קודם, על עניינים פרוצדורליים ענייניים. זה משא-ומתן אמיתי, מהותי, שמתנהל בימים אלה לקידום תהליך השלום, ויש להדגיש שיש רוב בכנסת ויש רוב בעם שמסמך את הממשלה לנהל את המשא-ומתן כפי שהיא מנהלת אותו.

צחי הנגבי (הליכוד):

לנהל, לא להתקפל.

אלי דיין (העבודה):

ויש לדעת עוד, שהמשא-ומתן מתנהל על-פי קווי היסוד של הממשלה – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

צחי, אנחנו לא נתקפל.

צחי הנגבי (הליכוד):

שאל את בורג, הוא יגיד לך.

אלי דיין (העבודה):

– – הוא מעוגן היטב בקווי יסוד אלה, והוא מעוגן בעקרונות של מצע מפלגת העבודה.

אנחנו עדים בימים אלה ליצירת היסטריה על-ידי מפלגות הימין, ואנחנו יכולים להבין אותן: הן הפסידו בבחירות, יש קצת תסכול. אנחנו יכולים להבין אותם. הם זונחים פתאום את הזירה ואומרים: אנחנו ניפגש ברחובות, בצמתים. יש מקום לדיון בכנסת, והכנסת היא שתכריע. יצירת ההיסטריה לא תסייע במאומה. אני חושב שאתם צריכים להיות כנים עם עצמכם ולומר: יש ממשלה אחרת, יש קווי יסוד אחרים, יש מדיניות אחרת, שמצליחה. היא מצליחה ליצור אווירה טובה, אווירה בין-לאומית טובה, תמיכה של האמריקנים.

שמעתי היום שחבר כנסת מתלונן, שהממשל באמריקה הוא ממשל אנטי-ישראלי. זו אחריות? אם יש ממשל שתומך ומסייע ויוצר אווירה טובה ומונע משבר ומסייע לישראל גם בערבויות וגם בנושאים

המדיניים – זה חוסר אחריות ממדרגה ראשונה לומר הבוקר שיש ממשל אנטי-ישראלי, ושיש כאילו התערבות של ממשלת ישראל בבחירות בארצות-הברית. זה גובל בחוסר אחריות לאומית ממדרגה ראשונה. אנחנו צריכים לברך על כך שיש היום הבנה רבה יותר בממשל האמריקני. אגב, זה לא אומר שיש הסכמה בכל העמדות, צריך להבהיר זאת.

לבוא ולומר שיש התקפלות בנושא הגולן וכבר יש ויתור על הגולן – זו הטעיית הציבור. ממשלת ישראל, באמצעות הגורמים המוסמכים, הבהירה שהעמדה שלה היא שלום מלא, הסכם חוזי, עם כל האלמנטים של שלום מלא עם סוריה, ושהחלטות האו"ם חלות על ההסכם עם סוריה, לא על נושא הגולן. אנחנו מדברים ורוצים לקדם את ההסכם עם סוריה, ובעניין זה עדיין צריך סבלנות. יש עניין של התשה הדדית. במקום לסייע, לחזק את העמדות של ממשלת ישראל, העומדת על כך שמדובר בשלום, בהסכם מלא וחוזי, עם יחסים דיפלומטיים, עם גבולות פתוחים, עם שגרירויות – אלה הן התביעות של ממשלת ישראל – לבוא היום וליצור אווירה כאילו יש התקפלות? הרי עוד לא נדון כלל הנושא הטריטוריאלי.

לומר שאנחנו הטעינו את הציבור בזמן מערכת הבחירות, אין הונאה גדולה מאמירת דברים אלה. הכול נאמר בצורה ברורה – שאנו רוצים לקדם את תהליך השלום. אמרנו שבתוך פרק זמן קצר יש להיכנס למשא-ומתן אינטנסיבי, מהותי, לא לדשדש בפרוצדורות, ולעשות מאמץ, עם שמירה על כל העמדות שלנו ועל האינטרסים הביטחוניים, כדי שבתוך שישה חודשים עד שנה נגיע לתוצאות חיוביות.

אנחנו צריכים לברך על כך שסוריה מוכנה היום להיכנס למשא-ומתן. זה לא אומר שיש הסכמה מלאה, וצריך להדגיש זאת. עדיין יש מאבק וכל צד נאבק על עמדותיו.

לכן, לדעתי, אין מקום להיסטריה. להיפך, יש מקום שהעם בישראל והכנסת ייתנו גיבוי מתאים להמשך קידומו של המשא-ומתן האמיתי לשלום.

זו הפעם הראשונה שאנו עדים לכך שכל הגורמים, לא רק סוריה אלא גם הפלשתינים, ירדן, כולם מופיעים למשא-ומתן ומדברים. יש משברים, יהיו עליות ומורדות, אבל העמדות שלנו ברורות, ולשמחתנו אפשר לומר שהן מביאות את כל הצדדים למחשבה שהנה יש להם היום הזדמנות מיוחדת שאולי לא תחזור, וגם עליהם לגלות אחריות היסטורית.

לשמחתנו, יש שם גורמים חיוביים, אך לצערנו עדיין יש גורמים שאינם מנצלים את ההזדמנות שנוצרה. אנחנו שמחים לראות, שדווקא הגורמים בסוריה יודעים לנצל את ההזדמנות, ואילו הפלשתינים ממשיכים בטעויות ההיסטוריות שלהם, כפי שטעו בעבר, וחבל שאינם נכנסים למשא-ומתן אמיתי להסדר ביניים, שיכול לתת תוצאות חיוביות כבר בזמן הקרוב.

לכן, רבותי חברי הכנסת, יש חשיבות ממדרגה ראשונה לכך שהעם בישראל היום וכן הכנסת יעמדו איתן מאחורי העמדות של ממשלת ישראל, שהן עמדות ברורות. ממשלת ישראל אומרת דברים ברורים: עם הפלשתינים – הסדר ביניים; עם מדינות סוריה, ירדן ולבנון – הסכם שלום מלא וחוזי.

לא צריך ליצור היסטוריה ואנדרלמוסיה ללא כל הצדקה. לשמחתנו, גם אין לכך שום תמיכה, לא בעם ולא בכנסת. אין לכך רוב.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

יש תמיכה באורטל? יש תמיכה בקיבוץ מרום-גולן?

אלי דיין (העבודה):

יש סמכות ורוב לממשלת ישראל, ויש לחזק אותה בימים אלה ולהמשיך במשא-ומתן האמיתי לקידום תהליך השלום, ואם הוא לא יצלח, חס וחלילה, מסיבה זו או אחרת, נוכל כולנו להסתכל בעיניהם של בנינו, של חיילינו, אם יהיה צורך לנקוט אמצעים אחרים.

יהושע מצא (הליכוד):

אתם כל הזמן מדברים על העיניים, אבל אתם מובילים למלחמה.

אלי דיין (העבודה):

אנחנו מובילים לשלום; אנחנו מובילים לשלום אמיתי, מלא וחוזי.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי דיין.

התקדמות המשא-ומתן עם הסורים ונכונות ממשלת ישראל לפשרה טריטוריאלית

ברמת-הגולן

היו"ר ש' וייס:

התקדמות המשא-ומתן עם הסורים ונכונות ממשלת ישראל לפשרה טריטוריאלית ברמת-הגולן – ינמק את ההצעה חבר הכנסת דוד צוקר. בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

משה קצב (הליכוד):

אתה צריך להודות לליכוד, שאפשר לך לדבר היום. בזכותנו אתה מדבר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אתה תשכנע על פשרה טריטוריאלית?

דוד צוקר (מרצ):

חכה ותראה. תמכת בזה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לומר בתחילת דברי מה לא עומד על סדר-היום. השאלה הראשונה שאיננה עומדת על סדר-היום הציבורי היא השאלה ההלכתית, שאלת מקומו של הגולן והכללתו או אי-הכללתו בתחומי ארץ-ישראל. שאלה הלכתית זו איננה עומדת, אני מקווה שגם לא תעמוד, ואנחנו פטורים מן העניין הזה. לא צריך בשביל זה את הרב גורן, לא כדאי להזדקק לו, כי יש לו גם כמה טענות אחרות לגבי מקומות אחרים. אבל די היה לי בטענה ההגונה של הקיבוץ הדתי, שאמר כי אלה הן מסוג השאלות המסורות למוסדות המדיניים והפוליטיים.

חבר הכנסת לנדאו אומנם יצא, אבל ברצוני לומר לו, שגם לא עומדת על סדר-היום שאלת סמכותה וריבונותה של ממשלת ישראל. חברים, לממשלת ישראל יש מנדט. הממשלה נבחרה לשלוט ולהכריע בכל שאלה. לא בוחרים ממשלה לעניין מסוים ולא בוחרים אותה לעניין אחר. זו ממשלה עם מנדט. ממש כשם שלממשלת בגין היה מנדט לנסיגה מסיני, ממש כשם שלממשלת האחדות היה מנדט לסגת מלבנון, יש לממשלה הנוכחית מנדט לדון בכל עניין, להכריע בכל נושא, והממשלה הזאת תכריע ותדון, למרות הפניקה.

יצחק לוי (מפד"ל):

ומה קורה אם הממשלה מטעה את הציבור במערכת הבחירות?

דוד צוקר (מרצ):

לא עומדת גם שאלה אחרת. לא עומדת שאלה שאני שומע אותה עכשיו חדשות לבקרים, האם רבין איבד את הראש או לא איבד את הראש.

יצחק לוי (מפד"ל):

אברהם בורג (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יצחק לוי, מיצית את קריאת הביניים שלך. חבר הכנסת בורג, לא פלא שזה לא עוזר.

דוד צוקר (מרצ):

חברים, אפשר לבלות שעות וימים בשאלת הדה-לגיטימציה שמנסים לעשות לראש הממשלה, ואין זה אלא ביטוי עצוב מעט לתחושה גדולה של פניקה שאחזה בכם. אילו הייתי יועץ ליחסי ציבור, הייתי אומר לכם, שמה שלא הצליח במערכת הבחירות לערער את אמינותו של ראש הממשלה, לא יצליח גם עכשיו. אבל זאת אני אומר רק על תקן יועץ, ואני לא גובה תשלום בעבור זה. לא זה על סדר-היום.

מה שלא עומד על סדר-היום הוא שאלה נוספת. אני שומע פתאום את שאלת משאל העם. אגב, זה הבן הבלתי-חוקי של שאלת הדה-לגיטימציה של הממשלה הזאת לדון בשאלה שהיא בסמכותה. סליחה, חברים יקרים מן הליכוד, כאשר הוחל המשפט הישראלי על הגולן, אתם ביקשתם משאל עם? כאשר היתה נסיגה מסיני, רצתם וביקשתם משאל עם? או אולי סברתם בצדק שזה מסמכותה, מתפקידה של ממשלה ריבונית שנבחרה?

נכון, תוצאות הבחירות אינן מרנינות לגבי חלק מהבית הזה.

חיים דיין (צומת):

אבל אתם הצבעתם אז בעד.

דוד צוקר (מרצ):

זה איננו אומר שצריך להעלות עכשיו טעם רע. אני אומר לכם זאת באחריות גדולה, נסו לחשוב על כך. הטענה הזאת, השוללת מן הממשלה את הלגיטימציה, חבר הכנסת בגין, היא טענה שמעלה טעם רע, כאילו לא מדובר במאבק לגיטימי על מדיניות, אלא יש פה מאבק במשטר הדמוקרטי. זה הטעם שעולה מן העניין, משום שמי ששולל את סמכותה של ממשלה לדון, מי שמעלה את עניין משאל העם כרעיון, אומר בעצם שזאת ממשלה ללא מנדט להכריע. זה מאבק במשטר ולא בהכרח מאבק במדיניות.

אדוני היושב-ראש, מה שכן עומד על סדר-היום הציבורי הוא האפשרות, הוא הסיכוי הראשון מסוגו, אומנם לא בדוק, אבל סיכוי לתמורה מרחיקה לכת במזרח התיכון. יש פה סיכוי כזה. זה הסיכוי להרחיק את המלחמה אולי למרחק הגדול ביותר שהיה לישראל ממנה אי-פעם. זה אולי סיכוי, זו אולי אפשרות, שמי שסימל וגילם, יותר מכל אויב אחר, את אויבה של מדינת ישראל, ישרלים עם הקיום הציבורי כאן ויקבל אותו.

אתם ידעתם זאת כשהלכתם למדריד – וטוב עשיתם שהלכתם למדריד – ידעתם שייתכן שאנחנו על סף הישג של קבלת לגיטימציה מן העולם הערבי. הקיום הישראלי איננו בסכנה כבר הרבה שנים. אנחנו נאבקים כבר שנים רבות על ההכרה בזכות הקיום, על הלגיטימציה באזור הזה. יש מישהו בבית הזה שיכול לדחות כך בהינף יד את הסיכוי לקבל לגיטימציה כזאת במזרח התיכון? יש למישהו בכלל רשות לדחות את הסיכוי הזה?

כאשר אתם הלכתם למדריד, והחלטה 242 היתה חלק מה-TERMS OF REFERENCE, הרי ידעתם שיש פה סיכוי לתמורה דרמטית באמת במזרח התיכון. עשיתם את זה, כי ידעתם שאין לכם רשות, כבני אדם, כישראלים, כיהודים, כהורים, לדחות את הסיכוי הזה.

על כף המאזניים ועל סדר-היום מוטל גם גורלם של המתיישבים בגולן. אבל צריך לומר בהגינות, גם אם זה לא נוח, וזה לא נוח, שעל כף אחת מוטל גורלם ועל הכף השנייה מוטל הסיכוי הדרמטי של הסדר פוליטי, שאחריו יהיה מזרח תיכון אחר – זה מה שמוטל על כף המאזניים.

נכון, אני מאמין שאין שום אדם בעל לב שיוכל להרגיש נוח כשהוא מביט לעיניו של מי שקיים את חייו וגידל את ילדיו בגולן במשך 10, 15, או אולי 20 שנה וחי שם חיים יצרניים ולא נצלניים. יהיה קשה להביט עליו בשעת האמת.

אבל אם שעת האמת הזאת תגיע – אין זה ודאי שהיא תגיע, אבל אם שעת האמת הזאת תגיע – עם כל הקושי, יהיה צריך לומר למתיישבים בגולן שיש לנו הזכות, ומוטלת עלינו החובה ההיסטורית להתפשר, לשלם מחיר ולהגיע להסדר. זאת חובתנו ההיסטורית.

אין איש בבית הזה, ואתם יודעים זאת, שיבוא ויאשים את הממשלה כשהיא תגיע להסדר, שכל כולו נסיגה בלבד; כך, מין מעשה מופקר כזה. אתם יודעים היטב שיהיה מאבק גדול על הסדרי ביטחון, ואתם מעלימים זאת בפניקה הזאת. אתם יודעים שעיקר הדיון יהיה על אותם הסדרי ביטחון, על אותם הסדרי פירוז, על אותם הסדרי אוויריים, על כל אותם הסדרי שצריכים להגיע אליהם, ואפשר

להגיע אליהם אם נתעקש, ואתם יודעים שזה מה שעומד על סדר-היום, ולא איזו הפקרה בלתי-אחראית של טריטוריה.

אני רוצה לומר עוד מלה אחת לתושבי הגולן. אני מניח שבכל המדינה יש אליכם סימפתיה גדולה. כל מי שהוא בעל לב, יש לו אליכם סימפתיה גדולה, משום שבאמת עיצבתם שם מודל של מתיישב אחר, לעומת מתיישבים אחרים או מתנחלים אחרים. אבל אני נותן לכם עצה: אל תבלבלו ואל תשבשו את המושגים של סימפתיה ותמיכה פוליטית, כי אלה שני דברים שונים לגמרי. במישור האנושי יש לכם כל הסימפתיה, אבל הכרעה פוליטית איננה יכולה להתקבל ואיננה צריכה להתקבל אך ורק על בסיס של סימפתיות אישיות, שכולן נתונות לכם.

זה נכון שפוליטיקאים רבים ייאלצו עכשיו, כך אני מקווה, לבלוע הרבה מאוד נאומים שלהם, לבלוע הררים של נאומים. אבל אל תאשימו אותם, כי חלקם היה קצר-ראות, חלקם היה תמים. אבל, גם כאשר אתם מבקרים את ראש הממשלה, תהיו הגונים ותאמרו שרבים מאותם נאומים נישאו – אלה נאומים שאמרו שלא ניטוש את הגולן – בהערכה מסוימת של עמדתה של סוריה, בנתונים מסוימים של עמדתה של סוריה. אם אתם הוגנים והגונים, אל תלינו עליהם משעה שסוריה השתנתה, משום שאותם קברניטים מבינים מה מוטל עכשיו באמת על כפות המאזניים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת צוקר.

חשיפת ישראל לסיכונים ביטחוניים-צבאיים

היו"ר ש' וייס:

אנחנו ממשיכים בדיון באותו נושא. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת בנימין נתניהו. הוא איננו באולם. אנחנו נעשה החלפה קלה, ואני מזמין את חבר הכנסת אריאל שרון להעלות את הצעתו לסדר-היום בנושא: חשיפת ישראל לסיכונים ביטחוניים-צבאיים. בבקשה.

אריאל שרון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, ברצוני לשלוח בשמי, בשם חברי, ובוודאי אקבל את הסכמתכם, בשם הכנסת כולה, את ברכותינו לאנשי נווה-אטי"ב הצועדים ממרום הגולן בואכה ירושלים כשבלבם, כמו בלבותינו שלנו, חרדה עמוקה לגורל הגולן ולגורלה של ישראל כולה.

כמו-כן נשלח מכאן ברכה לגדעון לבנה, ראש היישוב בני-יהודה, השובת רעב זה ימים מספר מול משרד ראש הממשלה, ולאנשי רמת-הגולן ואוהבי ארץ-ישראל המפגינים היום בהמוניהם מול הכנסת.

בשבועות האחרונים, מאז נתגלתה ההונאה הגדולה בעניין רמת-הגולן, כולנו נתונים לגלים של הרדמה לאומית, טשטוש האמת וניסיון להחליש את כוח ההתנגדות של מרבית אוכלוסיית ישראל לויתור של הממשלה על רמת-הגולן ללא צורך, תוך סיכון ביטחונה של ישראל. מבוקר ועד לילה חוזרים ומסבירים לנו: אפשר לסמוך על אסד, הוא עומד בהתחייבותיו; עד שיש בינינו שכבר הפכו לנוכס למדינת ישראל. וכשיש לנו נכס כזה, אפשר לוותר על נכסים אסטרטגיים אמיתיים חיוניים תמורת הבטחה לקיים שלום עם ישראל.

אני קובע כאן, שהסורים אינם מקיימים הסכמים, ומעולם לא קיימו הסכמים, אלא כשפחדו מאתנו או כשהיה נוח להם. במשך 19 שנה הם הפרו בצורה קבועה ושיטתית את ההסכמים. אתם שוכחים ומשכיחים מה היתה הסיבה לכיבוש רמת-הגולן במלחמת ששת-הימים. הסורים עשו אז כמיטב יכולתם להטות את מקורות הירדן כדי לייבש את ישראל. לא אתם התחלתם בייבוש, אל תתפארו בכך, הסורים קדמו לכם.

במשך שנים הם הפגזו וירו על יישובי הספר שלנו בגליל המזרחי, מנעו את כניסתנו לאל-חמה, שלפי ההסכמים היתה שטח מפורז ישראלי, אחרי פגיעות קשות – בנפש בחיילים ישראלים שהיו בסיוור במקום. הם השתלטו על גבעת הבניאס הקריטית בחשיבותה, ועל-ידי זה התאפשר לסוריה לנסות ולהטות את מקורות הירדן. במשך שנים מנעו הסורים באש דיג יהודי בכינרת, ועוד ועוד, וכל זאת נגד ישראל בגבולות שלפני 1967. גם אחרי 1967 הם שמרו על הפסקת אש רק כשהיה נוח להם, והפרו אותה במלחמת יום-הכיפורים, כשסברו שנוצרו התנאים לחיסולה של ישראל.

גם היום, מטעמי נוחות שלהם, בגלל קרבתנו לדמשק, הסורים שומרים אומנם על שקט ברמת-הגולן. אך מה קורה בלבנון? שם עומדים הסורים מאחורי פעילות ה"חיזב-אללה" ושאר ארגוני הטרור הרצחניים.

שני שקרים גדולים מושמעים באופן שיטתי כדי להוליך שולל את הציבור היהודי: האחד – השקר בדבר קיום הסכמים על-ידי הסורים; והשני – הוא התקדים, כביכול, של קמפ-דיוויד. אין כל דמיון בין השניים. בסיני אזור מפורז מדברי של כ-200 קילומטר, אני לוקח ממוצע, ותעלת-סואץ כמכשול, דבר שיחייב מהלך של כמה ימים עד להצטברות כוח שריון מצרי בסיני, וייתן לנו שהות מספקת לטפל בסכנה הזאת – מול שעות בלבד שדרושות לסורים כדי לפתח מתקפה מאזור דמשק על אצבע-הגליל, אם נרד מרמת-הגולן. נכון, בסיני פיינו את המדבר וחתמנו על הסכם שלום עם מצרים. שם נטלנו סיכון, ואולי אפילו סיכון גדול, אבל שם נטלנו סיכון. כאן, זה הימור, הימור בגורלו של עם.

בפגישתו לפני כשבועיים עם נציגי היישובים בגולן אמר מר רבין: הערבים גילו את נקודת התורפה של ישראל, היא העורף. המלחמה הבאה כבר לא תהיה כמו המלחמות הקודמות, והחזיתות האמיתיות יהיו תל-אביב וחיפה. לסורים יש כמות גדולה של טילים, אפילו קונבנציונליים, אשר יגרמו לנזק אדיר. לא נוכל למנוע את שמנענו בעבר מצד עירק כאשר הפצצנו שם כור אחד. לכן, חייבים עכשיו לעשות שלום. אמירה דומה נשמעה מפיו של מר פרס בתדרכו את ראשי המשלחות אתמול בניו-יורק. שתי האמירות אינן מעשה חוכמה. אמירות כאלה קוראות ממש לאיומים חוזרים מדי פעם, שלא יהיה אפשר לחיות עמם. זו ממש כניעה.

אדוני היושב-ראש, השאלה המתבקשת היא אחרת: מה תבע ראש הממשלה מהסורים בתמורה להחלשת ישראל הנובעת מהסרת האיום הישיר על דמשק? האם הוא תבע מהם להשמיד את

טיליהם ואת מאגרי הנשק הכימי שלהם, או לפחות לצמצמם למספר סמלי? אחרת, מה הקשר בין השלום שלכם לבין הסכנות שאתם מדברים עליהן? לא דרשתם זאת. אני מתנגד לכל נסיגה ברמת-הגולן. אבל אתם, ששיניתם טעמכם ואתם ששים לנסיגה – אפילו לא תבעתם.

יש מי שיטענו, ששטח ועומק רלבנטיים רק לגבי נשק קונבנציונלי – טענה שאני מוכן להפריכה כאן, במקום, תוך ניתוח כל אחת מהחזיתות של ישראל. שלא לדבר על עמדת ארצות-הברית, שטענה כי 500 ק"מ באירופה הם עומק שאין בו די; ופה מדובר ב-20-25 ק"מ.

נניח לרגע שהסכנה העיקרית היא מנשק קונבנציונלי. מול אובדן האופציה הצבאית של ישראל ואובדן היכולת להגן על הגליל, האם תבעתם מהסורים לוותר על יכולתם לתקוף, או צמצום דרסטי של כוחותיהם? הרי לסורים כ-6,000 טנקים, כ-3,000 קני-תותח מסוגים שונים, כ-600 מטוסי קרב, כ-110 מסוקי תקיפה.

אדוני היושב-ראש, הממשלה בראשותו של רבין לא תבעה זאת. האם תבעתם זאת, או שמא הסתפקתם בהבטחות ובשאלות על מהות השלום? נוצר מצב חמור, ישראל נתבעת על-ידי הסורים לוותר בפועל על שטחים חיוניים להגנתה. הסורים נתבעים על-ידי ישראל להבטיח שיקיימו את השלום. הרי אין כאן כל סימטריה.

מדוע לא תלמדו מארצות-הברית גם את הדברים החיוביים? בשנת 1990 אמר מזכיר ההגנה דיק צ'ייני: אנחנו איננו יכולים להסתמך על כוונות הרוסים. כוונות יכולות להשתנות בן לילה. יש להסתמך רק על יכולות של כל אויב פוטנציאלי. אתם יכולים לוותר על יכולת ההגנה של ישראל תמורת הבטחה, תמורת מלה, תמורת נייר. האם אתם מוכנים להסביר כאן, כיצד תיתנו תשובה על האיום הסורי שקיים גם מלבנון, מאז הסכימה ישראל בינואר 1976 לכיבוש הסורי בלבנון? גם אז עשתה זאת ממשלה בראשותו של מר רבין, בלא דרישה להדדיות כל שהיא; למשל: אתם בלבנון – אנחנו ברמת-הגולן.

כיום הסכנה פחותה, כי אנחנו נמצאים ברמת-הגולן. הסבירו איך תיתנו תשובה להגנת מערב-הגליל, חיפה, להגנה על מקורות המים; איך תגנו על יישובי עמק-החולה. תסבירו מהי תשובתכם על אלפי הטנקים הסוריים. הרי במלחמת יום-הכיפורים הסורים כמעט הגיעו עד לנהר-הירדן, ובקושי הדפנו אותם. ואז החזקנו ברמת-הגולן.

מהי תשובתכם בעניין ה"סקאדים" והנשק הכימי? על מה אתם מדברים, על הבטחות מילוליות, על הסבר איך רואה אסד, בעל-בריתכם החדש, איך הוא רואה את השלום? תנו תשובות אמיתיות על בעיות אלו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הגולן ימנע שיגור טילים?

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, חבר הכנסת שרון צריך לסיים בעוד שתי שניות. חבר הכנסת אבי יחזקאל, זה מעכב את הדיון. סיימנו את הזמן. אני מבקש לסיים.

אריאל שרון (הליכוד):

כיום כוחות השדה שלנו אמורים ויכולים להילחם נגד האוגדות המשוריינות הסוריות או העירקיות במרחב רמת-הגולן. כמעט כל נסיגה ברמת-הגולן, ובוודאי ויתור על רמת-הגולן, משמעם שכוחות השדה שלנו יפגשו בסורים ויילחמו בהם במרחב של מטולה בצפון ובית-שאן בדרום.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו סיימנו, חבר הכנסת שרון. תסיים במשפט מרכז.

אברהם בורג (העבודה):

הוא לא יכול.

היו"ר ש' וייס:

הוא יכול. כולנו יכולים. נתרגל לתקנון, ואל תפריעו.

אריאל שרון (הליכוד):

אני יודע שטוב ונעים ומקובל לבוא ולדבר על שלום. כמי שראה את אימי המלחמות, אני רוצה בשלום לא פחות מכם. אבל אני מוכן לקחת על עצמי את האחריות לבוא ולהסביר את הסכנה שבמסירת רמת-הגולן – לצפון ישראל ולמדינה כולה.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לסיים.

אריאל שרון (הליכוד):

אני לא רואה לנגד עיני נייר כזה או אחר שמגישים הסורים. לכל הניירות האלה אין ערך, הם חסרי משמעות; היום קיימים ומחר אינם עוד. אני רואה לנגד עיני את העוצמה הצבאית הערבית ואת כוונות מדינות ערב, שביסודן לא השתנו.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, יש לנו כללים מדויקים, עשר דקות. אני מבקש להקפיד על זה.

אריאל שרון (הליכוד):

התפעמתם מדברי הנשיא אסד על שלום של אמיצים. תסלחו לי, אתם מובילים לשלום של פחדנים, לא שלום שמבוסס על עוצמתה של ישראל אלא על חולשת הנהגתה.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש מאוד.

אריאל שרון (הליכוד):

הממשלה הזאת אינה רשאית לסכם מאומה על נסיגה ללא בחירות או תמיכה של שני-שלישים של חברי הכנסת. המספר הזה הכרחי, כי ישראל היא מדינה יהודית, כי זו כנסת מדינת היהודים, על-פי מגילת העצמאות שלה. אין בדברי כל עניין של אפליה. יש פה שני לאומים, וטבעי שבני הלאום השני יתמכו בעמדת הלאום שלהם. לכן, או בחירות או תמיכה של שני-שלישים של חברי הכנסת. אם לא כן, אל תדונו בנושא הנסיגה ואל תתקדמו בנושא של הנסיגה ואל תסכנו את ישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת שרון.

יחסי החוץ של ישראל

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בנימין נתניהו בנושא: יחסי החוץ של ישראל. חברי הכנסת, אני מבקש מאוד להקפיד על הזמן.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מהרהר בשאלה, מה גורם לממשלה, לדובריה, לצאת בבולמוס הצהרות הוויתורים היומיומי שלה בכל מה שקשור ברמת-הגולן.

ראש הממשלה הסביר, שאנחנו עומדים בפני הזדמנות היסטורית להשיג חוזה שלום עם סוריה.

אני יוצא מכאן לצעדה של תושבי נווה-אטי"ב. אנחנו עשינו אתם בבית הזה לפני יותר מעשור שנים חוזה היסטורי. עשינו אתם הסכם בדמות חוק רמת-הגולן ונתנו התחייבות ישראלית מפורשת לגבי עתידה של רמת-הגולן. והנה, בבית הזה לפחות דרוש רוב על-מנת להפר את ההתחייבות הזאת. אנחנו, כמובן, נילחם בה. אני מאמין שגם נמנע אותה. אבל אני שואל, מה דרוש לחאפז אסד כדי להפר את הנייר, את חוזה השלום? מה ימנע ממנו להסב לאחור, לבטל חוזה כזה? הוא לא זקוק אפילו לרוב בפרלמנט הגומי שלו בדמשק. הוא יכול במחיר יד, ביום אחד, פשוט לקרוע אותו לגזרים, כפי שהוא עשה עם הסכמים רבים אחרים שעשה בלבנון, הסכמים בין-ערביים.

ואני שואל את עצמי, האם הממשלה כל כך מסנוורת שהיא איננה רואה את העובדה הפשוטה הזאת? יכול להיות שהיא מפזרת את אופוריית השלום עד כדי כך שאינה רואה עובדות פשוטות אחרות; למשל, את ההתחמשות הכבירה של סוריה היום ב-450 טנקים טי-72, בטיילי "סקאד-סי" משופרים, באותו ניסוי ירי בסוריה, שהממשלה עצמה דיווחה לנו עליו. נגד מי יכוון הנשק הזה אם לא נגדנו?

אולי הסורים אינם משנים את כלי המלחמה, אבל לפחות הם מדברים מלות שלום. אילו מלות שלום? אילו מלות שלום? הנה אותו מסמך שהממשלה ניסתה להצניע אותו – הסורים היו מוכנים לפרסם אותו – אותו מסמך של הסכמות ואי-הסכמות בין משלחות ישראל וסוריה; אתה קורא אותו ואתה מגלה שהסורים לא שינו פסיק אחד מהתביעות הקיצוניות שלהם בדבר נסיגה טוטלית ברמת-הגולן. הם לא מוכנים אפילו לשאת-ולתת על נורמליזציה.

דיפלומט ישראלי ותיק אמר: לא הסורים השתנו, הישראלים השתנו. ולמה השתנו? אולי הם נתונים ללחץ בין-לאומי. רבותי חברי הכנסת, חזרתי עכשיו מארצות-הברית, ואני יכול לומר בפסקנות: אין שום לחץ בין-לאומי, ודאי שאין לחץ אמריקני. הייתי אומר ההיפך, אמריקה פתוחה היום ללחץ ישראלי על סוריה. אני שואל את עצמי, מה עושה מדיניות החוץ של ישראל – במקום להפעיל לחץ הסברתי ומדיני בארצות-הברית ובעולם לווייתורים סוריים, ממשלת ישראל מפעילה לחץ מדיני והסברתי בעולם ובארץ לווייתורים ישראליים. אם היתה אי-פעם בלקסיקון הדיפלומטי המחשה למונח "גול עצמי" – זה מה שישראל עושה היום בשיחות השלום עם סוריה.

אין לחץ, סוריה מתחמשת, היא קשוחה מתמיד. אני מנסה שוב להבין מה הממשלה עושה, מדוע היא עושה את מירוצי הוויתורים הזה. בלית ברירה חוזרים לאותה הזדמנות היסטורית – איך הם מבטאים את זה, לאותו חלון הזדמנויות, שדרכו אמורה לעבור יונת השלום. ואני שואל: איזה מין שלום זה יהיה?

הרי התנאי הראשון לשלום – אסור לנו לשכוח זאת – התנאי הראשון וההכרחי לשלום בין ישראל למדינה ערבית הוא מניעת אופציית המלחמה מן הצד הערבי. היום אין לסוריה אופציה, לפחות אין להם אופציה נוחה למלחמה. אנחנו לא מסתכלים עליהם עין בעין, אנחנו מסתכלים עליהם מלמעלה, מקו הטיילים, ממוצב החרמון. מובן שהסורים יכולים לפתוח במלחמה, אבל הם יודעים שהם יובסו, ואפילו יובסו בנקל על-ידי צה"ל מעמדות פתיחה אלה. אבל, אם כתוצאה מסנוור השלום המדומה של הממשלה אנחנו נפקיר את העמדות הללו, תנאי הפתיחה של המלחמה ישתנו לחלוטין. במו ידינו, במדיניות הנסיגה של הממשלה אנחנו איננו יוצרים אופציה לשלום, אנחנו יוצרים אופציה למלחמה חדשה ונוראה. זו הברירה האמיתית, רבותי חברי הכנסת, זו הברירה האמיתית שאנחנו ניצבים בפניה: לא מסירת הגולן וקבלת שלום אלא ירידה מהגולן וקבלת מלחמה.

ראש הממשלה מבין כנראה שיש בזה משהו, ולכן הוא מתבטא בצורה הבאה; הוא אומר: לא נרד מן הגולן, ניסוג בגולן. אדוני ראש הממשלה, לאן תיסוג? מה רוחב השטח הזה? האם תיסוג מעבר לקו הטיילים? תרד מהחרמון? מה תעשה, תשאיר רצועה רופפת של חיילי צה"ל על קצה המצוק, שכל התעטשות סורית תפיל אותם למטה? מה תעשה?

אני שומע רינונים על רעיונות חדשים. למשל, נעשה בגולן מה שעשינו בסיני, נפרז את השטח ונשים שם חיילים אמריקנים. כאילו הכוח הבין-לאומי הוא שעוצר את האופציה של מלחמה של הצבא המצרי. מה שעוצר את אופציית המלחמה של הצבא המצרי הוא העובדה שייקח לו שבעה ימים לחצות את המרחב העצום של סיני עד שיגיע לניצנה. אבל בגולן, אם אנחנו יורדים מהעמדות השולטות, ייקח לצבא הסורי כמה שעות להגיע לגשרי הירדן, לחצות אותם ולהיכנס לגליל. אם אתה מפנה כמה סנטימטרים, אדוני ראש הממשלה, וכמה סנטימטרים פירושם קו הטיילים השולט, אני שואל: מי יתפוס את קו הטיילים הזה? אומרים: האמריקנים. נזכור מה קרה בהיתקלות היחידה של ארצות-הברית עם סוריה ב-1982. האמריקנים שלחו כוח לאבטח הסדר בין-לאומי, ופיצוץ אחד, שאורגן על-ידי סוריה, גרם לממשלת ארצות-הברית לתת הוראה לכוח הזה להסתלק מיד. אנחנו מכירים את זה. ערב מלחמת ששת-הימים, כוח בין-לאומי אחר קיבל הוראה להסתלק בן לילה, והוא הסתלק בן לילה – כוח האו"ם בעזה, אחרי הסכמי 1956.

אני מנסה לחשוב על מה אתם בונים, על מי אתם סומכים. אולי על אותה מעורבות אמריקנית ואירופית ידועה בבוסניה... הנה אנחנו רואים את כל האנשים הללו, שטופחים לך על השכם, אדוני ראש הממשלה, בגלל הנכונות שלך לעשות ויתורים לרודנות הסורית; אני לא רואה אותם נוקפים אצבע מול התוקפנות הסרבית. וגם כאן, הם לא ינקפו אצבע, משום שכאן לא מדובר בכוויית, לא מדובר בנפט של חצי האי הסעודי. מדובר כאן בנוזל אחר. הנוזל היחיד שיישפך כאן זה דם יהודי, והנוזל הזה לא מעניין איש זולתנו.

אדוני ראש הממשלה, בשיטת הנסיגה שלך, של הממשלה, נשאר לנו לסמוך רק על טוב לבו של אסד. אני לא מציע לך לסמוך על הגורם הפילנטרופי הזה. צה"ל הוא שחייב להישאר מופקד על ביטחון הצפון ועל ביטחון המדינה כולה; לא האמריקנים, לא האירופים, לא האו"ם, לא אסד.

הגיע הזמן שהממשלה תאזר אומץ לתבוע תביעה צודקת וברורה מסוריה לוותר על שאיפותיה בגולן למען השלום. ואם אין לך האומץ לעשות זאת, אם אתה בכל זאת מתעקש לבצע את הנסיגות המסוכנות בגולן, אתה חייב לחזור אל הבוחר. הלכת אליו בהבטחה שלא תעשה ויתורים של ממש בגולן. אם כוונתך לשנות זאת, לחזור בך, חזור אל הבוחר. ואל תציעו לנו משאל עם, אנחנו מכירים את הטכניקה הזאת. מקדיחים את התבשיל, סוגרים הכול בחשאי עם סוריה, מביאים לציבור עובדה מוגמרת ואומרים: קחו, ואם לא תיקחו נעמוד בפני סנקציות בין-לאומיות, בידוד וכו'. אל לך להעמיד את הציבור בפני עובדה מוגמרת. אם אתה רוצה לסגת בגולן, לך לבחירות חדשות ותן לעם להחליט ולשפוט. אני משוכנע שהוא ידע היטב להבדיל בין שלום מדומה לבין שלום אמתי, הוא בוודאי ידע, שלמען שלום אמיתי אסור לרדת מן הגולן.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת נתניהו.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, לפני שראש הממשלה ישיב על חמש ההצעות לסדר-היום, נשמע הודעה של מזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה עתה על שולחן הכנסת הצעת חוק רשות השידור (אישור תוקפן של אגרות רדיו וטלוויזיה), התשנ"ב-1992, שהחזירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

עתיד ביטחונה של ישראל נוכח נכונות לווייתורים ישראלים במשא-ומתן המדיני:

קידום תהליך השלום והמשא-ומתן עם סוריה; התקדמות המשא-ומתן עם הסורים

ונכונות ממשלת ישראל לפשרה טריטוריאלית

ברמת-הגולן;

חשיפת ישראל לסיכונים ביטחוניים-צבאיים;

יחסי החוץ של ישראל

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש מראש הממשלה ושר הביטחון להשיב על חמש ההצעות לסדר-היום שנדונו עד כה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לממשלה הנוכחית יש מנדט, יש מחויבות לציבור, על-פי מה שהצענו לו בזמן מערכת הבחירות, על-פי קווי היסוד שעליהם קמה ולפיהם פועלת הממשלה, לפעול כדי להגיע לשלום עם המדינות הערביות, להגיע להסדר ביניים עם הפלשתינים בשטחים. אנחנו נפעל כדי לממש את ההתחייבות הזאת, כי בשבילנו שלום, שלום שייתן ביטחון, זהו היעד. נפעל בהתאם לכך על-פי דרכנו והכרתנו, לא על-פי מצע הליכוד.

ב-9 בחודש הצגתי את עמדות הממשלה. אין בהן שינוי. אני רק רוצה להבהיר, ההנחיה היום, כפי שהיתה אז וכפי שתהיה, ההנחיה למשלחת המנהלת את המשא-ומתן עם המשלחת הסורית היא להגיע לשלום מלא, לגבולות פתוחים, לתנועה חופשית של אנשים וסחורות בין סוריה לישראל ובין ישראל לסוריה, ליחסים דיפלומטיים, לשגרירויות, לנורמליזציה, ולחזרה שלום העומד על שתי רגליו, ללא התניה במה שמושג או לא מושג במשא-ומתן עם המשלחות האחרות במסגרת השיחות שהוחל בהן בוועידת-מדריד. כל עוד לא נקבל מסוריה תשובה חיובית על אלה, אין אנו נכנסים לדיון בנושאים הטריטוריאליים, למעט מה שמונח ביסוד מכתב הזימון לוועידת-מדריד, זה אחרי השלום עם מצרים, שהבסיס למשא-ומתן הוא שתי החלטות מועצת הביטחון, 242 ו-338. אני מקווה שאלה שהיו שרים בממשלת הליכוד, שהלכו לוועידת-מדריד על בסיס מכתב הזימון, זוכרים מה כתוב בו.

לכן, אינני רואה טעם בשלב זה להיכנס לפרטים ולנושאים שהועלו פה. אנחנו נמשיך במשא-ומתן במגמה אכן להגיע לשלום, שלום שייתן ביטחון. כך נפעל. יש לנו מנדט לכך. נמצה את הסיכוי לשלום כדי להשיג ביטחון, וכל הטיעונים למיניהם, נגיע אליהם כאשר תהיה בידינו הצעה מוסכמת על הממשלה, ואותה נציג בפני הכנסת. עד אז נמשיך במשא-ומתן. לא ציפיתי לנסים ונפלאות. אמרתי שזה ייקח בין שישה חודשים לשנה. אני מקווה שאולי נצליח בזמן קצר יותר. בוודאי לא אחרי חודשיים של משא-ומתן ניתן להביא את התוצאות שתהיינה מקובלות על הממשלה. אנחנו בעיצומו של משא-ומתן, אולי אפילו בתחילתו כמשא-ומתן רציני.

לכן, אינני רואה טעם להיכנס לתשובות על כל מיני תזות היפותטיות, המושתתות על מושגים אנכרוניסטיים. לפיכך, אין לי התנגדות להעברת כל ההצעות לדיון בוועדת החוץ והביטחון. ממילא אני מופיע שם מחר. בוודאי יהיו עוד דיונים בוועדה זו שילוו את התהליך בהתמשכותו. היום אין טעם להיכנס לספקולציות שהועלו פה ובינתיים אין להן שום אחיזה במציאות. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לראש הממשלה. חברי הכנסת, האם אחרי שראש הממשלה הציע להעביר את כל ההצעות לדיון בוועדת החוץ והביטחון, והדיון אכן יתקיים כבר מחר, עדיין רוצה חבר הכנסת זאבי להסיר את ההצעה של חבר הכנסת עוזי לנדא?

רחבעם זאבי (מולדת):

כן.

היו"ר ש' וייס:

דקה אחת, המיקרופון שלך. מה יהיה אם תקבל הקואליציה את הצעתך?

רחבעם זאבי (מולדת):

נראה.

אדוני היושב-ראש, אדוני ראש הממשלה, במשך 19 השנים הראשונות למדינת ישראל ישבו הסורים ברמת-הגולן. אנחנו היינו בעמק-החולה, לשפת הכינרת.

אני יכול לבקש את תשומת לבו של ראש הממשלה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יחזקאל, תאפשר לראש הממשלה להאזין לחבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

בשנים האלה, ב-19 השנים האלה, לא היה יום שקט אחד. השדות בערו, הילדים היו במקלטים, האמבולנסים וההליקופטרים פינו אלונקות גונחות. במשך שנים עמדתי לצדו של הרמטכ"ל השביעי של צה"ל שהיה שם, בתחתית רמת-הגולן.

והנה היום, כשאנחנו יושבים ברמת-הגולן, יש לנו שקט. הסורים מכבדים את ההסכמים, מדוע? מפני שאנחנו יושבים במרחק של שעה או שעתיים נסיעה מדמשק.

האם אתה, אדוני ראש הממשלה – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לסיים.

רחבעם זאבי (מולדת):

— רוצה שהרמטכ"ל ה-14 של צה"ל יצטרך לפעול כמו הרמטכ"ל השביעי של צה"ל? לאמור, נחיה בתחתית השטח בצלם של התותחים וה"קלצ'ניקובים" הסוריים — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

— או שנוכל להמשיך לחיות בשקט, כפי שאנחנו חיים מאז מלחמת ששת-הימים.

היו"ר ש' וייס:

לפיכך, מה היא הצעתך? להסיר מסדר-היום.

רחבעם זאבי (מולדת):

הצעתי הטכנית היא להוריד את הצעתו של חבר הכנסת — —

היו"ר ש' וייס:

לא. לא צריך לומר את זה.

רחבעם זאבי (מולדת):

למדתי את זה מכם.

היו"ר ש' וייס:

אבל לא צריך לומר את זה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הצעת להסיר וכו'.

היו"ר ש' וייס:

כל אחד מבין את הפרינציפ.

חברי הכנסת, ההצעה של חבר הכנסת זאבי היא להסיר את ההצעה של חבר הכנסת עוזי לנדאו מסדר-היום. אנחנו רצים הלאה. יש עכשיו הצעה של חבר הכנסת צחי הנגבי להסיר את ההצעה של חבר הכנסת דדי צוקר. אם תלוו את ההצעה בדממה, תראו שזה ייקח רק דקה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני ראש הממשלה, יש בחדרי בכנסת גזיר עיתון, שבו אתה מצוטט בכותרת בעיתון צהריים – זה היה לפני הבחירות – יצחק רבין: עדיפה רמת-הגולן בלי שלום מאשר שלום בלי רמת-הגולן.

יורם לס (העבודה):

זה היה בשארם-א-שיח' גם כן, אתה זוכר?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יורם לס, תקשיב לי.

יורם לס (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לס, תקשיב לי. אין קריאות ביניים בזמן הצעות לסדר. זה תחום התקנון. זה תחום ההיגיון. מה שעשית, זה בדיוק מה שהוא רצה שתעשה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני יכול לבקש ממנו שיעשה את זה כמה פעמים נוספות?

אדוני ראש הממשלה, שם אתה מצוטט באמירה ברורה, צלולה וחד-משמעית. זו היתה האמירה שלך לפני הבחירות, והיא היתה גם בסיס החלטת ועידת המפלגה, שישראל תישאר ברמת-הגולן לעת שלום. גם זה ציטוט.

היו"ר ש' וייס:

נא לסיים.

צחי הנגבי (הליכוד):

הדברים האלה עומדים בניגוד מפורש לדבריו כאן בכנסת ב-9 בחודש, שבהם אמרת שישראל תעמוד במידת האפשר על צרכי הביטחון; איני זוכר את הנוסח המדויק.

היו"ר ש' וייס:

על כן?

צחי הנגבי (הליכוד):

לכן אין לך ואין לממשלתך מנדט לעשות בדיוק ההיפך ממה שאמרתם לציבור לפני הבחירות וממה שאמרתם לציבור בוועידת מפלגתכם, ואני חוזר על הדרישה שתיגשו לבחירות לפני כל הסכם אשר אמור לסטות מהעמדות הללו.

לכן אני רוצה להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דדי צוקר מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת חנן פורת, במסגרת דקה, מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אלי דיין מסדר-היום. תקפידו על הזמן, חברים יקרים.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעתי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אלי דיין מסדר-היום אינה טכנית אלא מהותית כלפיו וכלפי חבר הכנסת דדי צוקר. למיטב הכרתי, איננו עומדים כאן לפני תהליך, אלא לפני הכרעה גורפת לכאן או לכאן. הנשיא אסד הבהיר זאת הבהר היטב, ואין שום סיכוי, לפי הערכתי, שהוא יחזור בו מהבהרתו זו, שתביעתו לכל הסכם כרוכה בנסיגה טוטלית של ישראל עד הסנטימטר האחרון ברמת-הגולן. אפשר פירוז, אפשר בתהליך, אבל זו ההצעה העקרונית.

מה שמתבקש כאן, אדוני ראש הממשלה, הוא הצהרה חד-משמעית מצדך, שזה קו אדום מבחינתך, שאותו אין עוברים, כפי שהצהרתם כאן במצע המערך, לא במצע הליכוד – שישראל תישאר על הגולן גם לעת שלום.

היו"ר ש' וייס:

על כן?

חנן פורת (מפד"ל):

אם דבר זה ייאמר כאן בכנסת, לא יהיה צורך בכל הדיונים הנוספים. אם לא, זוהי רק הונאה וזריית חול בעיני הציבור.

היו"ר ש' וייס:

ועל כן אתה מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אלי דיין מסדר-היום. בסדר.

אחרון בעלי ההצעות – אני מבקש מחבר הכנסת יגאל ביבי להציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שרון מסדר-היום. תראו לאן הגענו.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני פונה אל ראש הממשלה להסיר מנאומי, מכאן ולהבא, את המושג התיישבות ביטחונית. התיישבות ביטחונית, שכה רבות דיברתם עליה, אינה קיימת בעצם. מה שקיים היום זה שכל ההתיישבות יושבת בחוסר ביטחון ובחוסר ודאות.

הגול העצמי, המום האמיתי במשא-ומתן עם הסורים הוא נזק בלתי ישוער. אני חושב שמי שהזדרז מדי, מי שהיה חפוז מדי, מי שעשה דברים וצעדים לא נכונים, יכול, חס וחלילה, לגרום נזק, במקום להביא שלום.

טכנית אני מציע להוריד את ההצעה – –

היו"ר ש' וייס:

אל תוסיפו את זה. מבינים את זה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

– – אבל אני חושב שעדיין לא מאוחר. הימים האלה הם ימים של חשבון נפש, ימי דין. אני מציע שהממשלה כולה, ובראשה ראש הממשלה, יחשבו שנית איך לנהל את המשא-ומתן; ולא בחיפזון, אף-על-פי שבדרך כלל אנחנו ידועים כעם חפוז.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. אני לא סבור שצריך מונים, אם כי היה מעניין לספור את הקולות כדי שהקהל ייווכח שהכנסת איננה בפגרה, היא לא "מעופפת", אלא עובדת כל הקיץ. זו גם הערה לתשומת לבנו. הייתי רוצה למנות את הקולות, כי נראה לי ש-100 חברי כנסת נמצאים בארץ ובבניין הזה רוב הקיץ.

אני מעמיד להצבעה את הנושא הראשון: עתיד ביטחונה של ישראל נוכח נכונות לווייתורים ישראליים במשא-ומתן המדיני, הצעה של חבר הכנסת עוזי לנדאו. יש הצעה של חבר הכנסת רחבעם זאבי להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מוותר.

היו"ר ש' וייס:

אתה מסיר את הצעתך. מי בעד העברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון, כהצעת ראש הממשלה, ומי בעד הסרה – נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – רוב

נגד – מיעוט ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ע' לנדאו לוועדת החוץ והביטחון
נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

ההצעה הועברה לוועדת החוץ והביטחון לדיון.

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את הנושא השני: קידום תהליך השלום והמשא-ומתן עם סוריה, הצעת חבר הכנסת אלי דיין. חבר הכנסת חנן פורת הציע להסיר אותה. מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת אלי דיין לוועדת החוץ והביטחון, כהצעת ראש הממשלה, ומי בעד הסרת ההצעה מסדר-היום – נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – רוב

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – מיעוט ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' דיין לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

יש רוב מוחלט בעד העברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון. הנושא הועבר אפוא לוועדה.

אנחנו עוברים להצבעה בנושא הבא: התקדמות המשא-ומתן עם הסורים ונכונות ממשלת ישראל לפשרה טריטוריאלית ברמת-הגולן, של חבר הכנסת דדי צוקר. יש הצעה של חבר הכנסת הנגבי, להסיר. מי בעד העברת ההצעה של חבר הכנסת דדי צוקר לוועדה, בהנחה שהוא מסכים, וכן גם קודמיו, ומי בעד הסרת ההצעה – נא להצביע.

הצבעה

- בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה
- בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום

היו"ר ש' וייס:

פה אנחנו צריכים למנות את הקולות. אני מבקש שנעשה זאת מהר ככל האפשר.

קריאה:

ערוך עוד הפעם את ההצבעה.

היו"ר ש' וייס:

נערוך אפוא עוד הפעם את ההצבעה. מי בעד העברת ההצעה של חבר הכנסת דדי צוקר לוועדת החוץ והביטחון, כהצעת שר הביטחון, ומי נגד – נא להצביע.

הצבעה

- רוב בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה
- בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – מיעוט ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ד' צוקר לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

נראה לי שיש רוב בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה. ההצעה הועברה לוועדה.

רפאל איתן (צומת):

אני מבקש למנות את הקולות.

היו"ר ש' וייס:

אתה מבקש למנות? נעשה זאת. יש פה מצב גבולי. אני רציתי להעביר את זה ברוח טובה. לא נסבך את העניינים. אני מבקש מחבר הכנסת רון נחמן ומחבר הכנסת אבי יחזקאל למנות.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

על-פי הנוהג, צריך קודם כול לשאול את המציעים אם הם מסכימים להעביר את הצעותיהם לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

אני שאלתי. שאלתי את חבר הכנסת דדי צוקר, ואף את הקודמים – – –

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

לא שאלתי. אני הצעתי להעביר לוועדה מתוך הנחה – – –

דוד צוקר (מרצ):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אמרתי שאני עורך את ההצבעה בהנחה שבעלי ההצעה מסכימים. יכול להיות שזה לא נשמע. לא נעשה מזה בעיה. כאן היה ביטוי של רצון טוב מצד ראש הממשלה בהנחה שיש הסכמה. היא לא נבדקה קודם, וזאת היתה הנחה.

אני רוצה לשאול את יושב-ראש סיעת הליכוד: האם אני יכול לעבור עוד הפעם על ההצבעה בלי למנות קולות? וזאת בשביל לשמור קצת על כללי המשחק.

משה קצב (הליכוד):

מה השאלה?

היו"ר ש' וייס:

ראש הממשלה הניח שיש כאן הסכמה של המציעים. לא בדקנו, מכיוון שהוא אכן נעתר למבקשים והעביר את זה בהסכמתם לדיון בוועדה. קרתה פה איזו תקלה, ואני מציע – – –

משה קצב (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

בסדר. תודה רבה למונים. תחזרו בבקשה למקומותיכם. נחזור עכשיו על ההצבעה.

חברי הכנסת, אני מעמיד שוב להצבעה את ההצעה של ראש הממשלה להעביר את ההצעה של חבר הכנסת דדי צוקר לוועדת החוץ והביטחון. מי תומך, ומי מתנגד – בבקשה להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – רוב

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – מיעוט ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ד' צוקר לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

יש תמיכה נמרצת. אני מעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

אנחנו עוברים להצעה של חבר הכנסת בנימין נתניהו בנושא: יחסי החוץ של ישראל. ראש הממשלה הציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון. מי תומך בהצעה הזאת, ומי מתנגד לה – נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – רוב

נגד – מיעוט ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ב' נתניהו לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

ההצעה הועברה לוועדת החוץ והביטחון.

חשיפת ישראל לסיכונים ביטחוניים-צבאיים – הצעתו של חבר הכנסת אריאל שרון, ראש הממשלה הציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון. מי תומך בהצעה הזאת, ומי מתנגד לה – נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – רוב

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' שרון לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

ההצעה הועברה לוועדת החוץ והביטחון. כל חמש ההצעות יידונו בוועדת החוץ והביטחון.

אני מודיע על הפסקה של שתי דקות. בעוד שתי דקות ייפתח כנס שני. בהפסקה נברר עם מזכיר הכנסת את האי-הבנות, אם יש כאלו.

(הישיבה נפסקה בשעה 11:16 ונתחדשה בשעה 11:18).

כנס ב'

הצעת חוק רשות השידור (אישור תוקפן של אגרות רדיו וטלוויזיה).

התשנ"ב-1992

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, תמה ההפסקה של שתי דקות. אני מבקש מכם לשבת. אנחנו פותחים כנס ב', ועל סדר-היום שלנו: חוק רשות השידור (אישור תוקפן של אגרות רדיו וטלוויזיה), התשנ"ב-1992.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

עשיתי הפסקה של שתי דקות כדי שבזמן הזה תברר את העניין. כל ההפסקה נועדה לזה. תברר את זה בבקשה עם המזכיר.

אם השאלה היא מדוע שונה סדר-היום, אני רוצה להבהיר שבסמכותו של היושב-ראש לעשות זאת, והוא השתמש בסמכות הזאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא זה – – –

היו"ר ש' וייס:

אחר כך, בבקשה, אחרי הסעיף הזה.

כאמור, אנחנו עוברים להצעת חוק רשות השידור (אישור תוקפן של אגרות רדיו וטלוויזיה), התשנ"ב-1992. הסתייגות של חבר הכנסת איתן. יציג את זה בשם ועדת הכספים חבר הכנסת שפירא.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

כן. הוא יציג את החוק, ואחר כך תבוא ההסתייגות שלך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד, אני מבקש — — —

היו"ר ש' וייס:

מה הבעיה? בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא מדבר כרגע על סדר-היום. אתה הודעת שכנס מספר 2 ייפתח בעוד שתי דקות.

היו"ר ש' וייס:

עברו שלוש דקות.

מיכאל איתן (הליכוד):

עברו שלוש דקות. בכנס מספר 2 זה לא מופיע כלל בסדר-היום. כנס מספר 2 מיועד לנושאים אחרים, ולכן יש לכנס מספר 2 סדר-יום. אתה צריך לנהוג על-פי סדר-היום. אתה יכול לשנות רק בתוך סדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

הבינותי. חבר הכנסת איתן, אתה תדון בזה עם המזכיר. מייד אתייעץ אתו, אבל בינתיים נתחיל, ונראה מה נעשה בהמשך. בבקשה, חבר הכנסת שפירא.

אברהם שפירא (בשם ועדת הכספים):

כבוד היושב-ראש, הנני מתכבד להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את חוק רשות השידור, התשנ"ב-1992, הקובע, שלמען הסר ספק, האגרות בעד החזקת מקלט רדיו או טלוויזיה, שנקבעו לפי חוק רשות השידור לשנים 1985 עד 1992, הן תקפות לכל דין ולכל דבר ועניין מיום קביעתן. אין בהוראה זו כדי לפגוע בפסק-דין סופי, שניתן לפני יום פרסומו של חוק זה.

האגרות בעד החזקת מקלט רדיו או טלוויזיה, בעד השנים 1985 עד 1992, נקבעו על-פי הוראות חוק רשות השידור, וכנדרש, הן אושרו בידי ועדת הכספים של הכנסת.

בית-המשפט העליון, בפסק-דין בעניין אחר – 474/89, ד"ר עודד קריב נגד רשות השידור – קבע, כי העלאת שיעורי האגרות בעד שנת 1985 וכן בעד השנים שלאחר מכן, לעומת האגרות שנקבעו בשנה שקדמה לה, היתה בניגוד לחוק יציבות מחירים במצרכים ושירותים, שלפיו הוקפאו מחירי המצרכים והשירותים. הנחת היסוד של רשות השידור והרשויות שנטלו חלק בקביעת האגרות היתה, כי האגרות שמדובר בהן אינן בגדר "מחיר" כי אם בגדר "מס", וכי על כן לא היה מקום לאישורם של השרים הנוגעים בדבר לשם העלאת שיעורי האגרות כנדרש בחוק יציבות מחירים במצרכים ושירותים.

בדחותו את העתירה לדיון נוסף על פסק-הדין האמור, קבע נשיא בית-המשפט העליון, כי הנושא טעון הסדר חקיקתי.

נוכח פסיקת בית-המשפט העליון והסכומים הגדולים הכרוכים בהחזרת המצב לראשיתו, הוחלט לתת תשריר בחוק לאותן אגרות. מובן מאליו שתשריר זה לא יפגע בזכותו של הזוכה לפי פסק-הדין לקבל את מה שנפסק.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. הסתייגות של חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש – – –

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מבררים את הצד הפרוצדורלי. אני מבקש שתעלה ותנמק את ההסתייגות שלך. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש הסבר.

היו"ר ש' וייס:

אני אסביר מייד. בינתיים תסביר את ההסתייגות שלך. אנחנו פועלים במקביל. יש לך תור לנמק הסתייגות. אנחנו מבררים את העניין.

מיכאל איתן (הליכוד):

גם לחבר הכנסת אברהם פורז – – –

היו"ר ש' וייס:

כאן כתוב כך: חבר הכנסת מיכאל איתן מציע הסתייגות לשם החוק. אין – אין. טוב. נקדים את תורו של חבר הכנסת פורז, ותורך יבוא אחריו.

מיכאל איתן (הליכוד):

בסדר, אני אנמק את הסתייגותי.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש מכבוד היושב-ראש, נראה לי שאנחנו זכאים לדעת מה פשר השינוי בסדר-היום. אני לא מדבר כרגע על הסיבה לשינוי הזה. אני רוצה פשוט להבין את הטכניקה, איך קורה שמכנסים את הכנסת, יושבים כאן חברים רבים, בהרכב נכבד מאוד, קיבלו סדר-יום שבו כתוב: כנס א', כנס ב', כנס ג'. היה כנס א'. הוא הסתיים. עכשיו מודיע היושב-ראש פתאום:

על סדר-היום יש סעיף הלקוח מכנס ג'. יכול להיות שזה בסדר. יכול להיות שזה בדין. אבל אנחנו זכאים לאיזה הסבר. אנחנו – – –

היו"ר ש' וייס:

אני הסברתי. אמרתי שעוד מעט יהיה הסבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה עוד מעט יהיה הסבר? אתה לא יכול לקיים את הדיון – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה רוצה שאני כבר אסביר לך?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש. אני חושב שלפי הסדר הטוב, לפני שמקיימים את הדיון, חייב היושב-ראש להסביר לציבור. הלוא לא יושבות כאן מריונטות.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני אסביר. אנחנו יצאנו להפסקה של שתי דקות, כי רציתי להסביר לכם את זה בהפסקה. עכשיו אנחנו כבר מכונסים כאן.

נכון שיש כאן שינוי בסדר-היום. זו סמכות של יושב-ראש הכנסת. נכון שבעבר היו אין-ספור שינויים בסדר-היום. היושבים-ראש הקודמים עשו את זה בדרך כלל מסיבות כבודות מאוד.

מכיוון שהחוק הזה כבר מתגלגל כאן בפעם השלישית, והיה רצון לסיים זאת כך או כך, שיקול הדעת שלי היה לעשות את התיקון, כאשר רוב חברי הכנסת מכל הסיעות עדיין נמצאים כאן, ואינני יודע למי יש רוב. זה שיקול דעת שלא היתה בו שום נטייה להטות את הכף לכאן או לכאן, אלא לשמור על כך שהכנסת תוכל לסיים את הטיפול בפרשה הזאת. הטעות היחידה שעשיתי היא, שהייתי צריך לומר שאני מקדים את כנס ג' לכנס ב'.

אני מתנצל מעומק לבי על הטעות. נא להמשיך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה להזכיר ליושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

לא. עכשיו אין עוד ויכוח. יש לך טענות – לוועדה מתאימה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה – – –

היו"ר ש' וייס:

תנמק עכשיו את ההסתייגות שלך. יש לך טענות על הטיפול שלי – יש מוסדות. אני חשוף לביקורת בכל מוסדות הכנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש שתנמק עכשיו את ההסתייגות. זהו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה. רק תנמק את ההסתייגות. ויכוח אתי לא יהיה מעל הבמה הזאת. אני אנהג על-פי מה שתחליט הוועדה. אני אקיים בדקדקנות את כל כללי המשחק של הכנסת. עכשיו ההסתייגות. אין מתווכחים עם היושב-ראש מעל הדוכן. עכשיו ההסתייגות, זה ברור?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש לציין לשבח את ההכרה שהכיר היושב-ראש בפומבי בטעותו.

היו"ר ש' וייס:

כן, אין שום בעיה.

מיכאל איתן (הליכוד):

עם זאת, מאחר שהפרוצדורה, כפי שנאמר על-ידי פרלמנטרים גם בבית הזה וגם במקומות אחרים, היא ה"מגנה כרטה" של המיעוט, אני חושב – – –

היו"ר ש' וייס:

זה נאמר על-ידי היושב-ראש. אני אקפיד על זה.

מיכאל איתן (הליכוד):

גם על-ידי היושב-ראש. אני מכיר גם פרלמנטרים שכיהנו בבית הזה, עוד לפני שהיושב-ראש ואנוכי היינו כאן – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש שתעבור להסתייגות. חבר הכנסת איתן, הרי תוכל לברר את זה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש להצביע ולומר – – –

היו"ר ש' וייס:

זמן רב ייתם עוד מעט.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני כבר מסיים. אני מבקש לומר, שאי-אפשר לבטל דברים כאלה ולומר: טוב, אולי טעיתי, ועכשיו נחיה עם הטעות. אפשר היה לתקן ולחזור לסדר-היום. אבל מה שנעשה נעשה. אני משתמש בזכותי למחות על כך. אם היושב-ראש עשה טעות, הוא צריך לפעול על-פי מה שהיה. הוא לא יכול לפטור אותנו ולומר: עשיתי טעות, נמשיך הלאה; נחיה על-פי מה שקבעתי בטעות.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני הודעתי על הטעות הפעוטה, הזעירה, המיקרוסקופית. לא צריך להעיר על זה שלוש פעמים. הרי זה מגוחך.

מיכאל איתן (הליכוד):

בענין זה טעות פעוטה, ואילו בעיני היא משמעותית, משום שאני נאבק כאן רק על בסיס הפרוצדורה.

היו"ר ש' וייס:

נכון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אין לי כאן רוב. הרוב הוא לצדך. אני נאחז בתקנון בזכותי. עכשיו אתה מבטל את התקנון ואומר: טעיתי. זה לא כך. אתה נוטל ממני כלי נשק לגיטימי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, אני לא מבטל את התקנון. הודעתי שהיתה טעות, הייתי צריך להודיע שאני פותח בזאת את כנס ג'. אני מודיע על כך בפעם השלישית. הטעות תוקנה כאן שלוש פעמים. תודה. יש לך הסתייגות.

מיכאל איתן (הליכוד):

ובכן, אנחנו דנים בחוק שלא סתם מתגלגל, כפי שאמר יושב-ראש הכנסת, בין הוועדות למליאה ובחזרה לוועדות – ואיכשהו, לחוק הזה יש חיים משלו. יש לו חיים משלו אף שבעצם רוב ממשלתי יכול היה להפיל אותו מייד או להעביר אותו מייד, ואף-על-פי-כן הוא ממשיך לנוע, וכל זה מסיבה אחת: כי בחוק הזה – כבר אמרו זאת כאן מעל הדוכן גם חברי הקואליציה – יש חקיקה למפרע, כלומר חקיקה רטרואקטיבית.

הרשות גבתה מציבור האזרחים מס או תשלום שלא כדין. בית-המשפט העליון, לאחר שאזרח עתר אליו והצביע על כך שהדבר הזה נעשה שלא כדין, קבע שהרשות, שהממשלה, נהגה שלא כדין וציווה להחזיר את הכסף לאזרח. כלומר, היתה כאן גבייה שלא כדין.

עכשיו דורשים מאתנו לחוקק חוק רטרואקטיבי ולהכשיר את הגבייה שנעשתה שלא כהלכה. אני רוצה לומר, על דעת כל האנשים שמתנגדים לחוק הזה: ברור שיש כאן ממד מסוים של השלמה עם מציאות. אם היום יצטרכו להחזיר לכל האזרחים את כל הכסף ונלך עד הסוף, רשות השידור תתמוטט או תקציב המדינה ייפגע בצורה משמעותית מאוד. אבל מכאן ועד הליכה לכיוון השני בצורה ברוטלית, בלי להביע איזה הרהור של חרטה – וזה לא עניין מפלגתי, זה עניין של מאבק בין רשויות, ומאבק של אזרח קטן, אולי הוא גדול אפילו, שמו עודד קריב, שמתעניין בבעיות כאלה, שמקדיש מזמנו, והוא הולך להילחם מלחמה צודקת ומנצח. ואנחנו לא נותנים לו אפילו מחווה של היענות לפעולה שלו ושל אחרים.

גדעון שגיא (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

אל תפריעו, הרי אתם רוצים לסיים. חבר הכנסת שגיא, אל תפריע.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני חוזר ואומר, הרי היה כאן איזה ניסיון – כולנו יודעים, כפי שהיושב-ראש אומר: עשינו טעות. יש אנשים שעושים טעויות וצריכים לשלם עליהן מחיר כבד; ואצלנו, בקהילתנו, עשינו טעות – ניגש, נחוקק ונתקן את הטעות. אם אנחנו דורשים מאחרים איזו אחריות לטעויות שהם עושים, מדוע אנחנו לא נאמר לממשלה, שבחוק הזה צריך לבוא איזה ביטוי לטעות שהממשלה עשתה; איזה ביטוי לדבר יפה, למאבק של אזרח על תיקון הטעויות האלו, איזה ביטוי לכך שבית-המשפט העליון הכיר בצדקתו של אזרח. אין להפעיל כאן רוב עם חותמת שרירותית ולהגיד: לא מעניין אותנו ולא כלום, נחזיר הכול לקדמותו כאילו לא היה דבר.

אני רואה בעניין הזה מאבק עקרוני. אדוני היושב-ראש, אני מבין שעכשיו אנחנו בהסתייגות הראשונה לשם החוק. בהמשך היום עוד תשמעו אותי הרבה מעל הדוכן הזה. אני מתנצל מראש לגבי אלה שהנושא לא מעניין אותם כל כך והם כאן בבחינת אסירי ציון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מיכאל איתן, מה שהתקנון מקנה לך תקבל עד תום. אנחנו לא נפר כאן את התקנון.

מיכאל איתן (הליכוד):

תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

רשות להנמקת הסתייגות לסעיף 1 לחבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה. אנחנו ננמק תחילה את ההסתייגות ונקיים את ההצבעה יחד. חברי הכנסת, החוק מונח על השולחן, יש הרבה הסתייגויות, יש כללי משחק ואנחנו מוכרחים לקיים אותם, אין מה לעשות, יש בכנסת חוקים.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אחד העקרונות הבסיסיים של משטר דמוקרטי הוא, שכולם שווים בפני החוק, גם האזרח וגם השלטון. אומרים שהסממן הראשון להתפוררותו של משטר דמוקרטי הוא כאשר האזרח כפוף לחוק אך השלטון יכול לעשות כראות עיניו.

מה קרה במקרה הזה? ב-1985 היתה תוכנית כלכלית. מטרת התוכנית הכלכלית היתה לייצב את המשק ולעצור את האינפלציה של מאות אחוזים בשנה, והיה חוק שמטרתו היתה לעצור את ההידרדרות האינפלציונית הזאת.

החוק הזה קבע, שכל אגרה וכל שירות כפופים לחוק. רשות השידור, מחמת איזו שגגה, לא דאגה להכניס את עצמה למסגרת החוקית. העניין התחיל באזרח שפנה לבית-המשפט לתביעות קטנות וטען שהאגרה שהוא משלם גבוהה מדי. בית-המשפט לתביעות קטנות הכיר בצדקת תביעתו. אילו נהגה רשות השידור, או אילו נהג המשרד המופקד עליה, משרד החינוך והתרבות, בחוכמה, הוא צריך היה, מייד לאחר פסק-הדין של בית-המשפט לתביעות קטנות, לתקן את החוק כדי שלא תהיה בעיה עם האגרות בשנים שלאחר מכן. אבל לא כך עשו. ערערו בפני בית-המשפט המחוזי. ערעורה של רשות השידור התקבל בבית-המשפט המחוזי, ואז היה ערעור נוסף בפני בית-המשפט העליון. בבית-המשפט העליון שוב נהפכה הקערה על פיה ושוב נקבע שגביית האגרה ביתר היתה בלתי חוקית.

גם בהצעת החוק שמציעה היום הממשלה, שמטרתה למנוע את הצורך להחזיר למאות אלפי אזרחים ישראלים סכומים ששולמו על-ידיהם שלא כחוק, יש איש אחד שעליו לא מבקשים להחיל את החוק. שמו ד"ר עודד קריב, הוא אותו אדם שפנה בשעתו לבית-המשפט לתביעות קטנות והשיג את פסק-הדין. התוצאה תהיה, רבותי חברי הכנסת, שאם יתקבל החוק, כל אזרחי המדינה, ללא יוצא מן הכלל, ישלמו אגרה בסכום גבוה, ועודד קריב ישלם אגרה בסכום נמוך יותר.

אני חושב, שאותם אזרחים ששילמו אגרת יתר שלא כחוק, ושילמו שלא כחוק, זכאים להתחשבות. לכן, כל מה שאני מציע הוא, שכל מי ששילמו אגרת יתר בתקופה כלשהי בתקופה הרלבנטית יקבלו הנחה של 5% מדמי האגרה במשך שלוש שנים. המעמסה שטיפול על רשות השידור אינה נוראה כל כך, ויהיה בזה משהו סמלי, שאזרחים ששילמו אגרת יתר, המדינה לא גבתה מהם – – –

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אתה מוכן שזה יקוצץ מתקציב משרד החינוך?

אברהם פורז (מרצ):

אני מוכן, אדוני ראש הממשלה, שזה יקוזז מכל מקום. אגב, בתקציב רשות השידור יש הרבה מה לעשות.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת פורז. חבר הכנסת מיכאל איתן, הבמה שלך. יש לך חמש הסתייגויות, תנמק אותן יחד, כי יש רק סעיף אחד לחוק. חברי הכנסת, אני לא המצאתי את הכנסת.

השרה לאיכות הסביבה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, האם מנמקים קודם את כל ההסתייגויות ואחר כך מצביעים על כל הסעיפים של החוק?

היו"ר ש' וייס:

כן, פשוט חוסכים זמן, עד כמה שזה נשמע מוזר. חבר הכנסת מיכאל איתן הוא גם המסתייג האחרון, אבל יש לו חמש הסתייגויות. הוא יכול היה להכין 70 הסתייגויות, או הסתייגות אחת.

מיכאל איתן (הליכוד):

האמת היא, שהיו לי 41 הסתייגויות, אבל לגבי שלוש או ארבע מהן קיבלתי את עצתו המלומדה של היועץ המשפטי של ועדת הכספים והורדתי אותן, והשאר – מי שערכו את המסמך הזה מצאו שיש לצרף כמה הסתייגויות ולעשותן הסתייגות אחת. אני אסתפק ב-15 הסתייגויות, אף שאין לי ספק שגם 40 הסתייגויות לא מספיקות על מנת למנוע את העברת החוק הזה.

היו"ר ש' וייס:

יש לך ארבע הסתייגויות, כי "לחלופי חלופין" לא נחשבת כהסתייגות.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא יכול להיות ארבע הסתייגויות. חבר הכנסת פורז, אנחנו הצבענו עליהן בנפרד, אחת אחת, בוועדת הכנסת הבוקר. אדוני היושב-ראש, אין לי חמש הסתייגויות.

היו"ר ש' וייס:

אני מקבל אינפורמציה ואגיד לך. יש לך 15 הסתייגויות. אנחנו מבקשים ממך התחשבות, כי בעוד חצי שעה יש פגישה של יושב-ראש הכנסת עם חבר הכנסת איתן ועוד מישהו, ואני אצטרך לבטל את הפגישה אם אצטרך לנהל את הישיבה באותו זמן. זו רק בקשה. אני אבטל את הפגישה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה מציב בפני דילמה קשה.

אדוני היושב-ראש, כפי שאמרתי, אני מבקש רק לדעת, איך אנחנו ננהג בסופו של דבר. אני רוצה להקל על הציבור כאן.

היו"ר ש' וייס:

אם תקצר בנאום, אנחנו נצביע.

מיכאל איתן (הליכוד):

לפחות בחלקו אני רוצה להקל, שאנשים ידעו, פחות או יותר, כמה זמן אדבר על כל הסתייגות, שיבואו בעוד שעתיים בערך, או משהו כזה.

השרה לאיכות הסביבה א' נמיר:

אתה מתכוון לדבר שעתיים?

היו"ר ש' וייס:

יש לי הצעה. אני רוצה להציע לך שתקצר בדבריך. אני לא יכול לחייב אותך, כי התקנון לזכותך. מי שביקשו את הקדמת הסעיף היו צריכים להביא בחשבון, חבר הכנסת אלי דיין, שזה עניין של שעתיים-שלוש שעות. יש להביא בחשבון שיושב-ראש הכנסת לא יעשה כאן מחטפים וישמור על התקנון. זה הכול.

עכשיו חבר הכנסת איתן יתחיל לנאום.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש לציין, למען הפרוטוקול, שהשעה היא 11:40, ואני מתחיל במסע מרתוני על מנת לנסות ולעכב את חקיקת החוק הזה. בראש ובראשונה אני רוצה להקדיש את ההסתייגות הראשונה, ואחר כך הסתייגות נוספת, לד"ר עודד קריב. ובכן, ד"ר עודד קריב הוא אזרח שנאבק נגד דברים שהוא רואה בהם דברים הנעשים שלא כחוק, שלא כדין, ואם ד"ר עודד קריב מצא לנכון ללכת לבית-המשפט ולעסוק בתביעה שהיא תביעה עקרונית להשבת כספים שהוא ראה אותם ככספים שנגבו שלא כצדק, אני חושב שהמאמץ שהוא השקיע בכל המאבק הזה, מאמץ שנמשך שנים רבות, ודאי לא נבע מהעובדה שהוא רצה לחסוך לעצמו אותם תשלומים שרשות השידור גבתה מעבר למה שהיתה רשאית לגבות על-פי חוק. אלא מה? יש מצבים שבשביל עיקרון אנשים מוכנים בהחלט ללכת, להתמודד, להשקיע זמן. ואם בסוף היתה התמורה שלהם שבית-המשפט העליון קבע את צדקתם והוכיח את הממשלה, והם גם זכו באופן אישי להחזר – וד"ר עודד קריב, כפי שאמר כאן חבר הכנסת פורז, זכה בהחזר של כמה מאות שקלים – אני בטוח שהסיפוק שלו היה לא מכמה מאות השקלים, כי ההשקעה בהליכים, בזמן, היתה מבחינה כלכלית גדולה הרבה יותר. אלא הוא נאבק כאן מאבק עקרוני.

כאשר אני פוגש אדם כמו ד"ר עודד קריב, שמנהל מאבק עקרוני במשך שנים, אני חושב שלאחר הערכה הייתי רוצה באמת לציין את המאבק הזה, ואני אעמוד שעתיים על הדוכן. לעומת השנים שד"ר עודד קריב ניהל בהן את המאבק, מה הן השעתיים שאני אעמוד כאן בהן על הדוכן ואסייע לו במאבקו על-מנת להראות שלפעמים גם לאזרח הקטן יש אפשרות להוכיח את הממשלה, להגיע עד לבית-המשפט העליון, ולבסוף גם לשכנע את הכנסת, לפחות בחלק מהדברים.

אני חוזר ואומר פה, שהייתי מוכן להתפשר, לא על הסתייגות כזאת או אחרת, על אחת ההסתייגויות. אני יודע שיש כאן רוב לממשלה. אני יודע שרשות השידור מסתייעת בשירותיה של שרת החינוך. אבל

אפשר היה לעשות אקט חינוכי. שרת החינוך שלנו היתה יכולה להביא, כאקט חינוכי, לכך שהסתייגות מסוימת היתה נכללת בהסתייגויות, משנה את החוק, ומביאה לידי ביטוי את תשומת הלב של הממשלה לעניין צודק שמעלה אזרח בודד במדינה – לא אזרח קטן.

אבל מסתבר שחברת הכנסת לשעבר, היום השרה שולמית אלוני, אחת-ושתיים איבדה כל רגישות. איפה אותה חברת הכנסת מהאופוזיציה שנלחמת למען זכויות אזרח, שמוכנה לעלות על בריקדות בשביל הישג קטנטן שיראה שלאזרח יש משמעות, שיש לו אוזן קשבת בשלטון, שיש לו איזו יכולת להשפיע על משהו? הכול נעלם? כל כך מהר? במקום להילחם על זכויות האזרח יוצרים כאן תהליך שכולו משדר לאזרחים: אין לכם כלל שום זכות; אף שאתם צודקים, אף שאתם זוכים בערכאות, אף שזה בא לבית-המשפט העליון, איננו מוכנים לתת לכם איזו הסתייגות קטנה, שתבטא את מורת רוחנו מהטעויות שאנחנו עצמנו עשינו. אם זה לא חינוך – חינוך מהו? ואם היום, בראש המאבק שלא לאפשר קבלת שום הסתייגות לחוק הזה עומדת שרת חינוך בישראל – האם זה חינוך? למה בדיוק מחנכת אותה שרה, שלא מזמן נשאה את הדגל? איפה העקביות?

ובכן, אני מצטער מאוד. יש לי אתה חילוקי דעות רבים, בנושאים רבים, אבל בכל אופן הערכתי רבים מהמאבקים שלה כמאבקים למען זכויות אזרח. והנה, אחת הדמויות שרבים האמינו בכנותה, ברצונה, באמינותה, לפחות לגבי הדברים שהיא מאמינה בהם, להילחם ללא פשרות – מסתבר היום שכנראה התפקיד, ואולי הייתי אומר השררה, וכל מה שמתלווה להם – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, יש לי שאלה אליך, ובאמת תסלח לי על ההפרעה. יש לך 15 הסתייגויות, ובעצם עומדות לרשותך מבחינת תקנון הכנסת 155X דקות, כלומר שעה ורבע, 75 דקות. לפני שאני מעביר את שרביט הניהול של הישיבה לסגני חבר הכנסת עזרן, רציתי לדעת, האם אתה עומד למלא את השעה ורבע.

מיכאל איתן (הליכוד):

כן. אני רק רוצה לומר שכבר ויתרתי. הגשתי 40 הסתייגויות, וזה היה עניין של יותר משלוש שעות. אבל נעתרתי להפצרות – – –

היו"ר ש' וייס:

האם יהיה זה הוגן שאומר לחברי הכנסת, ברשותך, שבערך בשעה 12:50 אתה תסיים את דבריך?

מיכאל איתן (הליכוד):

אמרתי שזה עניין של שעה ורבע, כפי שעשיתם חשבון.

היו"ר ש' וייס:

אם כך, זה צריך להסתיים בערך ב-12:50. זאת זכותך, אבל חשבתי שתתחשב, זאת פגרת קיץ, ואולי תצמצם את דברייך.

מיכאל איתן (הליכוד):

בדיוק, מאחר שזאת פגרה – – –

היו"ר ש' וייס:

הרי אנחנו פה גם אנשי היגיון, לא רק תקנון. יש לך בהחלט זכות לעשות זאת. אתה מתכוון, בין היתר, אולי גם להשפיע על ההצבעה, וזה בסדר, זה מותר. אני מניח שכולם יישארו כאן להצבעה. תשקול את זה, אם זה קולע למטרה שלך. אודה לך. אבל תעשה כפי שיש לך זכות לעשות.

מיכאל איתן (הליכוד):

בהחלט. אני רק רוצה לומר, וזו אולי הזדמנות להציג את העניין, שהבוקר, אף שעל הנייר היה בוועדת הכנסת רוב לסייעות הקואליציה, בכל זאת הצליחה האופוזיציה להעביר את כל ההסתייגויות האלה ולהביא אותן לכאן, כי היא פסלה טענה של נושא חדש. אני חושב שאתה, כיושב-ראש הבית, צריך לאפשר את המאבק הזה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאפשר אותו. רציתי רק אינפורמציה. תודה רבה. תמשיך, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אעבור עתה להסתייגויות שלי לחוק. חבר הכנסת פורז הגיש הסתייגות לסעיף 1. אמרתי שאתמול גם בהסתייגות שלו. ההסתייגות הראשונה שלי היתה בעצם מכל העניין באופן כולל, וחשבתי שהיה מקום שנמצא דרך להכניס איזו הסתייגות בתוך החוק, כביטוי לכל המהלך הזה. ובכן, אעבור עכשיו לפרט את ההסתייגויות אחת לאחת, ובאותו סיור שאנחנו עומדים לקיים עכשיו ברשות השידור ובתקציבי רשות השידור נוכל אולי להאיר גם כמה נקודות שלא תמיד הן ברורות וידועות לציבור.

דבר ראשון – הצעת החוק שאנחנו דנים עליה מדברת על אגרה באופן כללי. מה זאת אומרת אגרה באופן כללי? האגרה המשולמת על-פי החוק היא אגרה המשולמת גם על מכשירי טלוויזיה וגם על מכשירי רדיו ברכב מנועי. כדאי שחברי הכנסת ישימו לב לדבר מוזר מאוד. כאשר אדם משלם אגרה ואין לו רכב, האגרה שהוא משלם כוללת תשלום עבור כל מכשירי הרדיו שבביתו וכל מכשירי הטלוויזיה שבביתו, ללא הבחנה, ללא מספר, ולא חשוב כמה יש לו. יכולים להיות לו עשרה מכשירי רדיו בבית, יכולים להיות לו שלושה מכשירי טלוויזיה, הוא לא משלם עבורם, הוא משלם אגרה אחת. אבל עבור מכשירי הרדיו הקטן שיש לו במכונית, שלו הוא מאזין שעות מעטות ביום, דווקא על מכשירי הרדיו הקטן הזה במכונית הוא משלם 100 שקלים אגרה לשנה. איפה היחס? איפה הפרופורציות? ממה זה נובע?

התשובה פשוטה, והיא נעוצה במחלקת הגבייה של רשות השידור. מאחר שמחלקת הגבייה של רשות השידור אינה מסוגלת לגבות את מה שהם מתארים כצרכיה של רשות השידור במשך שנת פעילות אחת, מאחר שמחלקת הגבייה אינה מגיעה לכל הבתים על מנת לגבות מכולם כפי שהיה צריך, הנוח ביותר הוא, כשבא אדם לחדש את אגרת רישוי הרכב בטסט, כמו שאנחנו אומרים – תופסים אותו. תפסנו אותך, עכשיו תשלם פתאום אגרת רשות השידור, בלי קשר, בלי פרופורציות, בלי שום דבר. למה? ככה, כי תפסנו אותך. מה הקשר בין אדם שיש לו רדיו, טרנזיסטור במכונית, והוא בא להעביר את המכונית טסט, מה הקשר בין זה לבין אגרת הטלוויזיה והרדיו? רק דבר אחד: נוחות.

אני מודיע כאן לכל חברי הכנסת, שיש צורך לבטל לחלוטין את האגרה הספציפית למכשירי הרדיו המצויים בכלי רכב מנועיים. מדוע צריכה להיות מוטלת עליהם אגרה נפרדת, כאשר ממילא אנחנו משלמים אגרה על כל מכשירי הרדיו שיש לנו? מפני שהם במכוניות? אם כך, אני חושב שזאת הזדמנות טובה היום להציע לבעלי מלאכה רבים ברחבי הארץ לעשות מבצע. מדוע צריך לשלם בכל שנה 100 שקל אגרה עבור מכשירי הרדיו הנמצא במכונית? ייצרו בעלי המלאכה במדינת ישראל מין מנגנון כזה, שאפשר יהיה להתקין את הרדיו של המכונית בפנים ואפשר יהיה להוציא אותו החוצה.

היו"ר י' עזרן:

יש, זה קיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם היושב-ראש אומר שזה קיים, אדרבה.

נניח שמכשיר כזה יעלה 75 שקל, 80 שקל. נו, אם רשות השידור לא תיענה לפנייתי, ייתכן מאוד שאני אעמוד לפני משרד הרישוי ואציע לנהגים: למה לכם לשלם אגרה בסך של 100 שקל, ובשנה הבאה עוד 100 שקל, ולאחר מכן עוד 100 שקל? בואו התקינו ב-70 שקל את המתקן הזה, תוציאו את הרדיו מהמכונית, שימו אותו בבית, וכאשר תבואו למשרד הרישוי תעבירו את המכונית טסט. הרדיו הזה יהיה רדיו רב-שימושי: הוא גם ישרת אתכם בבית, הוא גם ישרת אתכם במכונית, ואז לא תחול עליו אגרה. הבה נתחכמה. מדוע צריך "הבה נתחכמה"? משום שטוב יותר שהאזרח יעשה "הבה נתחכמה" משהשלטון יעשה "הבה נתחכמה". מה פתאום תופסים אנשים שבאים עם מכונית

לטסט, תופסים אותם בהזדמנות החגיגית הזאת ומבקשים מהם לשלם איזו אגרה, שמוטלת על כל אזרחי ישראל בתוקף השירות שהם צריכים לקבל כאזרחים מחזיקי טלוויזיה ורדיו?

הבעיה של הגבייה אינה רק שתופסים כקורבנות את בעלי הרכב המנועי. יש קורבנות נוספים, והקורבנות האלה, לצערי הרב, הם ציבור משלמי המסים והאגרות במדינת ישראל, שאינם מתחמקים, האנשים הישרים, או אולי תקראו להם "הפחדנים" – במרכאות כפולות מבחינתי. הם פוחדים, לכן הם הולכים לשלם. הם פוחדים שמחלקת הגבייה של הטלוויזיה תאכוף עליהם את הסנקציות העומדות לרשותה, והם הולכים לשלם. אבל, האם כולם משלמים? – לא ולא. ומה קורה בעצם? יש צרכים לרשות השידור – נדבר עליהם מאוחר יותר – ובאה רשות השידור לממשלה ולוועדת הכספים ומבקשת אישור לגבות כך וכך כספים כדמי אגרה משום שיש לה צרכים כאלה וכאלה. הם צריכים את סכום הכסף על מנת לקיים את השירות, כך הם טוענים. אבל ראו זה פלא: הם דורשים יותר כסף, כי הם לא גובים מכולם. יש אחוזים גבוהים מאוד של אנשים שאינם משלמים, שנה אחר שנה, ומה קורה אז? מאחר שהם צריכים אותו סכום כסף, ויש פחות אנשים – נקרא להם ישרים, או אולי פחדנים – שמשלמים, גובים יותר. מעלים את שיעור האגרה, כי שיעור המשלמים נמוך יותר מ-100%. אני לא מצפה ל-100% גבייה, אבל 90% גבייה – זה בסדר?

חמור מכך: כאשר אתה בודק מי הם אותם "פחדנים", או אנשים ישרים, ומי הם אותם "אמיצים" או פורעי חוק, אתה מגלה דבר מעניין מאוד מאוד: בקרב הציבור היהודי שיעור משלמי האגרה הוא 80% – לא מספיק, צריך להיות יותר – ואילו בקרב אותם אזרחים שאינם יהודים שיעור משלמי האגרה נע בסביבות 25% בלבד.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

יש לך כבר 105%, לא 100%.

מיכאל איתן (הליכוד):

ככה למדת מתמטיקה? אני אבהיר: מכלל הציבור היהודי 80% משלמים אגרה; מכלל הציבור הלא-יהודי רק 25% משלמים אגרה.

פניתי למחלקת הגבייה פעם אחר פעם ושאלתי, ניסיתי להבין: איך קורה דבר כזה במדינת ישראל? מדוע האפליה הזאת? מדוע שירותי הגבייה של רשות השידור נמסרים או מועברים רק לאוכלוסייה היהודית? הם הסבירו לי דברים מדאיגים מאוד. הם אומרים כך: כאשר אנחנו נכנסים לכפרים ערביים על מנת לאכוף את החוק ולממש את הסמכות שלנו לגבות את אגרת רשות השידור, אנחנו נתקלים בהתנגדויות, וקוראים לזה "אירוע לאומני". הדבר הזה הוא דבר חמור מאוד. אני חושב שאנחנו – – –

וליד חאג' יחיא (מרצ):

חמור מה שאתה אומר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מצטט.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אתה מצטט דברים חמורים כל כך בצורה כזאת, קלילה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני חבר הכנסת, שכן שלי – אם אפשר לקרוא לך כך – מטייבה, וליד צאדק, אני מבקש ממך: אתה ערבי ואני יהודי, שנינו אזרחים במדינה הזאת. יכול להיות שיש בינינו חילוקי דעות. בוא נשתדל לרגע אחד לשים אותם על בסיס ישר, לגופו של עניין.

תאר לך – ואתה אומר זאת לא אחת – שיש זכויות מסוימות שניתנות רק ליהודים. ואז אתה עולה ומרים דגל – לפעמים אני מסכים אתך, לפעמים, לא הרבה פעמים – ואתה אומר: מקפחים את המגזר הערבי בזה, בזה ובזה. והנה אני בא אליך עכשיו ומספר לך דברים שאתה עצמך אומר שהם חמורים מאוד, ואלה אינם דברים שאני המצאתי – בוועדות הכנסת עמדתי מול אנשי מחלקת הגבייה של רשות השידור, והם בלשונם אמרו לי את הדברים האלה.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אני מסכים אתך – – – אבל מה שאתה אומר, שזה אירוע לאומני, זה חמור מאוד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא יודע איך בדיוק הולך העניין הזה, אני לא חושב שיש ליחידת הגבייה של רשות השידור "יחידת מסתערבים". אבל יש להם יחידת גבייה, והם מספרים שכאשר הם מגיעים ליישוב, מתחילה לפתע התארגנות כוללת. אחרי כמה פעמים שגירשו אותם, הם פנו למשטרה. והיום הם אומרים בז'רגון שלהם, שזה מתחיל לקבל ממד של איזו התנגשות לאומנית. מובן שזה חמור, אני מסכים אתך. אבל חמור לא פחות מזה הוא שאנחנו משלימים עם דבר כזה. ומה עושות ממשלות ישראל? הן אומרות: למה לנו להתעסק עם זה? למה לנו להפוך את זה לוויכוח? בואו נשלים עם המצב.

אבל, מה זאת אומרת "נשלים עם המצב"? היהודים ישלמו אגרה גדולה יותר, כי צריך לחלק. אותם ערבים, המיעוט של משלמי האגרה מבין הערבים, 25%, ישלמו יותר. ואלה שמתחמקים, ימשיכו להתחמק. במקומות מסוימים נשתדל לאכוף, ובמקומות אחרים, משום שזה הופך בעיה לאומית, נוותר לגמרי על כל הניסיונות.

אין ספק שאסור להשלים עם דבר זה. כבר ממש נמאס לי – כל פעם אני עולה לדוכן, חוזר ומתריע על כך, ועוברים על הדברים לסדר-היום. יש לנו בכלל חולשה בנושאים האלה, וזאת חולשה הנובעת מרגשי נחיתות של יהודים כלפי ערבים. היא נובעת מכך שאנחנו באיזה מקום בעלי תחושת אשמה בגין קיפוח כזה או אחר שקיים כלפי הציבור הערבי, ועכשיו הופכים כל דבר לעניין לאומי.

אבל יש גם קיפוחים הפוכים. ואני מרגיש מקופח מאוד בארץ-ישראל כיהודי בזכות הבסיסית ביותר שיש לי – זכותי לביטחון פסי. כאן יש אפליה. אם כתוב לי על המצח: "מיכאל איתן – ערבי", אני נהנה מחסינות בכל מקום במדינת ישראל. אני יכול ללכת לשכם, אני יכול ללכת לקאסבה, אני יכול ללכת לכל מקום.

אברהם בורג (העבודה):

חוץ מההתנחלויות.

מיכאל איתן (הליכוד):

גם בהתנחלויות. תתפלא לשמוע, חבר הכנסת בורג, כמה ערבים לא רק מסתובבים בהתנחלויות, אלא בונים אותן, מקבלים כסף, מקבלים אוכל.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אני מתבייש לשמוע את זה.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה לך להתבייש? הם באים לשם מרצונם החופשי. אף אחד לא מכריח אותם.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

לבנות התנחלויות – זו בושה.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה זו בושה? הם בונים, הם יוצרים, הם מכינים מקומות מגורים למשפחות, לתינוקות להיוולד, לאנשים ליצור.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

בתוך "הקו הירוק", כן.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת וליד צאדק, למה להיכנס לפוליטיקה? בפוליטיקה אפשר להתווכח איפה יעבור הגבול, ובוודאי נתווכח על זה. אבל על הזכות להקים משפחה, ללכת לגבעות פראיות שאלפיים שנה לא היה עליהן בית, בלא לפגוע בקרקע חקלאית ובלא לפגוע בבעלים, אלא ללכת לקרקע שהיתה נטושה במשך מאות שנים בידי השלטון הטורקי, והיום היא קרקע של המדינה – – –

היו"ר י' עזרן:

למה להתווכח ויכוח פוליטי?

אברהם בורג (העבודה):

ומה לגבי האגרה?

מיכאל איתן (הליכוד):

כשנוסעים ביהודה ובשומרון רואים מאות גבעות כאלה.

אברהם בורג (העבודה):

אבל זה לא בדיוק הנושא עכשיו.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת אברהם בורג, אתה פשוט נכנסת – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מיכאל איתן, גוררים אותך לוויכוח הפוליטי הזה ואתה נגרר.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא יכול להיות שגוררים אותי.

רחבעם זאבי (מולדת):

תמשיך, תמשיך, זה בסדר.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה דו-שיח שאני חושב שיש מקום לקיים אותו. למה להתבייש בזה שבאים פועלים ערבים? הלוואי שיהיו גם לא פחות פועלים יהודים, אבל הפועלים הערבים באים ובונים בתים שיגורו בהם משפחות, שיבראו את השטחים, שהם שטחים שוממים מקדמת דנא – במשך מאות אלפי שנים לא היתה נפש חיה על הגבעות האלה. הרי גם אתה וגם אני רוצים שלום אמת, רוצים שאפשר יהיה לחיות כאן. אז למה אתה אומר שזו בושה שפועל ערבי בא, מרוויח את לחמו, נותן שירות, ומצד שני בא היהודי ונותן לו כסף? זה לא דו-קיום? זו לא יצירה משותפת שעושים יחד בארץ הזאת?

בסופו של דבר, כאשר מדברים פה כל הזמן על קיפוח, אני שואל את עצמי, בדבר הבסיסי ביותר שיש לאדם, הזכות לביטחון – מדוע אני מקופח? לי אין אותה זכות שיש לך. אתה יכול ללכת בכל מקום, אין כל סכנה לבריאותך, אף אחד לא זורק עליך אבן. אומנם יש טענות: לא היה עמי פופר? לא היה איזה מטורף אחר? אבל, זו טענה דמגוגית.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

— — —

היו"ר י' עזרן:

אדוני, חבר הכנסת וליד צאדק — — —

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, ברשותך, האם אני יכול לשאול שאלה?

היו"ר י' עזרן:

אני מרשה לך. אתה צריך לפנות אלי ולבקש רשות לשאלה ולא לשאול את חבר הכנסת הנואם.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

האם לא קרה, כאשר הבנקים שלחו מעקלים למושבים ולקיבוצים, שסגרו את המושבים ואת הקיבוצים בפניהם? גם שם גרים ערבים?

אברהם בורג (העבודה):

לא גרים, רק בונים שם.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

מיכאל איתן (הליכוד):

סגן השר וליד צאדק, שתי ההערות שלך ראויות לתשובה, ואם תהיה לך סבלנות תקבל תשובה, ואני בטוח שהיא תספק אותך.

אשר לנושא של רשות השידור, לפני שהעליתי את הטענה רציתי לבדוק את עצמי, כי התחלתי לחשוב, אולי באמת יש צדק במה שאומרים; אולי באמת אזרחי ישראל הערבים לא מוכנים לשלם אגרה מפני שהם לא מקבלים את כל משך הזמן של השידורים בשפה הערבית. הלכתי לרשות השידור, בדקתי את לוח השידורים, ושאלתי מה ההיקף של השידורים בערבית בכלל השעות של שידורי הטלוויזיה. אמרו לי: 18%. כפי שאתה יודע, סגן השר וליד צאדק, גם שיעור האוכלוסייה הערבית הוא 18% בערך. אם כן, למה צריך להלין?

אבל לא זו הנקודה החשובה. גם לולא היה השיעור 18%, האם אתה רוצה לומר לי שציבור ערביי ישראל לא מבין עברית? לא נהנה משעות רבות של שידורים של חומר מיובא מחוץ-לארץ?

מנחם פרוש (יהדות התורה):

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה מומחה לפיליבסטר.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, חבר הכנסת פרוש. זמני מצומצם מאוד, ואני לא מניח שאספיק לגמור את כל החומר שהכנתי. אני רוצה לומר לך, שהיו לי 40 הסתייגויות לחוק הזה, ולכל הסתייגות מקבלים חמש דקות כדי לנמק. כך הכנתי את דברי. אבל לא יכולתי שלא להיענות להפצרותיו של יושב-ראש הכנסת והסתפקתי, לאחר שהוא צמצם את ההסתייגויות שלי ל-15, בכך שיש לי 75 דקות לנמק, ואצטרך לתמצת את כל דברי.

היו"ר י' עזרן:

במסגרת הזמן.

מיכאל איתן (הליכוד):

במסגרת הזמן. אני מבקש שלא להסיט אותי מן הנושא, כי אחרת לא אוכל לסיים את כל דברי. יש לי עוד שורה ארוכה של נושאים שאני רוצה להעלות, לציין, להסביר ולנמק, והזמן עלול לכלות. אני מבקש שתסייע לי, אדוני היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת איתן, אני בהחלט מוכן. זו חובתי וזו זכותך, אבל אינך חייב להשיב על כל שאלה. אדוני מנוסה מספיק.

מיכאל איתן (הליכוד):

בסדר.

יורם לס (העבודה):

מה אתה מיתמם?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת לס, אני מבקש ממך. הוא קיבל רשות דיבור במסגרת הזמן החוקית. אנא ממך.

יורם לס (העבודה):

אבל הוא לא צריך להיתמם פה.

היו"ר י' עזרן:

זאת זכותו, וחובתך לא להפריע. תודה.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת פרופסור יורם לס, עם כל הכבוד, מדובר פה בנושא אגרות רשות השידור. אני מייחס לאגרות האלה חשיבות רבה, כי הן נוגעות למאות אלפי בתי-אב במדינת ישראל. אני מדבר על בעיות הקשורות בנושא האגרות ובנושא רשות השידור. כל הדברים שאני אומר הם ענייניים. אני לא שומע אותך מגיב לעניין, אלא אתה אומר: אל תדבר. מדוע שלא אדבר? בשביל מה אני בא לבית הזה? אני בא הנה לדבר, ואני מאמין כי בכוח הדיבור לשכנע. אם אתה רוצה שהכול ילך בקלות, אולי לא צריך את הכנסת. נשב בבית, נפעיל כפתורים אלקטרוניים, יגידו לנו על מסך הטלוויזיה, או המחשב, איזה נושא עומד על סדר-היום ונצביע מהבית.

יורם לס (העבודה):

התוכן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מתפלא עליך.

לגבי התוכן, אני חושב שהשבתי על הטענה, מדוע גם אזרחים שאינם דוברים עברית, או לחלופין דוברי ערבית, צריכים לשלם אגרה; והטענה שהשידורים בערבית הם רק 18% מכלל השידורים אינה ממין העניין – א. משום שזה חלקם באוכלוסייה; ב. משום שגם במערכת השידורים בעברית, כביכול, אנחנו מוצפים בחומר מיובא, הכולל תרגום בעברית ובערבית.

מעבר לכל העניין הזה יש לי שאלה אליך, סגן השר וליד צאדק. האם אתה חושב שמשלם האגרה הישראלי מקבל באמת את מלוא התמורה? הוא משלם אגרה אדירה. האם זאת הטלוויזיה שממנה הוא כל-כך מרוצה?

היו"ר י' עזרן:

יש לנו נושא אחר.

מיכאל איתן (הליכוד):

גם שם יש אנשים שאומרים: אני לא צופה כלל בשידורים של ישראל; אני מחזיק מכשיר טלוויזיה, אני מחובר לכבלים ורואה תוכניות בכל מיני תחנות – האם זה פוטר אותנו מתשלום האגרה?

יש טענה בדברייך, שממנה יכול אולי להשתמע שיש בה צדק מסוים.

אברהם בורג (העבודה):

אני מבקש לשאול שאלה. היית מוכן להישאל עכשיו עניינית? אתה מכיר את שיטת ה"רייטינג", שכאשר אתה צופה יש סטטיסטיקה, ועל-פי זה, למשל, חברות הפרסום מחליטות באיזו שעה לשדר. היית מוכן ללכת לאגרה שהיא תלוית צפייה?

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה שואל שאלה שיש בה ממד של רצינות, ואתה לא מצפה שאענה לך בשליפה, כרגע. אני מצפה שכל מנגנון, בכל התחומים, לא רק בתחום הזה, יבטיח קשר כלשהו בין רמת השירות לבין שיעור הגבייה – זה מקובל עלי. אני חושב שזה מנגנון בריא, וגם יש יחס של התחשבות ברצון הציבור.

עם זה, יש כאן ממד מסוים שאנחנו צריכים להביא בחשבון. בתחום של שידורי הטלוויזיה ושל פעילות רשות השידור יש ממד שנקרא חינוכי. מה זה חינוכי? אומרים: אנחנו לא נלך רק לפי טעם הרוב, לפי הפופולרי ביותר, אלא ננסה להרים אותו מעט כדי שנוכל לקדם. ומי מחליט? מחליטים אנשים הסבורים – ואני מנסה דווקא להתייחס לכך בצורה החיובית ביותר – שלהם טעם מעודן יותר, טוב יותר, הם יקבעו והם ירימו קצת את הרמה. יש כאן פרובלמטיקה קשה מאוד. מצד אחד אתה לא רוצה ללכת לכיוון של פופולריזציה מלאה, מה שקורה לפעמים, שאנחנו מחוקקים חוקים שאנחנו קוראים להם "פופוליסטיים" לחלוטין; מצד שני, זאת נשמת אפה של הדמוקרטיה, הרוב צריך לקבוע; מצד שלישי אתה אומר: רגע אחד, אני גם לא רוצה להביא למצב הפוך, כמו שיש היום, שאתה משלם את האגרה, לרשות השידור אין שום תמריץ להתייעל, לתת תוכניות טובות יותר. התמריץ שלה לא קשור אולי במחיר, או בכסף. אולי יש לה תמריצים בכיוון אחר, היא מצפה לביקורות, להערכה וכו',

אבל זה לא עובד כנראה, ורשות השידור שלנו נמצאת במצב שלכל הדעות הוא טעון תיקון ושיפור בכל התחומים, אבל אין לה שום תמריץ לעשות זאת. כי מה קורה? הם באים הנה, אנחנו מאשרים אגרה באופן אוטומטי, בלי שום קשר לביצוע.

אם אתה אומר לי: בוא נחפש דרך שאפשר יהיה ליצור קשר בין הביצוע לבין שיעור האגרה, אני בהחלט בעד זה. אם אתה מושך אותי לקצה השני של הסקאלה ואומר: בוא נלך לפי טעם – אני לא בעד זה. למה אני לא בעד זה? כי אני – לא רק ברשות השידור הממלכתית. אני כן בעד זה שילכו לפי טעם הקהל בערוץ-2, עם הפרסומת. אני בהחלט רוצה שהפרסומת תכתוב את שידורי הערוץ השני, מתוך היענות לדעת הקהל ולא אתו "רייטינג" שאתה מדבר עליו, כי כאשר המנגנון יהיה כסף, הוא ישקף את רצון הצרכנים.

בכל מדינה מתוקנת יש פתח למתן ביטוי גם לדברים שאנחנו מכריעים בהם במישור אחר; למשל, במישור ערכי, על בסיס תוצאות הבחירות, אולי. אני לא יודע איך אנחנו מכריעים אחרת, שהממשלה ושר החינוך שנבחרים באותה תקופה קובעים שהם רוצים לתת משהו המבוסס לאו דווקא על מידת ההתלהבות של מקסימום האנשים, אלא משהו שמבחינתם נראה שאליו צריך להוביל את העם. ואני יודע היום מי צריך לקבוע את הדברים. אני גם משלם על כך בהסכמה, מתוך חוסר רצון, אבל בהיותי חלק מהמסגרת הפוליטית אני מבין שמאחר ששרת החינוך והתרבות היום היא שולמית אלון, ורשות השידור מושפעת בהחלטותיה מהממשלה, אין לי ספק שהתוצאות תתבטאנה ברשות ממלכתית, ובדין, בהעדפה מסוימת, בהעברת הדגשים מסוימים למה שאתם חושבים שאלה הדברים שצריך לקדם אותם. כל זה, כמובן, בהסתייגות, ועם עשרה סימני אזהרה וקריאה שזה לא נותן תוקף לבלימת דעות אחרות, שזה לא נותן תוקף לסתימת פיות. זה נותן אולי תוקף למינון שונה, אבל עם זה אנחנו בהחלט חייבים על-פי חוק רשות השידור לשקף את מגוון הדעות, ועוד מעט נטפל בעניין הזה.

לכן, אני אומר: מגוון דעות – כן, ברשות הממלכתית. מינון שונה כתוצאה מהתפתחויות פוליטיות, זה נראה לי לגיטימי וסביר, ואינני רוצה לראות את כל הצבועים האומרים: אנחנו לא ניתן את זה עוד בידי פוליטיקאים אלא נמנה אנשי רוח. מי יהיו אנשי הרוח? הם ימונו על-ידי הפוליטיקאים. ואיך ימונו הפוליטיקאים את אנשי הרוח? קצת קרבה – – –

אברהם בורג (העבודה):

חבר הכנסת איתן, הנוסחה שונה. אם הולכים להרכב פוליטי, זה חצי ימין חצי שמאל. אם הולכים להרכב לא-פוליטי, הכול לפי צד אחד.

מיכאל איתן (הליכוד):

בסדר. זו באמת ראייה מפקחת של הדברים. אבל אני אומר, שאנחנו חייבים לחפש את הפשרות ואת האיזונים. אני לא הולך שבי אחרי הססמה "אנחנו נמנה אנשי רוח", כי ברגע שאתה הממנה, יש סכנה – לא גדולה, אבל יש סכנה מסוימת – שגם אנשים המוגדרים כאנשי רוח ירצו להשיב קצת לאלה שמינו אותם, יחששו קצת שאלה שמינו אותם אולי לא ימונו אותם פעם נוספת. גם הם זקוקים לכל מיני תגמולים ארציים, כמו חיזוקים, כמו קצת חנופה של אנשים שקובעים במערכות כאלה, כמו לפעמים הטבות כלכליות, כאשר אתה יכול להשפיע בכיוון של קיום דיון על ספר, דיון על מכונית

חדשה, על אמצעי ייצור כאלה או אחרים. אתה אדם בעל השפעה, וכולנו מכירים את זה ועוסקים בזה יום-יום.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת איתן, כנראה צריך לחשוש מרוח מערבית-מזרחית, היא המסוכנת ביותר.

מיכאל איתן (הליכוד):

טוב, אבל אומרים שכשאין כלל רוח זה לפעמים גרוע יותר.

היו"ר י' עזרן:

אדוני ודאי מבין מה הכוונה למערבית-מזרחית.

מיכאל איתן (הליכוד):

כן.

ובכן, נחזור לענייננו. גם ההשוואה השנייה שעשה סגן השר וליד צאדק לגבי המושבים היא השוואה לא קלה לי, למען האמת, כי בשני המקרים יש איזה מצב של אנשים הנאבקים נגד החלטות חוקיות, לפעמים החלטות של בית-משפט, נגד ההוצאה לפועל, נגד דברים שנקבעו על-פי חוקי המדינה. לכן, יש דמיון מסוים. אתה אומר לי: למה אתה תוקף כאן ואתה לא תוקף כאן? ראשית, אנחנו חייבים להבין, שאנחנו צריכים לשמור על שלטון החוק. שנית, במשטר דמוקרטי יש לפעמים מצבים שאנשים מתקוממים. הדמוקרטיה האמיתית היא גם נכונות של הרוב להבין, שאי-אפשר על-פי דקדוק עד מאה אחוז בכל פרט ועניין של החוק להוציא נשמה למישהו. זה נקרא במושגים היהודיים – חבר הכנסת בורג יתקן אותי – "נבל ברשות התורה". מי הוא נבל ברשות התורה? הוא דורש ממך רק למלא את החוק ועל-פי דין.

היו"ר י' עזרן:

יושב-ראש ועדת החינוך הוא מלומד.

אברהם בורג (העבודה):

כל הדבר הקטן הביאו אלי, כל הדבר הגדול הביאו אליך.

היו"ר י' עזרן:

קטונתי. יש הגדרה מדויקת יותר בתלמוד: לא נחרבה ירושלים אלא מפני שהעמידו את דבריהם על דין תורה. זאת אומרת, לפעמים "ייקוב הדין את ההר" הוא חורבן השורה האמצעית.

מיכאל איתן (הליכוד):

ובכן, הנה שתי מובאות – –

היו"ר י' עזרן:

יש עוד הרבה.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – שבהן אנחנו מתייחסים אל דברים. ולכן אני אומר בקשר לעניין הזה, עקרונית מקובלת עלי עמדתך שגם הדבר הזה אינו בסדר. זה קו השוויון, בשני המקרים אנשים לא מוכנים לכבד את החוק, ואחר-כך, כאשר באה ההוצאה לפועל – שם הוצאה לפועל בעקבות פסיקה של בית-משפט וכאן הוצאה לפועל בעקבות הסמכויות של מחלקת הגבייה של הטלוויזיה – אנשים מתבצרים ולא נותנים להם לבצע את אכיפת החוק. דימוי שני הדברים הוא לא בסדר.

איפה חוסר הדמיון? כאשר נוצר מצב של מכנה משותף רחב על בסיס לאומי של ציבור שלם שאינו משלם את האגרה, ואתה יכול לזהות אותו ולומר איך זה קורה שדווקא הציבור הזה הוא זה שאינו משלם את האגרה במשך שנים ארוכות אלא בשיעורים קטנים. ואני אומר, תמיד הכללות הן מסוכנות, כי 25% משלמים ומקיימים את החוק. ובכל אופן אתה מזהה אותו על בסיס לאומי. לכן העניין הזה נראה לי חמור יותר, עקרוני יותר, כאשר באים אותם שליחים לבצע את משימתם, משימת אכיפת החוק; הם חוזרים בתחושה שיש התנגדות לא מפני שלאדם המסכן הזה שם אין כסף לשלם, והוא נלחם על הטלוויזיה כאילו היתה רכושו האחרון ובזה הוא יכול לספק לחם לילדיו, אלא מסיבה אחרת לגמרי. הם חוזרים בתחושה שיש בעיה לאומית להיכנס לכפרים ערביים ולאכוף את גביית האגרה. וכאן הסכנה הגדולה.

לכן אני חושב, שעם כל הכבוד לרצון שלך להשוות את הבעיה הזאת לבעיה של אותם מושבניקים, הנאבקים באכיפה של פסקי-דין – –

היו"ר י' עזרן:

ונגד ריבית רצחנית. זה נגד הבנקים, זה לא נגד הממשלה. עם כל הכבוד, אין מה להשוות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא חושב שיש מקום.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אני טוען נגד הרקע הלאומני. אולי אני בעד המושבים.

היו"ר י' עזרן:

עם כל הכבוד, אני לא רוצה להפריע לו, אבל אין מה להשוות כלל. עקבתי אחרי הנושא הזה של המושבים בהייתי סגן שר האוצר, ואין מה להשוות כלל. זה לא קשור, ההקבלה לא מתחילה.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אני רק מבדיל בין ההשוואה על רקע לאומני.

היו"ר י' עזרן:

זה משהו אחר.

מיכאל איתן (הליכוד):

סגן השר וליד צאדק, אני חוזר ואומר: הפרשנות אינה שלי, היא מובאת מדיונים ומשיחות שהתקיימו בנושא זה עם אנשי מחלקת הגבייה של רשות השידור.

בהזדמנות זו אני רוצה להודות לערוץ השני על נוכחותו כאן. אולי זה אחד הכלים שבאמצעותם אפשר להגיע בנושאים כאלה גם אל הציבור הרחב. כי אלמלא הערוץ השני, אין לי ספק שהדיון הזה, שהיינו מקיימים אותו – כי הייתי נאבק גם ללא הערוץ השני, כמובן – לא היה יוצא מתחומי הבניין הזה. הייתי מקשה ומשתדל להפיל, ואולי גם נצליח להכניס איזו הסתייגות שהיא.

כאן אני רוצה לגעת בנושא ששמו הערוץ השני ולומר כך: בעמוד 2 הצהוב, הסתייגות מס' 3 – מימון שיפור הקליטה. והפעם הזאת איננו מדברים על קליטת עלייה, גם היא טעונה כמובן שיפור, אלא על קליטה של ערוץ-2. ובכן, המצב הוא כדלקמן: אני רוצה לברך על הקמת ערוץ-2. ערוץ-2 תרם לא רק בכך שנוצר ערוץ נוסף, אלא הוא הוכיח שצוות קטן, לא 1,500 איש שעובדים ברשות, צוות של עשרות אנשים יכול להקים ערוץ ולהתחרות. מובן שיש הבדלים, מובן שיש דברים רבים המוטלים על הערוץ הראשון שאינם מוטלים על הערוץ השני, ובכל אופן דוד הקטן הזה מנצח את גלית. הוא בא בלי הרבה ניפוח, בלי משמני בשר, מגינים ורמחים, מצויד בנשק קל, בזריזות, ומראה שאפשר אחרת; ביעילות, בתקציב אפסי לעומת התקציב שאנחנו מאשרים באמצעות תשלום האגרה לערוץ הראשון.

אני רוצה לשבח אותו גם על כך. כפי שאמרתי קודם, לא רק שנוצר ערוץ נוסף לצפייה, אלא אני יוצר תחרות. אני בטוח שהמלים שאני אומר עכשיו נופלות על אוזניים קשובות פחות או יותר. דרך אגב, אני לא רואה את אנשי רשות השידור. אני באמת מתפלא, האם רשות השידור היא במצב טוב כל כך, הם כל כך בטוחים בעצמם, הם כל כך מספקים את הצרכים של תושבי מדינת ישראל משלמי האגרה, שהם לא יכולים להיות נוכחים כאן בדיון חשוב כל כך ולשמוע הערות של חברי כנסת ביחס לתפקוד שלהם?

היו"ר י' עזרן:

נכון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל הם אינם כאן.

הערוץ השני מסייע גם בשיפור הערוץ הראשון מתוך הצורך הזה, שאנחנו מכירים אותו, בהשוואה ובתחרות. והיום הם צריכים לתת תשובות לציבור, איך, מצד אחד, פועל צוות קטן בתקציבים זעומים ומצליל לרתק, ולפעמים אפילו גובר על הערוץ הראשון, ומצד שני מאות רבות של עובדים, תקציבים של מיליונים רבים ותוצאות שניתן להתווכח עליהן, אבל אין ספק שהן טעונות שיפור, על דעת הכול, ושיפור מכריע.

ובכן, לאחר ששיבחתי את הקמת הערוץ השני, אני רוצה למתוח ביקורת על העובדה, שהערוץ השני הזה יוצר מצב של קיפוח מתמשך בין אוכלוסיות במדינת ישראל. עכשיו, בשעות האלה, מתקיים על מסך הטלוויזיה – בפוטנציה – קיפוח של אלפים, עשרות אלפים ואפילו מאות אלפים – אזרחים של מדינת ישראל, שכאשר הם מדליקים את הטלוויזיה הם לא מסוגלים לקבל את השירות הזה, שניתן לחלק אחר של האוכלוסייה, לתושבי מרכז הארץ, שם קולטים את ערוץ זה שנים.

ואני שואל, כמה שנים אנחנו צריכים לשבת פה, בבית הזה, חברים מכל סיעות הבית – שוב, אין זה עניין מפלגתי – ולהגיד: למען השם, תנו לפריפריות לא רק מס שפתיים? אל תגידו כל הזמן כמה חשוב לשבת בגליל, כמה חשוב לשבת בערבה, כמה חשוב לשבת ביהודה ובשומרון, ברמת-הגולן.

אל תאמרו את זה כל הזמן ותיתנו להם ברכת דרך – אבל כאשר זה מגיע למתן השירותים המינימליים, יש אטימות של הממשלה לצורך הזה, שאפשר לפתור אותו, לפחות את מרכיבו הגדול ביותר, בסכומים מזעריים.

צריך 10 מיליוני שקלים נוספים, 14 מיליון שקלים נוספים – אפשר יהיה לקבל את הכסף הזה חזרה בבוא היום. ערוץ-2 מתוכנן להיות ערוץ מסחרי פועל. הוא ייחנה מפרסומת מסחרית. כאשר יהיו אחוזי צפייה גבוהים יותר ואנשים רבים יותר יהיו מסוגלים לקלוט, מובן שההכנסות תהיינה גדולות יותר. אותם זכיינים שיזכו בערוץ-2 ממילא יצטרכו להרחיב את רשת הקליטה בכל רחבי הארץ. בינתיים, עד שיבואו אותם זכיינים, אפשר להשקיע סכום מסוים כהלואה. אני הצעתי דבר אחר, לתת להם אפשרות לפרסם כבר בשלב מוקדם יותר, והם יממנו את ההשקעה מהפרסום. בכל פעם אני שומע את הדברים של חברי ושלי, ואני שומע את התגובות: יהיה בסדר, בתוך כמה חודשים יהיה בסדר. ועוברים חודשים, עוברות שנים, ומאומה לא קורה.

היום אנחנו עומדים בפתחה של כנסת חדשה, בחודשים הראשונים לעבודתה. אני מסתכל על חברי הכנסת החדשים ואני אומר, הנה יש לנו היום הזדמנות להעביר את הסכום הזה כדי לעשות צדק עם הפריפריה במדינת ישראל. אבל הם אומרים לי: אנחנו לא יכולים להצביע אתך, קיבלנו הבטחה שבעתיד העניין יסתדר. עד כדי כך? איפה כל ההבטחות של אנשי העבודה לדאוג לגליל ולערבה?

אנחנו מדברים עכשיו על חוק, שמוכיח כי ממשלת ישראל גבתה מאות מיליוני שקלים, בערכים שונים, שלא כחוק. היום אנחנו צריכים לתקן. אמרתי בראשית דברי, אני מודע לכך שהיום אי-אפשר להחזיר את כל האגרה לכל האזרחים. אבל צריך לעשות איזו ג'סטה, להפגין רגישות מסוימת גם כלפי אותו אזרח, גם כלפי ציבור האזרחים. אומרים: עשינו טעות. בואו נשלם על הטעות הזאת.

כשיש ויכוח בין אנשים ואחד מהם מודה שעשה טעות, בא חברו ואומר לו: אתה יודע מה, בוא נגמור את העניין ברוח טובה, תיטע עצים ביער של הקרן-הקיימת, תתרום לאיזה ארגון. אומנם אין קשר בין הדברים – מה עניין הוויכוח ביני לבין חברי לנטיעת עצים במקום כלשהו? מה הקשר בין העניין שביני לבין חברי ובין תרומה ללב? בעצם אין קשר. גם כאן אין קשר. ערוץ-2 עומד בפני עצמו, רשות השידור אינה קשורה בערוץ-2 ארגונית, חוקית, כספית. ובכל אופן, כאשר אנחנו באים ליישב את הסכסוך הזה בין אזרחי ישראל, שגבו מהם כספים שלא כחוק, ואנחנו רוצים לבטל את החזרת הכספים האלה, מדוע לא נאמר: טעינו, אנחנו מוכנים תמורת הטעות הזאת לקבוע, שסכום קטן מאוד מהסכומים שאנחנו מחזירים היום לרשות השידור, ניקח בינתיים להקמת המשדרים, על מנת לעשות צדק עם תושבי הפריפריה?

איפה חבר הכנסת אלי דיין מאשקלון? איפה חבר הכנסת מיכה גולדמן מהגליל? איפה חברי הכנסת שמדברים בשם ההתיישבות בערבה? מה קורה? קצת רגישות להרבה דברים ביחד, קצת צדק לכל מיני פראזות שאנחנו אומרים על הליכה לספר, על פיזור אוכלוסין. איפה כל הדברים האלה?

שלמה בוחבוט (העבודה):

מה עשיתם בתקופת שלטון הליכוד? איפה היית?

מיכאל איתן (הליכוד):

בוקר טוב, חבר הכנסת בוחבוט, אני מודה לך מאוד. אני מבין שאתה נציג הגליל. יש לך רק מזל אחד, שאת הדברים שאני אומר כאן היום שומעים רק אנשים שלא גרים בגליל; לכן אתה יכול לשאול אותי.

שלמה בוחבוט (העבודה):

לכן אני שואל אותך: איפה הייתם במשך 15 שנה?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה מכאן לומר לך, חבר הכנסת בוחבוט: פעם אחר פעם, באופן עקבי בכל דיוני הוועדות ובכל מקום שאפשר, אני לחמתי ואני לוחם למען הסדרת העניין ותיקון האי-צדק הזה. נאבקתי גם נגד הממשלה שייצגה אותי. לא מדובר על כל תקציב המדינה, לפעמים יש דברים בשוליים, שעם המשמעת הקואליציונית – – –

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת איתן, אני מאשר את הדברים שלך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני שמח שחבר הכנסת רענן כהן אישר את דברי, לא מפני שאני זקוק לאישור.

חבר הכנסת שלמה בוחבוט, אתה חבר כנסת חדש, ואני חושב שרוח הדברים צריכה להשפיע גם עליך. איני אומר שאתה צריך להפך משמעת קואליציונית בכל עניין. יש לך שיקול דעת. אני חושב שאתה צריך להילחם למען הקואליציה שאתה חבר בה, אתה התחייבת לבוחרים שלך שתעשה כך. אתה לא יכול לעשות דין לעצמך. אבל בכל אופן, לפעמים, בתוך תקציב של מאות מיליונים יש סכום מסוים שיכול לתקן עוול. ממך הייתי מצפה, כמי שמייצג את הגליל על כל תושביו, על כל אזרחיו, שתקום פה ותאמר לאנשים: אני לא יכול להצביע נגד ההסתייגות הזאת, שאם היא תתקבל יוכלו כל תושבי הגליל בתוך פרק זמן קצר לקבל אותן זכויות ולראות בערוץ-2 מה שרואים תושבי תל-אביב. אני חושב שאתה לא ממלא את תפקידך כהלכה, ואגיד לך למה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני יכול להעיר?

מיכאל איתן (הליכוד):

כן, אשמח לשמוע.

היו"ר י' עזרן:

אבל אדוני לא ישכח את הג'סטא שרצה להציע.

מיכאל איתן (הליכוד):

כן, ואז הייתי מוכן להוריד את כל ההסתייגויות שלי.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת בוחבוט לא שמע מה הג'סטא.

מיכאל איתן (הליכוד):

הג'סטא היא, שאם יתמכו בהסתייגות הזאת, שיכולה לפתור את הבעיה, אני מצדי אוותר על כל ההסתייגויות. אני חושב שזאת יכולה להיות ג'סטא של הכנסת כלפי הציבור בשני הערוצים. הכנסת באה ואומרת לממשלה: שגיתם, אנחנו כופים עליכם לשלם מחיר מסוים על הטעות שעשיתם: רשות השידור תיאלץ להסתפק בתקציב קטן קצת יותר מזה שיש לה – נדמה לי שהתקציב הוא מעל 100 מיליון שקלים. זה יהיה מחיר הטעות שעשיתם. הג'סטא תבוא לידי ביטוי גם בערוץ-2. אנחנו לא לוקחים את הכסף ועושים בו שימוש פסול, אלא מקדישים אותו למטרה טובה. אמרתי קודם, שלפעמים מסיימים סכסוך בין אנשים בתרומת כסף למטרה שלישית, שאינה קשורה בהכרח לעניין שביניהם. נעביר חלק מהכסף למטרה שלישית – להקמת משדרים, שיאפשרו קליטה באזורים המרוחקים.

שלמה בוחבוט (העבודה):

שאלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מייד. הזמן העומד לרשותי קצר מאוד.

היו"ר י' עזרן:

עד השעה 12:50. זה הסיכום.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו לרשותי שעה ורבע, עד 12:55.

היו"ר י' עזרן:

ברשותך, עד 12:50. כך אמר לי היושב-ראש. אני לא מתווכח אתך, חלילה, אבל כך נמסר לי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש לציין, וגם זה יירשם בפרוטוקול, מאחר שכבר הייתי במצבים דומים גם על הדוכן הזה, וידעתי שבמוקדם או במאוחר יהיה ויכוח מתי בדיוק אני צריך לסיים, טרחתי שבפרוטוקול הכנסת יירשם שאני מתחיל לדבר, והשעה היתה אז 11:40. אמרתי שאני מבקש שיירשם בפרוטוקול שהשעה היא 11:40. לאחר שאושרו לי 15 הסתייגויות, שהזמן המוקצה להן הוא 75 דקות, אני מבקש שלא לקצץ; ובמיוחד מאחר שזמני מצומצם מאוד – אני ויתרתי על הרבה מאוד הסתייגויות.

היו"ר י' עזרן:

12:55. אני מסכים.

מיכאל איתן (הליכוד):

ובכן, אני רוצה לומר לחבר הכנסת בוחבט – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

טוב שנכנסתי.

מיכאל איתן (הליכוד):

האמן לי, אני אומר לך את זה מהתבוננות ומניסיון החיים שצברתי כאן. אילו גרו מרבית חברי הכנסת במעלות, מזמן היו קולטים במעלות את הערוץ השני.

שלמה בוחבוט (העבודה):

איפה היתה הממשלה הקודמת?

מיכאל איתן (הליכוד):

עוד הפעם איפה ואיפה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

הממשלה הקודמת קידשה את הגליל ואת הנגב ולא עשתה מאומה.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת בוחבוט, אני מציע לך שלא להתייחס כעת לקודמת-לא-קודמת. אני מספר לך, ויושב לפניך חבר הכנסת רענן כהן, והוא יאשר, שגם כשהיתה הממשלה הקודמת, אותם דברים שאני אומר לך היום אמרתי אז, אותן פעולות עשיתי, ובכל מקום הצעתי ונאבקתי על ההצעות על מנת לפתור את הבעיה הזאת, והצבעתי גם נגד, במקומות שלא הכריחו אותי ולא חייבו אותי. הצבעתי גם נגד הצעות של האוצר. ועכשיו אני בא אליך ומנסה להסביר לך דבר אחד. תבין את עובדות החיים, ככה החיים עובדים – אילו גרו רוב חברי הכנסת בערבה ובגליל, יש סיכוי סביר שבתל-אביב לא היו קולטים; יש סיכוי סביר.

מה הבעיה שלי אתך? הבעיה שלי היא שבמעלות ובגליל גרים יחידים, ונפל בגורלך, אני לא רוצה לומר איתרע מזלך –

שלמה בוחבוט (העבודה):

מיכאל איתן (הליכוד):

— אני אומר דווקא: זכית ואתה מכהן היום בכנסת. אני רוצה שתבין, אתה אחד הבודדים שם. אתה צריך להיות הראשון שצריך לעלות ולייצג. גם ככה יש שם בעיה של העדר ייצוג של הפריפריות באופן טבעי. הם רחוקים ממרכזי קבלת החלטות, הם רחוקים מהשלטון. בכל העולם זה כך, וגם אצלנו. אלא שאצלנו יש לפריפריות ערך נוסף, ערך ביטחוני ציוני. אתה צריך לגרום לזה שכולם יבינו, שכאשר עולה שאלה של קיפוח הגליל, אתה לא רואה שום דבר.

אם מותר לי לתת לך עצה – לדעתי, בכך אתה משרת גם את מפלגתך יותר מאשר כאשר אתה אומר: רגע אחד, מה היה בממשלה הקודמת? אל תרד לרמה הזאת. אתה תבוא ותגיד: אני רוצה עכשיו, ראשית כול, לא מעניין אותי מה היה, להגן על האינטרס של אנשי הגליל. גם בשביל זה אני יושב פה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אבל לא בדרך שאתה עושה זאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה אתה עושה? למה אתה מתמקח ומתנוכח אתי כל כך הרבה? אתה רוצה כרגע לעשות דבר אחר, והוא גם כן בדין ובצדק. אתה יכול לומר: תשמעו, אני גר במעלות, מדינת ישראל היא מדינה קטנה, אני לא מוכן לקבל את החלוקה הזאת, אני מייצג את מפלגתי בלבד, לשיקול הלוקלי אין בשבילי שום משמעות, אני לא רואה את עצמי כמייצג, ואני הולך ראשית כול לעשות את החשבון הפוליטי הכולל – מה היה בממשלה הזאת, בקודמת וכו'. גם זה לגיטימי. אני מבקש ממך רק דבר אחד: תבחר את דרכך. אל תנפנף לנו כאן בשם הגליל וייצוג הגליל כאשר נוח לך. מאריה הפכת להיות – אני לא רוצה לומר. מה קרה? פתאום אתה שוכח את העניין הזה. כשנוח לך, אתה שוכח, כשלא נוח לך, אתה עושה כך. השתדל לשמור על עקביות.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אתה עוד לא מכיר אותי. אני מודיע לך, בדרך שלנו יש הצעת חוק בוועדת הכספים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מכיר את הסיפורים.

שלמה בוחבוט (העבודה):

זו הדרך שלנו, ולא לברבר שעה שלמה.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת בוחבוט, אני מבקש ממך שלא לגזול את מעט הזמן שיש לי.

היו"ר י' עזרן:

אני מבקש מאוד לחזור מהביטוי הזה – "לברבר". זה לא מקובל. זה לא פרלמנטרי. אני מבקש מאוד, אם אתה מסכים.

שלמה בוחבוט (העבודה):

לדייק.

היו"ר י' עזרן:

אדוני חוזר? בבקשה למחוק מהפרוטוקול את המלה "ברבור".

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת בוחבוט, איך אני יודע שאני צודק? לפי התגובות שלך אני יודע שאני צודק. עכשיו, דרך ערוץ-2 רואים אותנו אלפים רבים של אנשים, וכל אחד שואל את עצמו, האם חבר הכנסת מיכאל איתן צודק או לא צודק כאשר הוא מבקש שיתוף פעולה של אדם שמבקש לייצג את הגליל ולא פעם אחת בא הנה ואמר שהוא מדבר בשם הגליל – וזאת למען עניין שנועד במפורש לשרת את הגליל, כדי שתושבי הגליל יוכלו לראות ערוץ-2 כמו כל תושביה האחרים של מדינת ישראל, ולא במחיר פירוק הממשלה, ולא במחיר פגיעה בתקציב המדינה, ולא במחיר הרס רשות השידור; מחיר אקט סמלי קטן, לא משמעותי.

חבר הכנסת שלמה בוחבוט אומר: לא, אני אעשה את זה בדרך אחרת. אני כבר מכיר את הסיפורים האלה. הייתי במצבך. שמעתי את הסיפורים האלה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

את שלמה בוחבוט מכירים במדינה. בתוך כמה חודשים יהיה ערוץ-2, ותושבי הגליל יראו את ערוץ-2.

מיכאל איתן (הליכוד):

אלה דיבורים. בסופו של דבר, תושבי הערבה, תושבי הגליל, תושבי אזורים אחרים בארץ, בגלל אי-קבלת ההסתייגות הזאת על-ידי אנשים כמוך, לא יכולים לראות את ערוץ-2 והם מקופחים, ונכון לרגע זה, האחריות היא עליך ועל חבריך. חבל לדבר כעת על מה היה ומה יהיה.

נעבור להסתייגות הבאה. אני מבקש להסביר ולומר לחברי הכנסת, שלא מדובר כאן סתם באיזה מעשה של החזרת תשלום, באגרה שנגבתה מעבר לסכום שהיה מותר על-פי חוק. מה זו בעצם אגרה? אגרה היא תשלום בעבור שירות. מה עשתה במשך כמה שנים רשות השידור? ואני אומר שאנחנו, חברי ועדת הכספים של הכנסת והכנסת הזאת, אישרנו גבייה גם לא כחוק וגם שלא לצורך. גבו סכומים גבוהים, הצטברו סכומים גבוהים מאוד בקופתה של רשות השידור, והנה, באחת השנים לקח האוצר את הכסף שהצטבר, 50 מיליון שקלים, והעביר אותם לתקציב המדינה על-פי חוק הסדרים במשק.

אתם מבינים מה אנחנו עשינו? אנחנו באנו לציבור ואישרנו אגרות על מנת לממן רק את השירות. מה זה אגרה? זה אינו מס. אנחנו הלכנו אל כלל עם ישראל, אל מעוטי הכנסה ואל אלה שיש להם הכנסות גבוהות, ואמרנו להם לשלם תשלום מסוים, שהיה אמור לשרת רק אותו שירות. והנה, מה קורה בפועל?

אישרנו תשלומים גבוהים, שלא היה בהם צורך כלל, ואז התברר שאנחנו לא מספיק עוקבים ולא מספיק מפקחים, אנחנו, חברי ועדת הכספים של הכנסת, שצריכים לאשר את גובה האגרה הזאת. אישרנו אותה משום שלא בדקנו טוב די הצורך. הצטברו סכומים גדולים, והסכומים הגדולים האלה הועברו למטרות אחרות; נגיד, למשל, לסלילת כבישים – מטרה חיובית – נגיד, למשל, לביטחון. מה האבסורד? האבסורד הוא, שתמורת אותם 50 מיליון שקל, שבהם מימנו ביטחון, או כביש, שילמה משפחה דלת הכנסה אותו סכום ששילם המיליונר הגדול ביותר במדינת ישראל. כי שניהם שילמו תשלומים עודפים על אגרה בגובה תשלום שנתי אחד. זה צדק סוציאלי? הייתכן כדבר הזה?

אחת המטרות של שיעורי מס שונים היא ליצור צדק ולשתף את אזרחי המדינה בהוצאות על-פי הכנסותיהם. ואם אנחנו מאפשרים הטלת אגרות, וזה אינו המקרה היחיד, שהופכות אחר כך חלק ממימון תקציב המדינה, אנחנו עושים שתי פעולות לא טובות – דבר ראשון, פוגעים בצדק הסוציאלי, דבר שני, פוגעים בכללי המשק. אגרה צריכה להשתלב ולהיות חלק בפעילות המשקית, זה שירות מסוים. אתה משלם בעבור השירות, גובה אגרה על-פי השירות שאתה מקבל, ולא מס.

רבים וטובים כבר העירו, שבעצם לא מדובר כאן על אגרה, וכי יש לקרוא לזה אולי "מס", מאחר שזה חל על אחוז גבוה מאוד של האוכלוסייה. אבל עדיין זו אגרה, ואני מציע שאנחנו נבקש מממשלת ישראל – חבר הכנסת אלי בן-מנחם – להחזיר את הסכום של 50 מיליון שקל, שהשר מודעי, או השר

פרס החליט לקחת מתקציב רשות השידור ולהעביר לסעיף אחר; זה היה בזמן ממשלת האחדות הלאומית, ואיני עושה כאן חשבון מפלגתי.

צריך לזכור שזו היתה בעצם גם גבייה בלתי חוקית. לא רק שזה לא אושר בשכל, אלא זו היתה גם גבייה בלתי חוקית. אז היה נעשה מעט צדק. אתם לא רוצים ללכת לפתרון של ההסתייגות הקודמת, אני מציע הסתייגות אחרת: ניקח בחזרה את 50 מיליון השקלים. נחזיר אותם לקופת רשות השידור ונפטור מהאגרה את כל הקשישים במדינה הזכאים להטבה סוציאלית. למה לא? למעשה זה מגיע כולם, אבל תחזירו לפחות לחלק מהאוכלוסייה, לזו הנזקקת יותר.

כל הזמן עמדתם ודיברתם וניגחתם בשם מעוטי היכולת. הנה יש לכם הזדמנות להחזיר לחלק ממעוטי היכולת, לקבוצה כזאת או אחרת, כספים שנגבו מהם שלא כחוק, כפי שידוע לכולנו – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

למה התעוררת רק עכשיו? שש שנים גביתם כסף בניגוד לחוק – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת שלמה בוחבוט, כל הפרשה הזאת לא התעוררה עכשיו מפני שאני יזמתי את הדבר. הדברים הגיעו לערכאות שיפוטיות, בית-המשפט העליון קיבל החלטה, וההחלטה של בית-המשפט העליון חזרה לביצוע לגבי אותו ד"ר עודד קריב שניהל את התביעה הניסיונית. כאשר הוא זכה – ויחזירו לו את הכסף – התברר שאם הם יצטרכו להחזיר לכל אזרחי המדינה את התשלומים שגבו מהם שלא כחוק תהיה לזה משמעות הרסנית, או מבחינת עצם קיומה של רשות השידור, או מבחינת תקציב המדינה. לכן גם אני לא מציע כרגע שייקוב פסק-הדין את ההר. אני מציע שנעשה מחווה מסוימת שתתקן במעט את הטעויות שנעשו קודם לכן. תהיה זו מחווה שלא תגרום לתוצאות קטסטרופליות, אבל תיתן מסר ששינוי מסוים יכול לבוא גם מלמטה, שגם אדם מלמטה יכול להשפיע על דבר מסוים.

הצעתי ערוץ אחר, גם כשזה לא קשור כל כך לעניין. אמרתי שדומה המצב למצבם של שני אנשים שיש ביניהם סכסוך ומציעים לתרום ללב"י או לתרום לקרן-הקיימת לישראל. אני אומר שהממשלה והכנסת צריכות לבוא ולומר: טעינו, כך וכך קרה, ועכשיו לא צריך לגרום לפגיעה טוטלית ברשות השידור, לא לגרום לכך שרשות השידור תתמוטט ולא לגרום לכך שתקציב המדינה יצטרך לממן בעשרות או במאות מיליוני שקלים את רשות השידור, אלא נפצה כמחווה רק את מעוטי היכולת, הקשישים הזוכים להטבות סוציאליות. זו מטרה יפה וחיונית.

יורם לס (העבודה):

ומה עם קופת-חולים, מאחר שאתה דואג כל כך לקשישים ולחלשים?

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת לס, הבה נהיה ענייניים.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת לס, הוא מציע שיחזירו את 50 מיליון השקלים האלה לקשישים.

מיכאל איתן (הליכוד):

עוד לא התחלתי לדבר על 15 ההסתייגויות, בגלל מגבלת הזמן. אני מעבור במהירות על כל ההסתייגויות, ללא דברי הסבר. אומר רק מה חשבתי שאפשר לתקן ולעשות. כפי שאמרתי קודם לכן, הצטברו ברשות השידור, בקרן לפיתוח שלה, עשרות רבות של מיליוני שקלים, ואם אינני טועה זה הגיע בשלב מסוים עד 100 מיליון שקל. הממשלה הורידה מזה 50 מיליון שקל. אם כך הם פני הדברים, אני חושב שאפשר יהיה להגיע למצב ששיעור עליית האגרה לא יחרוג משיעור עליית המדד, וההפרשות לצורך קרנות לא יחרגו מאחוז מסוים של תקציב רשות השידור. ואסור שההפרשות לקרנות פיתוח למיניהן תגענה למצב שתהפוכנה למין אוצר, ששר אוצר כזה או אחר יחמוד אותו וישלח בו את ידו ויעביר אותו לנושאים אחרים.

אני חושב ששיא כוח האדם ברשות השידור הוא גבוה. מפאת הזמן הקצר שנותר לי אינני רוצה לדבר כרגע על תופעות שונות שיש ברשות השידור, המצביעות על חוסר ניהול וחוסר יעול. אני רוצה לציין רק שיש מקום לנהל, ואנחנו כמחוקקים וכמפקחים צריכים להתערב על-ידי קביעה בחוק של שיא כוח האדם ברשות.

אני מגיע לנקודה האחרונה, ברשותך, אדוני היושב-ראש, ואני מבין שזמני עומד להיגמר.

היו"ר י' עזרן:

לרשותך רק דקות מספר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לספר לחברי הכנסת דברים שאולי הם אינם מודעים להם, ולספר איך אנחנו עובדים. על-פי חוק רשות השידור, כל משק בית חייב לשלם אגרה שנתית עבור רדיו וטלוויזיה. אבל מבתי-המלון רשות השידור גובה אגרה עבור כל מכשיר טלוויזיה שנמצא בכל אחד מחדרי המלון. בתי-המלון מקבלים אומנם הנחה מסוימת, אבל עדיין מדובר בתשלום של עשרות אלפי שקלים שכל בית-מלון חייב לשלם עבור כל מכשיר טלוויזיה בנפרד. מדוע אנחנו עושים זאת? אנחנו רוצים לעודד את ענף התיירות והמלונאות. האם זו הדרך לעשות זאת? הרי ברור שהמלון יגבה מהתייר כסף עבור זה. מצד

אחד אנחנו רוצים לעודד את בתי-המלון במדינת ישראל ואת ענף התיירות, מאחר שאנחנו רואים בו ענף חשוב לייבוא מטבע-חוץ, ואנחנו יוצאים בכל העולם עם פרסומת לעידוד תיירים לבוא לארץ, ומצד שני, כשהם באים לארץ הם צריכים לשלם יותר, בצורה כזאת או אחרת, מפני שאנחנו משיתים אגרה בלתי הגיונית על בתי-המלון ודורשים מכל בית-מלון לשלם בנפרד עבור כל מקלט טלוויזיה.

ולמה נועד כל המימון הזה? אילו הטלנו זאת על בתי-המלון בשל צרכים חיוניים, ניחא, עוד אפשר היה להבין זאת. אבל זה נועד הרי להמשך מצב של חוסר יעילות. היום אומרים שההתמודדות האמיתית של עם ישראל היא לא רק טריטוריאלית, אלא היא כלכלית; היא היכולת לקיים רמת חיים, היכולת לקיים כלכלה בריאה, כי דברים אלה ישאבו את העלייה, ישאבו את היהודים להגיע לכאן. אם כך, איך זה שכולנו יחד נותנים יד לתופעה הזאת ומאשרים בהינף יד מעשה מטופש כזה, מעשה שיש לראות אותו כסחיטה של אחד הענפים החשובים ביותר לקיומנו, בעוד התמורה של הסחיטה הזאת עוברת להנצחה של אי-יעילות, של עודף כוח אדם, של בזבז כספים? במשך שנים איש לא רצה לגעת בזה, כי ראו בזה פרה קדושה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת איתן, אתה כבר חייב לסיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

בצער רב אני נאלץ להיענות לפנייתו המוצדקת של היושב-ראש. הייתי כנראה יותר מדי רך-לבב ונעתרתי לפנייות החוזרות ונשנות – –

היו"ר י' עזרן:

אדוני גם נגרר לוויכוחים ולקריאות של כל אחד כאן, וזה חבל.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – וויתרתי על חלק מההסתייגויות. לכן אני מבטיח שבהזדמנות הבאה שבה יעלה נושא רשות השידור לדיון אני אמשיך ואסביר את שאר הנקודות הקשורות במצב האבסורדי שמדינת ישראל נקלעה אליו בשל חוק רשות השידור.

לסיום, אני פונה בבקשה נרגשת אל חברי הכנסת, בעיקר מסיעת העבודה ומסיעות אופוזיציה אחרת. גם חבר הכנסת פורז הגיש הסתייגות אחת. אני מבקש מכם: קבלו הסתייגות, אינני יודע איזו. אבל קבלו הסתייגות והוכיחו שלאזרחי מדינת ישראל, כמו ד"ר עודד קריב, שניהל מאבק שרבים מזדהים אתו, יש יכולת השפעה מסוימת, ולו סמלית, גם על הבית הזה. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל איתן. רבותי, תם הדיון בנושא הזה. התשובה וההצבעה – במועד מאוחר יותר.

הצעת חוק שחרור מינהלי (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ב-1992

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר י' עזרן:

יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דדי צוקר, מתבקש להביא הודעה לכנסת. בבקשה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

קריאה:

— — —

היו"ר י' עזרן:

הצעת חוק שחרור מינהלי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ברשותך, רק הערה קצרה. אני חושב שמן הטעם הטוב היה להודיע לכל חברי המליאה, שלאחר הדיון בהצעת חוק רשות השידור לא תתקיים הצבעה. לא יכול להיות שהקואליציה, שחששה שלא יהיה לה רוב לאחר הדיון המרתוני הזה, הודיעה לכל חבריה שלא תהיה הצבעה והם הלכו, ואילו אנשי האופוזיציה נשארים כאן וחושבים שיש הצבעה. אני חושב שזה לא הוגן וזה לא צריך לקרות. אם החליטו לדחות הצבעה, זה אומנם לא בסדר, אבל אם החליטו, מן הדין היה לתת לזה פרסום.

היו"ר י' עזרני:

חבר הכנסת מיכאל איתן, רשמתי בפני את הערתך. תודה. חבר הכנסת צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מביא לבית בקריאה שנייה ושלישית הצעת חוק להארכת תוקפו של חוק שחרור מינהלי (הוראת שעה), התש"ן-1990. אני מבקש להסביר בכמה מלים במה מדובר, ואחר כך להוסיף כמה מלים בשם הוועדה אשר דנה בחוק הזה להכנתו לקריאה שנייה ושלישית.

ההארכה המבוקשת מן הבית היא עד ליום 31 במרס 1993, לשם, אני מצטט, "בחינת התועלת הגלומה בו בפרק זמן זה".

אני רוצה להזכיר לבית במה מדובר. על-פי חוק זה משוחררים אסירים השפוטים בגלל עבירות מסוימות פרקי זמן קצרים לפני תום המועד הקצוב להם.

הנתונים שלפנינו מראים, שעד היום נהנו מן החוק הזה 4,159 אסירים ששוחררו מוקדם יותר, לפני שהסתיים פרק הזמן שנקצב להם. 75% מן האסירים הללו זכו לשחרור מוקדם של עד 28 ימים, כלומר פרקי הזמן קצרים מאוד. בסך הכול חסכה נציבות שירות בתי-הסוהר 134 מקומות כליאה שנתיים. במידה מסוימת, במידה פעוטה, זה הקל את העומס.

בהקשר זה אני מבקש להזכיר, שהרעיון שעמד מאחורי השחרור המינהלי לא היה בו היגיון של תורת הענישה, לא היה בו היגיון שהיה קשור בשיקולי שיקום או בשיקולי חינוך של האסיר, אלא הוא נבע כולו מהמצוקה הבלתי נסבלת שבבתי-הסוהר, מן המצוקה הקשה מנשוא ששירות בתי-הסוהר נתון בה, מן המצוקה שסובלים ממנה אסירים רבים כל כך. כפי שאמרתי, נציבות שירות בתי-הסוהר חסכה 134 מקומות כליאה שנתיים.

אנחנו מבקשים שתוקפו של חוק זה יוארך בשישה חודשים, עד סוף מרס 1993, ואז תביא הממשלה לפנינו הצעת חוק מתוקנת, שתרחיב – אני חוזר: הצעת חוק שתרחיב את אפשרויות השחרור המינהלי המוקדם. השחרור המינהלי המוקדם יוחל על שורת עבירות נוספות, וכך, אנחנו מקווים, יוכל שירות בתי-הסוהר לחסוך מספר מקומות כליאה כפול מזה שנחסך על-פי החוק הקיים.

לפני שאבקש את תמיכת הכנסת לחוק זה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת. אנשים רוצים לשמוע אותך, הם נכנסים לאולם, ולכן נגרמת קצת הפרעה. דקה. אבקש מהציבור לשבת. בבקשה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לפני שאבקש מן הכנסת את תמיכתה בהארכת תוקפו של החוק בשישה חודשים, אני רוצה להזכיר שהחוק הזה הובא בקדנציה הקודמת בתמיכה ובפעילות של שר המשטרה הקודם ושל שר המשפטים הקודם, ועל זה אנחנו נדרשים להצביע.

אני רוצה להוסיף משהו בשם הוועדה. המשטרה מחזיקה היום קרוב ל-1,000 – אני רוצה לחזור: קרוב ל-1,000 חייבי שב"ס. קרוב ל-1,000 אזרחי מדינת ישראל נמצאים היום במתקני כליאה, בחדרי מעצר משטרתיים, ולא בשירות בתי-הסוהר כפי שהשופט ציוה, כפי שהחוק קבע. כלומר, כ-1,000 איש אינם יכולים ליהנות מן התנאים הטובים יותר הניתנים בבית-סוהר, במתקן מעצר מסודר המיועד למעצרים ממושכים; כ-1,000 אנשים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תסלח לי, אני רק אבקש מהציבור להירגע. חבר הכנסת מילוא, אודה לך אם תשב. חברת הכנסת לימור לבנת, גם לך אודה אם תשבי. ועכשיו אבקש מהמתייעצים פה באגף השמאלי. חבר הכנסת סגן השר גולדמן, אודה לך אם תשב. כשאתה תשב גם אחרים ישובו. אדוני סגן השר גולדמן, אתה מתיישב כולם ישובו. בבקשה, חבר הכנסת צוקר, אתה יכול להמשיך.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כאמור, מדובר ב-1,000 חייבי שב"ס, שאינם נמצאים בטיפולו של שירות בתי-הסוהר אלא במתקני כליאה משטרתיים, בתנאים נחותים בהרבה מאלה שהם זכאים להם על-פי חוק.

אני רוצה לומר לממשלה, לשר המשטרה – נקווה שהוא ייכנס מייד – ולשר המשפטים, בשם הוועדה: אנחנו לא נוכל לאשר את החוק כפי שיובא אלינו בעוד חצי שנה, במתכונתו המחודשת, אם לא תוצג בפני הוועדה תשובה הולמת, מתוקנת, הראויה למדינת ישראל הדמוקרטית, באשר לגורלם של אותם 1,000 חייבי שב"ס שאינם נמצאים בשירות בתי-הסוהר.

הוועדה תעשה כל מאמץ, גם אם היא תגרום בכך קשיים לממשלה, על מנת שנוכל להסיר את הכתם הזה, שבו 1,000 אנשים אינם מוחזקים במעצר על-פי התנאים שקבע להם שופט וקבע להם החוק. לא נוכל לתמוך בחוק כזה בעוד מחצית השנה אם לא תובא תשובה מלאה והולמת באשר לתנאי חייהם של אותם 1,000 חייבי שב"ס. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית על הצעת חוק שחרור מינהלי (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ב-1992. נצביע קודם בקריאה שנייה. לחוק סעיף אחד. מי בעדו?

הצבעה

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קובע שסעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים להצבעה על החוק בקריאה שלישית. מי בעד חוק שחרור מינהלי (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ב-1992, בקריאה שלישית?

הצבעה

חוק שחרור מינהלי (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ב-1992, נתקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קובע שחוק שחרור מינהלי (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ב-1992, נתקבל ללא התנגדות גם בקריאה שלישית.

דין-וחשבון משלחת הכנסת לוועידת האיגוד הבין-פרלמנטרי בשטוקהולם

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו ניגשים לסעיף שקודם דילגו עליו, דין-וחשבון משלחת הכנסת לוועידת הארגון הבין-פרלמנטרי בשטוקהולם. ימסרו את הדין-וחשבון: חבר הכנסת יהושע מצא, ואחריו – חבר הכנסת רענן כהן. בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הוועידה ה-88 של האיגוד הבין-פרלמנטרי – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מצא, אני מבקש את סליחתך, עסקתי כאן בעניין טכני. חברי הכנסת, על-יד הדלת יש התקהלות. אודה לכם אם תיכנסו ותשב, או שתעזבו את האולם. אבקש גם מאנשי המנגנון באגף השמאלי: אודה לכם אם לא תקיימו את ההתייעצות בפנים. בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד לדווח על הוועידה ה-88 של האיגוד הבין-פרלמנטרי שהתכנסה בשטוקהולם, בירת שבדיה, בימים שבין 7 בספטמבר ועד 12 בספטמבר 1992.

משלחת ישראל כללה את חברי הכנסת רענן כהן, פני בדש ואותי, כמי שעמד בראש המשלחת; כמו כן – יועץ מיוחד מטעם משרד החוץ, מר אבי מילוא, וכן מר יאיר עמיקם, כמזכיר המשלחת. מזכיר הכנסת יצא יחד אתנו לוועידת המזכירים שהתקיימה בד בבד.

על סדר-יומה של הוועידה עמדו לדיון שלושה נושאים נבחרים, אשר נקבעו והוסכמו מראש. הראשון שבהם: חיזוק האומות המאוחדות ותרומת הפרלמנטים לכך; הנושא השני: חובות העולם השלישי ודרכים לפתרונן; והנושא השלישי, שהוא בדרך כלל נושא קבוע: דיון כללי על נושאים מדיניים, כלכליים וחברתיים.

כמו כן הועלו בפני הוועידה מייד בתחילתה חמש הצעות לבחירת מה שקרוי "הנושא הנוסף" שעל הוועידה לאמץ בהצבעה. חמש ההצעות ל"נושא הנוסף" הוגשו להחלטת הוועידה על-ידי המדינות: קנדה, אוסטרליה, טורקיה, אירן וסוריה. ההצעה הסורית התייחסה, כמובן, בדרך הטבע, לעניין הסכסוך במזרח התיכון.

על מנת לחזק את סיכויי ההצעה האוסטרלית הסירו קנדה, טורקיה ואירן את הצעותיהן, וכך נותרה ההצעה האוסטרלית וכנגדה ההצעה הסורית. בהצבעה גלויה, שתוצאותיה היו ללא תקדים, זכתה ההצעה האוסטרלית ב-1,125 קולות, מול 129 נמנעים, ללא כל התנגדות. מצב זה גרם לכך שהסורים, בעת הצגת הצעתם לצורך ההצבעה, הסירו אותה לחלוטין, על מנת למנוע תבוסה וביזיון מעצמם. וכך ההצעה האוסטרלית, אשר זכתה, כאמור, ברוב מוחלט, היא שנבחרה בתור "הנושא

הנוסף" שעמד לדיון בוועידה. היא התייחסה לבעיית ההגירה ההמונית בעולם, השלכותיה על המדינות המקבלות זכויות מהגרים ופליטים.

בהתאם לתקנון הוועידה, ניתנת האפשרות להעלות לדיון גם "נושא חירום", נוסף על "נושא נוסף". "נושא חירום" חייב לקבל 80% לפחות מן הקולות. ואומנם, הצעות נפרדות, אירנית ומצרית, בעניין יוגוסלביה אוחדו, והצעה זו נבחרה כ"נושא חירום" בקונסנסוס של כלל צירי הוועידה.

הסורים, אשר נכשלו, כאמור, ב"נושא הנוסף" אשר הגישו, בעניין הסכסוך במזרח התיכון, רתמו את הנציגים הערבים מהמדינות הערביות השונות וריכזו את מאמציהם על מנת לכלול התייחסויות עוינות לישראל במסגרת הסיכומים של ההצעה האוסטרלית בעניין ההגירה, כאשר כוונתם של הסורים היתה לכלול בה התייחסות לשאלת הפליטים הפלשתינים וזכות השיבה.

נדרשה פעילות רבה של המשלחת הישראלית על מנת להכשיל סעיפים ערביים שונים, ואומנם עשינו זאת בהצלחה. סעיף זכות השיבה בהקשר הפלשתיני, שאותו ניסו הערבים להכניס במפורש, כפי שהם נוהגים במוסדות האו"ם, הובלע בסופו של דבר במסגרת החלטות על זכויות אנושיות הקשורות למהגרים ולפליטים ברחבי העולם בכלל.

מערכה נוספת שניהלנו היתה בעניין הבקשה שהגשנו להתקבל כחברים במסגרת המדינות האירופיות המוכרות כ-"12 פלוס". ל-"12 פלוס", שהן כיום למעלה מ-20 מדינות, משקל רב בהכרעות בוועידת האיגוד הבין-פרלמנטרי. בהתכנסות מדינות אלה לא נפלה הכרעה. בקשתנו זו לא נדחתה. החלטתם היתה לדחות את הבקשה להתייעצות נוספת, לשם הכרעה בוועידה הבאה.

לפיכך, יש בכוונתנו – של חבר הכנסת רענן כהן ושלי, יחד ובמשותף – לקיים בחודשים הקרובים שיחות עם נציגי המדינות האירופיות באמצעות השגרירויות והשגרירים כאן; כמו כן בפניות בכתב לראשי המשלחות האירופיות, על מנת לחזק ולקדם את בקשתנו להתקבל במסגרת מדינות ה-"12 פלוס" של אירופה.

יש לציין, כי בקבוצה אזורית זו, המכונה "12 פלוס", שהיא בעצם הקבוצה האירופית, נכללות לא רק מדינות אירופיות, אלא אף מדינות כמו אוסטרליה, ניו-זילנד וקנדה. הצטרפות שלנו לקבוצת ה-"12 פלוס" תאפשר לנו לעמוד ביתר נוחות במאבקים כנגד הצעות ישראליות, וכן תיפתח בפנינו אפשרות להיבחר למוסדות ה-IPU – האיגוד הבין-פרלמנטרי – שאליהם ניתן להיבחר במסגרת מועמדות של קבוצות אזוריות. מאבקנו זה משתלב במאמצי ממשלות ישראל זה שנים רבות להצטרף לקבוצה האזורית האירופית באו"ם, וזאת בהעדר יכולת להצטרף לקבוצה הטבעית, שהיא אסיה.

גם הפעם נתכנסה הוועדה לענייני המזרח התיכון, שאליה הוזמנתי, ולבקשת חברי הוועדה עדכנתי אותם בהתפתחות שיחות השלום המתקיימות בימים אלו. הדגשתי, כמובן, את רצון ישראל ותקוותה להגיע להסדרי שלום כהמשך לקו שהותווה בוועידת-מדריד ובהסכמי קמפ-דיוויד. הדברים התקבלו בברכה על-ידי היושב-ראש הסנגלי של הוועדה, ד"ר סאו, אשר בעקבות הדיווח מנע מחברי הוועדה הצגת שאלות והסתפק בהבעת תקווה לקידום נוסף של התהליך.

על-פי החלטת ארגון האיגוד הבין-פרלמנטרי, התקיימה במלגה שבספרד בימים שבין 15 ל-20 ביוני השנה ועידה על ביטחון ושיתוף פעולה בים התיכון. מוועידה זו נעדרה משלחת הכנסת, בגלל השתתפות אש"ף בה במעמד של משתתף נלווה, המהווה דרגה גבוהה יותר אף ממעמד של פרלמנטים שאינם לחוף הים התיכון. אחת ההחלטות בוועידה זו היתה אימוץ החלטה מס' 194 משנת 1948, בדבר זכות השיבה.

משלחתנו נעדרה אף מיישיבת העדכון הלא-רשמית שנתקיימה במהלך הוועידה בשטוקהולם. יש לציין כי מפגש זה לא עורר כל עניין, ולפי דיווח שקיבלנו היה עקר מיסודו ומנכ"ל הארגון, שהיה הדווח הבלעדי, הסתפק בתיאור החומר שהופץ על-ידי המזכירות בעקבות הוועידה במלגה. איננו צופים סיבוב נוסף כהמשך לוועידת מלגה בשנתיים הקרובות.

אדוני היושב-ראש, במהלך הוועידה נשא דברים חבר הכנסת רענן כהן, במסגרת הסעיף על האו"ם, שזכה לתשבחות רבות; עם זאת, יצר תקלה ועימות עם נציגות סוריה. אני נשאתי דברים במסגרת הדיון המסכם הכללי.

עלי לציין במיוחד את השיחות האישיות שקיימנו במהלך הוועידה עם נציגי פרלמנטים שונים מרחבי תבל על מנת להכשיל הצעות נגד ישראל ואף לקדם נושאים ישראליים. חבר הכנסת רענן כהן ניהל במיוחד מגעים עם נציגים ערבים שונים, והם הובילו ליחסים נוחים וקורקטיים יותר עם חלק מהם. בין יתר ההצבעות היתה אף הצבעה מעניינת, הצבעה לבחירת נציג להנהלת האיגוד הבין-פרלמנטרי, שבה הצביעה משלחת ישראל בעד נציג תוניס, כדי להכשיל את הנציגות האירנית. הצלחנו בהצבעתנו זו, ובעקבותיה אף חשנו בהוקרה התוניסית.

לסיום, אדוני היושב-ראש, עלי להודות למר אבי מילוא, מנכ"ל המחלקה לארגונים בין-לאומיים, שסייע רבות למשלחת, וכן למר יאיר עמיקם, שהשתתף בפעילות השוטפת של המשלחת וריכז את עבודת הדוברות והמזכירות. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין את חבר הכנסת רענן כהן. אני מצטער, חבר הכנסת רענן כהן אינו באולם. נראה איך להתגבר על הבעיה בהמשך.

שאול יהלום (מפד"ל):

אולי הוא נשאר בוועידה?

עמנואל זיסמן (העבודה):

הוא חזר.

יורם לס (העבודה):

יש לו בעיה אחרת, אלקטורלית.

הפרטת ייבוא הבשר

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, נמשיך בסדר-היום. אנחנו מסיימים בזה את כנס ג' שהפך כנס ב', ופותחים בזה את כנס ב' שהפך כנס ג'. הסעיף הראשון בכנס הזה הוא הפרטת ייבוא הבשר. חבר הכנסת יצחק לוי ינמק. בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר התעשייה והמסחר, אחת ההחלטות של הממשלה, הצעת תקציב המדינה לשנת 1993, הפרטת ייבוא ושיווק הבשר – אני קורא את ההחלטה, כי נלמד ממנה דברים חשובים רבים.

"א. הייבוא הממשלתי של בשר קפוא לסוגיו ייפסק החל ב-1 בינואר 1993. הייבוא ייעשה באמצעות גורמים פרטיים מסחריים בלבד ללא מכסות וללא צורך ברשיונות ייבוא." כלומר, עד עכשיו זה נעשה באישור הממשלה; עכשיו מותר לכל גורם פרטי להביא בשר, ללא מכסה, ללא צורך ברשיונות ייבוא.

לעומת זאת, בסעיף ב' יש הדגשה חשובה מאוד: מלאי החירום הממשלתי בבשר יהיה כשר ויוחזק בבעלות קבלן או קבלני מלאי פרטיים, שייבחרו במכרז. מכאן אתה למד, שבסעיף א' לא מדובר על בשר כשר דווקא. כשעם ישראל במצב קשה, כשיש שעת חירום, כשנפלים טילי "סקאד" או כשיש מלחמה, כל עם ישראל יאכל בשר כשר, מכיוון שאז צריך רחמי שמים. מלאי החירום של הבשר יהיה בשר כשר. אבל, בימים כתיקונם אין צורך, הממשלה קובעת שאפשר לאכול גם בשר טרף.

אני רוצה לומר לך, אדוני שר התעשייה והמסחר, דברים שאתה בוודאי יודע אותם, מה המשמעויות של ההחלטה הזאת. קודם כול, המשמעויות הפרקטיות. היום במדינת ישראל רוב עם ישראל אוכל בשר כשר. לא אמרתי שכל המטבחים כשרים, אבל אוכלים בשר כשר. עקרת בית שנכנסת ל"היפרשוק" או לכל חנות אחרת מוצאת אך ורק בשר כשר. נכון, יש חנויות מסוימות שבהן מוכרים בשר טרף, חנויות ידועות. אבל היום, כל מי שהולך לקנות במקום הרגיל שאנשים הולכים לקנות בו, קונה בשר כשר. משמעות ההחלטה הזאת היא, שהשוק יוצף בבשר טרף. פירוש הדבר, שהרבה מאוד אנשים, שאולי גם אינם יודעים להבחין בין בשר לבשר, או שאינם בודקים, שעד עכשיו אכלו בשר כשר, יאכלו בשר טרף. יש אולי כמה מחברי הכנסת שהעניין לא חשוב להם. לנו הוא חשוב מאוד. אני גם חושב, שרוב הציבור רוצה לאכול בשר כשר.

אבל המשמעות היא עמוקה יותר. התחרות הזאת תביא לידי כך, שהבשר שיובא על-ידי אותם יבואנים יהיה ברובו בשר טרף, והוא יהיה זול הרבה יותר מהבשר הכשר. קודם כול, מסיבה פשוטה: לא יצטרכו לשלם לא אגרת כשרות ולא בעבור ההשגחה. יבואן שיכול היום להביא בשר ואין לו שום הגבלה, ועניינו רק רווח – אין לו שום מגבלה אחרת. אולי תהיינה מגבלות של משרד הבריאות על טריות הבשר; אני מקווה שלפחות זה יהיה. אבל, אם עניינו רק רווח, למה לו ללכת לרבנות ולבקש הכשר? אין לו צורך בכך. לעומת זאת, אותם אנשים שירצו בשר כשר, או אותם יבואנים שיביאו בשר כשר, או אותם מגדלי בקר בארץ שירצו לשווק בשר כשר, הם יצטרכו לעבור דרך הרבנות, הם יצטרכו לעבור דרך מערכת של כשרות, שהיא מערכת כשרות ממלכתית על-פי החוק, וחייבת להיות כשרות ממלכתית. מובן שהדבר הזה ייקר את הבשר.

ובכן, מה אנחנו אומרים? המסר של הממשלה הוא: כל האנשים שאין להם אמצעים, כל העולים החדשים שאינם יודעים להבחין בין כשר לטרף, אנא, אכלו בשר טרף. אכלו בשר טרף, הוא יהיה זול יותר, הוא יהיה מצוי בלא הגבלה.

אדוני השר, תהיה תופעה נוספת, תופעה בעייתית מאוד, והיא ייקור מערכת ההשגחה. כי עד היום, כאשר משגיח נכנס להשגיח בסופרמרקט או במכולת או בכל חנות, הוא יודע שכל המוצרים שמובאים מחוץ-לארץ הם כשרים, והוא לא צריך להשקיע בהם בהשגחה. משגיח כשרות שייכנס עכשיו לסופרמרקט או למכולת יצטרך לעמול הרבה יותר, יצטרך להיזהר הרבה יותר, וזה יכול גם לייקר את ההשגחה. ואני יודע מה יהיה בארץ. יאמרו: עוד הפעם הדתיים לוקחים כסף, עוד הפעם הדתיים עושקים, עוד הפעם המועצות הדתיות רוצות כסף. כבר היום יש "עליהם" על כל העניינים האלה, יש "עליהם" על המועצות הדתיות, יש "עליהם" על נושא הכשרות. אבל ההחלטה הזאת תגרום לכך עוד יותר, מכיוון שנצטרך יותר משגיחים, מכיוון שנצטרך יותר אנשים שיעסקו בהשגחה.

לכן אני חושב, שההחלטה הזאת פשוט באה לשנות אולי אבן יסוד בסטטוס-קוו שהיה עד עכשיו במדינה. עד עכשיו היה ברור, שהבשר המיובא מובא אך ורק באישור הרבנות הראשית לישראל. אני יודע אם ההחלטה הזאת תביא תועלת רבה כל כך לכלכלה הישראלית. אני מבין שהנימוק העיקרי להחלטה הזאת הוא כלכלי. ואנחנו לא נגד הפרטה. אבל, מעבר לנימוקים הכלכליים, יש כאן גם נימוקים אחרים שצריכים להביא בחשבון. אני אומר לממשלה כולה: הבטחתם לציבור שאתם לא תשנו את הסטטוס-קוו הדתי.

שאלו יהלום (מפד"ל):

איפה הבטיחו? כל יום משנים.

יצחק לוי (מפד"ל):

זה כלול בקווי היסוד של הממשלה. שמעתי את ראש הממשלה מעל הדוכן הזה, כאשר הוא הציג את קווי היסוד של הממשלה.

שאול יהלום (מפד"ל):

מה היה בתקציב המדינה?

יצחק לוי (מפד"ל):

כאשר הציג ראש הממשלה את קווי היסוד של הממשלה, הוא אמר במפורש: אנחנו לא נפגע בסטטוס-קוו בנושא דת ומדינה. אדוני השר, אין לך פגיעה גדולה מזאת. מדובר כאן בדבר חמור הרבה יותר מאשר 20 מיליון ל"תים. ואני אומר זאת במלוא האחריות. זה חמור הרבה יותר מאיזו הקצבה למוסד זה או אחר. מדובר כאן בתשתית של מדינה שלמה, שהיתה תשתית של כשרות, והופכת להיות עכשיו תשתית של טרפה.

לכן, אני דורש מהממשלה לשנות את ההחלטה. אולי לא שמו לב לזה. כאשר השר דרעי ביקש לתקן כמה סעיפים בתקציב המדינה, התשובה של הממשלה או של ראש הממשלה, אפילו של שר האוצר, כך קראתי, היתה: לא שמנו לב שאנחנו פוגעים. השר דרעי התרעם מאוד על כך שאמרו שהוא כופף את שר האוצר, או שהוא כופף את ראש הממשלה – ביטויים לא יפים. אז איך יוצאים מהעניין הזה? בכך שראש הממשלה אומר: לא שמת לב, לא ידעתי. אני מקווה, אדוני שר התעשייה והמסחר, שאולי גם פה יש איזו טעות שלא שמתם לב אליה. בין כל ההחלטות הרבות שהממשלה קיבלה, יכול להיות שיש כאן טעות נוספת שלא שמתם לב אליה. ואני הייתי מצפה ממך, אדוני השר – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

השר דרעי הצביע בעד זה.

יצחק לוי (מפד"ל):

רק רגע, חבר הכנסת יהלום. אני הייתי מצפה ממך, אדוני השר, שלפחות בדברי תשובתך תודה בטעות ותאמר: באמת לא שמנו לב. יש כאן החלטה חמורה מאוד, שבאה לפגוע בסטטוס-קוו; יש כאן החלטה שבאה להציף את הארץ בבשר טרפה ונבלה, אין שום ספק בכך, למשוך את האנשים לאכול את הבשר הזה, כי הוא יהיה זול יותר. תגידו: רבותי חברי הכנסת, באמת לא שמנו לב; כשם שלא שמנו לב לפגיעה בשיטות התיכונות, כשם שלא שמנו לב לפגיעה במועצות הדתיות, כשם שלא שמנו לב לדברים האחרים, גם כאן יש החלטה שלא שמנו לב אליה, ואנחנו חוזרים בנו ממנה.

אבל יש לי הערה לחברי וידידי ממפלגת ש"ס; ואני אומר זאת באמת מתוך ידידות, חס ושלום לא מתוך קנטור. אני רוצה לשאול אתכם שאלה. לפני כמה שבועות אמר השר דרעי משפט שבאמת נגע מאוד ללבי. השר דרעי אמר ברדיו, בוויכוח שהיה יחד אתי: רבותי, עכשיו אני השר הדתי היחיד בממשלת ישראל, ומכיוון שכך אני רואה את עצמי אחראי לדאוג לכל העניינים הדתיים בממשלה. כלומר, אם עד עכשיו היו כמה שרים, וזה היה יכול לדאוג בכה וזה יכול היה לדאוג בכה, עכשיו יש לנו, ברוך השם, שר אחד, הוא השר אריה דרעי, והוא זה שצריך לדאוג לכל העניינים. וכך הוא אמר. הוא אמר אז: אני מצטער שאתם לא בממשלה. הסברתי לו מדוע איננו יכולים להיות בממשלה: לכם

יש פסקי הלכה מסוימים בנושא הגולן, בנושאי התיישבות, בנושאים אחרים; לנו יש פסקי הלכה אחרים; לא נוכל להצטרף לממשלה כזאת. אבל, לפחות בנושאים הדתיים היה מובן שהשר דרעי הולך לדאוג באמת לכל העניינים הדתיים, ואנחנו בירכנו על כך.

והנה מגיע התקציב, ויש עניינים הקשורים ישירות לתקציבי חינוך, למוסדות מסוימים, ויש עניין שלא קשור בתקציב, ואולי כן קשור בתקציב, מכיוון שאין ספק שההפרטה הזאת תחסוך כסף למדינה. בכל מיני דברים זה גם כן קשור לתקציב. אבל הדבר הזה לא קשור לתקציב של מוסדות מסוימים, הוא לא קשור לתקציב של מגזר מסוים, אלא לדמותה היהודית של המדינה. הוא קשור לשאלה: איזה בשר ימכרו בכל קרן רחוב, האם ימכרו בשר כשר או ימכרו בשר טרף? והנה כאן נאלם קולו של השר דרעי. ותאמינו לי, השר דרעי יודע לקרוא החלטות. אני לא חושד בו שהוא לא ראה את זה. ותאמינו לי, השר דרעי בא מוכן לכל דיון בממשלה. נוכחנו לדעת זאת. זה לא דבר שעבר לו ככה בין העיניים והוא לא ראה. הוא בא ורואה כל החלטה.

ומה היה ההישג של השר דרעי? אגיד לכם. הרי אני יודע כי ביררתי. ההישג של השר דרעי הוא סעיף ג'. בסעיף ג' בהחלטה כתוב, וזה באמת ההישג החשוב: ועדה בראשות מנכ"ל משרד האוצר ובהשתתפות המנכ"לים של משרד התעשייה והמסחר, משרד החקלאות והמשרד לענייני דתות תגבש את הדרכים ליישום החלטה זו. כלומר, היה פה הישג נכבד לשר דרעי, שהוא הצליח להוסיף את מנכ"ל המשרד לענייני דתות לוועדה הזאת, מכיוון שמלכתחילה הממשלה לא חשבה אפילו לצרף את מנכ"ל המשרד לענייני דתות. הרי הוועדה היתה צריכה להיות של משרד האוצר, משרד התעשייה והמסחר ומשרד החקלאות. דיינו, בשביל להביא בשר די בזה. בשביל לבשל בשר לא צריך רב. די בשלושת המשרדים האלה. צריך לשחוט את הפרה, צריך לקנות אותה וצריך שיהיה כסף. די במשרד האוצר, במשרד התעשייה והמסחר ובמשרד החקלאות. אבל השר דרעי, בטובו, מכיוון שהוא דאג לעניין, בא וביקש משר האוצר לצרף את מנכ"ל משרד הדתות לוועדה הזאת. זה הישג נכבד.

אני רוצה לומר לכם, חברי מש"ס, שבשנה שעברה, כאשר רצתה הממשלה להעביר את ההחלטה הזאת, היא לא הובאה כלל. ולפני שנתיים – כנ"ל. זה לא רעיון של הממשלה הזאת. אבל היתה מפלגה דתית שמנעה את הבאת ההחלטה הזאת לגמרי. מכיוון שהוועדה הזאת בסופו של דבר לא יכולה לסתור את סעיף א', ובסעיף א' כתוב, שזה ייעשה באמצעות גורמים פרטיים מסחריים בלבד, ללא מכסות, ללא צורך ברשיונות ייבוא. אינני יודע במה תעסוק הוועדה הזאת, אבל היא איננה יכולה לסתור את החלק הראשון של ההחלטה. ולכן, הערך של הוועדה הזאת מועט ביותר.

חנו פורת (מפד"ל):

ליישום ההחלטה.

יצחק לוי (מפד"ל):

לא יתקן את הדברים. זה ליישום ההחלטה הזאת.

ואני אומר לכם בכל הידידות, איך אתם ניגשים עכשיו לראש השנה וליום כיפור כאשר באצבע שלכם עברה החלטה, שתציף את הארץ בבשר טרפה ונבלה? אין לי אולי הטענה הזאת לשאר חברי

הממשלה, אבל אתם יושבים בממשלה, איך נתתם להצעה כזאת לעבור? האם אתם תוכלו להגיד באמת, כאשר בעוד שלושה או ארבעה חודשים כל העולים החדשים יאכלו פיגולים, וזאת מכיוון שהבשר יהיה זול יותר, שאתם עשיתם הכול כדי למנוע זאת? אני בטוח שלא. תמיד אפשר לשבת בממשלה ולהגיד: אנחנו רוצים להגן על זה שבחורי ישיבות לא ילכו לצבא – וזה היה הנימוק העיקרי להצטרפותכם לממשלה. תמיד אפשר להצטרף לממשלה ולבוא ולהגיד: נדאג עוד לכמה מיליונים למוסדות שלנו. אבל מה עם כלל ישראל? מה עם כלל ישראל, האוכל נבלות וטרפות? האם אפשר להישאר בממשלה בצורה כזאת?

אני פונה לחברים מש"ס לעשות תשובה לפני ראש השנה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, אתה תרצה לענות על כל נושא בנפרד – כי יש עוד הצעה, של חבר הכנסת שמואל הלפרט?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אענה ביחד.

ייבוא בשר טרף לישראל

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שמואל הלפרט, בבקשה. אני מבין שיש הסכמה כללית ששני הנושאים יובאו ביחד. הנושא: ייבוא בשר טרף לישראל.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כאשר התורה מצווה לנו מה מותר ומה אסור לאכול, היא מסיימת במלים: "והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני, ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרמש על הארץ".

עם ישראל הצטיין בכל הדורות בקדושתו בגלל ההקפדה המיוחדת של אבותינו ואבות אבותינו שלא להתגעל במאכל נבלות וטרפות.

הרמב"ם במכתבו לחכמי לונדון כותב, שהספקות באמונה המתעוררים אצל בן-אדם מקורם במאכלים אסורים. התכונות השליליות של אכזריות, שפיכות דמים, מקורן במאכלים אסורים המשפיעים באופן ישיר על המנטליות של האדם.

מאז קום המדינה מיובא לישראל בשר על-ידי ממשלת ישראל, ועל-פי החלטת הממשלה הייבוא הוא רק של בשר כשר. גם הייבוא הפרטי – חלקי פנים, כבד, מוח ועוד – היה עד לפני זמן-מה ייבוא כשר. אולם לאחרונה נפרץ הנושא לראשונה בתולדות המדינה, כאשר משרד התעשייה והמסחר העניק רשיונות ייבוא לבשר חלקי פנים טרף, דבר שברצוני למחות עליו בחריפות ולהזהיר מפני התוצאות החמורות העלולות להיגרם ממנו.

הפרצה הורחבה בימים אלה על-ידי החלטת הממשלה להתיר ייבוא בשר חופשי, הפרטה, החלטה שבעקבותיה יוכלו יבואנים להביא לארץ בשר טרף ללא הגבלה ופיקוח. ייבוא חופשי של בשר טרף הוא גזירה איומה, העלולה למוטט מערכות כשרות שנבנו לתפארת במשך עשרות שנים.

עלי לציין, שכנס מיוחד של 200 רבנים יצא אתמול בקריאה לממשלה לבטל החלטה זו. הרבנים הצביעו על הסכנות החמורות של חדירת בשר טרף במסווה של בשר כשר, התייקרות במערכת השגחת הכשרות והפקרות מוחלטת בענף.

הבאת בשר טרף היא פרצה שדרכה עלול להגיע בשר טרף לאיטליזים הכשרים, תוך עקיפה של מערכת ההשגחה בדרכי רמייה.

יש חשש כבד של החדרת בשר טרף למסעדות, למטבחים ציבוריים, לבתי-מלון, למוסדות וכו', דבר שיגרום להטרפת מערכות מטבח שלמות ויצריך הכשרה מחדש, נושא הכרוך בסיבוכים ובקשיים רבים.

הבאת בשר טרף למדינת ישראל, שהיא מדינה יהודית לכל הדעות, ממוטטת את אחד מסימני ההיכר המייחדים את עם ישראל בכל הדורות ואת מדינת ישראל לעומת יתר העמים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בעת קום המדינה, בתקופת הצנע, כאשר המצב הכלכלי היה חמור, החליטה הממשלה אחרי קיום משאל עם, לפי הכרעת רוב רובו של הציבור, שלארץ ייבוא רק בשר כשר, וכי ייבוא הבשר יהיה באמצעות הרבנות הראשית לישראל. בעקבות זאת הוסדר העניין, ועד היום הזה מספקים במדינה בשר כשר כמעט לכל האוכלוסייה. גם לפני שנה ערך משרד הדתות משאל, ויותר מ-80% מהציבור ענו שמעוניינים רק בבשר כשר.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עם ישראל שמר בכל הדורות במסירות נפש על כשרות המטבח. אבי, זכר צדיק לברכה, ישב בכלא הקומוניסטי שש שנים, ולא אפשרו להכניס לו אוכל כשר. במשך שש שנים הוא לא אכל אוכל טרף, אף שזה היה קשור בפיקוח נפש כל יום. רופא שהגיע לאחרונה מרוסיה סיפר לי, שבמשך 15 שנים לא טעם בשר משום שבאזור שהוא התגורר בו לא ניתן היה להשיג בשר כשר.

החלטת הממשלה על ייבוא חופשי של בשר היא תוצאה של קנוניה של יבואני בשר, של אינטרסנטים שכל מטרתם התעשרות קלה, אשר מגמתם להביא בשר מדרגה נמוכה ביותר. שהרי משגיחי הכשרות דאגו, נוסף על מתן ההכשר, גם לרמת הבשר, כפי שהוכח בימים האחרונים.

מבחינה כלכלית, אדוני שר התעשייה והמסחר, אין שום סיבה להפרטת ייבוא הבשר. הממשלה לא הפסידה מעולם על ייבוא הבשר. להיפך, הממשלה הרוויחה תמיד מייבוא הבשר, ואין כל היגיון כלכלי לשנות זאת.

חברי הכנסת, כל שינוי בייבוא הבשר למדינה הוא פגיעה בסטטוס-קוו, וזו הוכחה נוספת לכך שהסטטוס-קוו הוא חד-סטרי וניתן לשינוי רק על-ידי אלה שרוצים לפגוע בדת ובכל עניין דתי.

אני פונה מעל במה זו לממשלת ישראל לבטל מייד את ההחלטה האומללה של ייבוא בשר טרף, לרבות חלקי פנים; ולרשות המשפטית, לבתי-המשפט, עם כל הכבוד, שלא להתערב בנושאים הלכתיים השייכים מאז ומתמיד אך ורק לרבנות הראשית.

בסיום דברי ברצוני לפנות לממשלה, במיוחד בימים אלה, לפני ראש השנה וימי הדין, ימים של חשבון הנפש. על הממשלה לעשות לעצמה חשבון נפש, האם מגמתה ומטרותיה לקעקע כל צביון יהודי במדינה, כדרישת השמאל, ולהכריז שכלל הגויים מדינת ישראל? אם כך הדבר, אנו מכריזים כנגדם ואומרים להם: היה לא תהיה. עם ישראל התקומם בכל כוחו נגד מזימות אלה, לא התגעל במאכלי נבלות וטרפות, וישמור, כמו שעשה בכל הדורות, על קדושתו וטהרתו.

ובסיום דברי, ברצוני לאחל לכל חברי הבית ולכל עם ישראל כתיבה וחתימה טובה, שנה טובה ומבורכת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אולי אתחיל בכמה עובדות. עובדה ראשונה: נכון, יש הצעת החלטה, במסגרת התקציב של המדינה לשנת 1993, על הפרטת ייבוא בשר ושיווקו: א. הממשלה החליטה, שהייבוא הממשלתי של בשר קפוא לסוגיו ייפסק החל מ-1 בינואר 1993. הייבוא ייעשה באמצעות גורמים פרטיים מסחריים בלבד, ללא מכסות וללא צורך ברשיונות ייבוא; ב. מלאי החירום הממשלתי בבשר יהיה כשר, ויוחזק בבעלות קבלן או קבלני מלאי פרטיים, שייבחרו במכרז; ג. ועדה בראשות מנכ"ל משרד האוצר ובהשתתפות המנכ"לים של משרדי התעשייה והמסחר, החקלאות והדתות תגבש את הדרכים ליישום החלטה זו.

זו החלטת הממשלה לקראת תקציב 1993, אבל קדמה להחלטה זאת החלטה של הממשלה הקודמת. נכון הוא שהממשלה הנוכחית, במספר לא קטן של נושאים, שינתה מדיניות – לנוכח הכישלונות של הממשלה הקודמת – אבל לא בכל מאת האחוזים של כל הנושאים.

ב-22 ביולי 1991 הוגשה לממשלה – הממשלה דאז, שבה ישבו בקואליציה המפד"ל, ועד כמה שזכור לי גם המפלגה של חבר הכנסת הלפרט – החלטה על-ידי שר התעשייה והמסחר דאז, יהודי שומר מצוות לכל הדעות, נצר רבנים, כאשר מנכ"ל משרד התמ"ס היה באותה תקופה גם כן יהודי שומר מצוות. ההחלטה שהתקבלה בממשלה אמרה כך: הממשלה מחליטה למנות ועדה בין-משרדית, אשר תברר קיומם של דרכים ואמצעים ליישום האפשרות להעביר את ייבוא הבשר מתחום ביצועו של מינהל הסחר הממשלתי לידי גורמים מסחריים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אתה רואה את ההבדל בין שתי ההחלטות.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

בעקבות זאת מונתה ועדה, על-ידי שר התעשייה והמסחר דאז משה נסים, בהרכב של אריה סדן, דליה הראל, דוד ברוך ואריה בר, והיא היא שהמליצה את ההמלצה שהיתה על שולחן הממשלה כאשר אנחנו נכנסנו לתפקיד, שאותה הבאנו כהחלטת המשך של הממשלה הקודמת. אם כן, קודם כול היתה החלטת ממשלה להפריט את ייבוא הבשר, וכדאי שעל זה תהיה פה הסכמה.

שאול יהלום (מפד"ל):

לא, רק לבדוק.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

בעקבות ההחלטה קמה ועדה – תמתינו, יש לי עוד כמה עובדות לחדש לכם – ובעקבות זאת הוגשה לממשלה הצעת החלטה, שפשוט לא הספיקו לדון בה, כי באו הבחירות, הן הוקדמו.

שתי עובדות נוספות, אדוני היושב-ראש: קודם כול, אנחנו מדברים על 20% מצריכת הבשר במדינת ישראל, זה היבוא של הבשר הקפוא. אנחנו מדברים על 36,000 עד 40,000 טונות. 80% מהבשר שנצרך פה אינו כלול במסגרת שאנחנו דנים עליה.

חנן פורת (מפד"ל):

נכון להיום. אחרי ההפרטה – – –

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

קודם כול, במצב הנוכחי מדובר על 20% מצריכת הבשר במדינת ישראל. 80% – הדברים לא חלים עליהם.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

– – –

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

ועכשיו, חברי הכנסת, אני רוצה לצטט לכם דברים מפרוטוקול הוועדה: "הוועדה שמעה טענות על פיקוח לקוי מצד המינהל על המשחטות בחוץ-לארץ, שכתוצאה מכך סופק לישראל בשר מאיכות ירודה, משחיטה של בקר מבוגר מהנקוב בחוזה האספקה. כן נשמעו טענות על העדר יכולת עסקית מסחרית לקשירת עסקות יבוא בתנאים הטובים ביותר שניתן להשיג". לא היתה יכולת לפקח, ויש ויכוחים גדולים מאוד – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

זו לא בעיה של כשרות.

חנן פורת (מפד"ל):

את זה הוועדה צריכה לבדוק, ובזה היא צריכה לטפל.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

יש ויכוחים גדולים מאוד בשאלה, עד כמה יש בכלל לממשלה יכולת לפקח על ייבוא הבשר.

שאול יהלום (מפד"ל):

מה יש לפקח? רק לייבא בשר כשר.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

מסתבר, שממשלה מודרנית איננה צריכה להיות סוחרת בשר, אינה יודעת להיות סוחרת בשר, וכמו כל מוצר אחר שבו היה תהליך של מעבר מפיקוח ממשלתי, מפעילות סחר ממשלתית בתחומי המזון בסדרה של דברים, עם תהליך נמשך, שהיה מוסכם על כולם, גם בבשר הממשלה איננה יודעת לסחור.

יצחק לוי (מפד"ל):

זה שינוי הסטטוס-קוו.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

תיכף אגיע לעניין הכשרות.

חנן פורת (מפד"ל):

סלח לי, חומרים רעילים או תרופות אפשר לבדוק? אפשר.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

מה כן ההפרטה משיגה? היענות רבה יותר לדרישות של הצרכנים, גידול מגוון המוצרים – –

שאול יהלום (מפד"ל):

הגנה על תוצרת הארץ.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

– – שיפור באריזה והגברת התחרות בשוק הבשר. יש הגנה על תוצרת הארץ בצורות אחרות.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

הוועדה, על-פי העדויות שקיבלה, עדיין משוכנעת, שמאחר שהרוב המכריע של הציבור צורך בשר כשר, על-פי ההפרטה הזאת הוא ימשיך לצרוך בשר כשר.

יצחק לוי (מפד"ל):

אם זה יהיה זול יותר, הוא יקנה בשר טרף.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

הוא ימשיך לצרוך בשר כשר. גם הבשר הכשר שייובא בצורה כזאת יהיה טוב יותר ובאיכות טובה יותר, כי קרה שהביאו בשר על-פי מה שהביאו, והשוק לא רצה לקנות, וגם אנשים דתיים לא רצו לאכול את סוג הבשר שהובא עקב איכותו הירודה; גם אנשים שומרי מצוות, שומרי כשרות, זכאים לאכול בשר כשר טוב, באיכות טובה, וזה חלק מהעניין.

שאול יהלום (מפד"ל):

אז תדאגו לזה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

הלזז של ההחלטה הזאת לא היה להביא בשר לא-כשר.

שאול יהלום (מפד"ל):

אבל זו התוצאה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

הלז של ההחלטה הזאת היה להביא בשר באיכות טובה, ומאחר שהרוב המכריע של הציבור, גם הציבור שאינו שומר מצוות, אוכל בשר כשר, ההנחה של הוועדה היתה, שעל-פי הצריכה ימשיכו לייבא בעיקרו של דבר, גם מסיבות כלכליות, בשר כשר.

יצחק לוי (מפד"ל):

למה רק בסעיף ב – – –

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר לכם: בתקופת הכהונה של הממשלה הקודמת ניתנו אישורים להביא בשר לא-כשר ושתקתם. הייתם בממשלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא ידענו.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

לא ידעתם? התפרסם בבג"ץ, כתוצאה מבג"ץ. בג"ץ קיבל החלטות, פסל את שיקול הדעת של משרד התעשייה והמסחר למנוע רשיונות על בסיס של כשרות. הממשלה השיבה בבג"ץ, הממשלה שלכם, בשמכם. אף אחד מכם לא פתח את הפה. אני לא יודע למה.

יצחק לוי (מפד"ל):

היא השיבה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

היא השיבה והסכימה לתת רשיונות לייבוא בשר לא-כשר.

רפאל פנחסי (ש"ס):

לכן היתה הצעה להגיש הצעת חוק – – – את ההפרטה צריך לעשות אחרי החוק.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

את ההחלטה הזאת הממשלה ההיא ביטלה. אני מביא לך אינפורמציה שאולי אתה לא יודע אותה: הממשלה הקודמת ביטלה את ההחלטה הזאת בקשר לחוק הכשרות.

לכן, חבר הכנסת לוי, אף שניסית להרוויח איזה רווח קואליציוני על-ידי התקפה על השר דרעי, העובדה שהוא הציע לממשלה – והממשלה קיבלה – להכניס את מנכ"ל משרד הדתות לוועדה הזאת, כאשר היא דנה בפרטים של יישום החוק, זה מהלך שמבחינה מעשית היה אולי חשוב יותר לשמירת הכשרות ממה שאתם עשיתם בזמן שהממשלה פתחה את הייבוא לבשר לא-כשר.

יצחק לוי (מפד"ל):

ואתה מבטיח שבאמת – – –

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

בינתיים יש ועדה שתתמודד עם זה, והנושא יגיע לכנסת אחרי החקיקה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אבל מהי מדיניות הממשלה?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

בינתיים נקבע עיקרון – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

קודם צריך להביא את חוק הכשרות ואחר כך – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, אדוני סגן השר פנחסי, לא שומעים אותך. אתה גם מפריע במידה מסוימת וגם לא שומעים אותך.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

בינתיים נקבע עיקרון, שלא טוב לה לממשלה להיות סוחרת בשר. אין מדינה מודרנית העוסקת בזה. זה לא טוב לצרכנים, לא לשומרי המצוות, לא לשומרי הכשרות ולא לאחרים.

היא קבעה מדיניות נוספת – שהיא תשמור על כשרות בכל אותם דברים שהממשלה חייבת בהם, במלאי החירום למשל; במלאי החירום, כמו בכל צרכי הביטחון, חייבת לטפל הממשלה. היא גם תשמור על אספקת הבשר הכשר למערכת הביטחון, כדי להבטיח שאנשים שומרי כשרות לא יעמדו בפני מצב שלא יוכלו לקבל בשר כשר.

שאל יהלום (מפד"ל):

מה החידוש בכך? איזה חידוש השר מביא לנו?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

החידוש הוא בכך, שהולכים באותו קו של מדיניות כלכלית שהיא כה דרושה כדי שהמדינה תתחיל להתפתח בצורה מודרנית בכל התחומים. פירוש הדבר, צמצום מעורבות הממשלה בתחום העסקי, בתחום הכלכלי, מדיניות של הפרטה, שגם אתם כל כך הקפדתם עליה. אין תחום שאתה לא עושה בו מהלך ממעורבות ממשלתית למהלך פרטי עסקי.

חנן פורת (מפד"ל):

האם אתה תהיה מוכן להצעתו של סגן השר פנחסי – – –

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

לאחר בירור העובדות האלה, כדי שנדע שאתם אינכם באים בידיים נקיות לדיון הזה, אני רוצה להציע דבר אחד – – –

חנן פורת (מפד"ל):

ברשותך, אדוני היושב-ראש, ברצוני לשאול – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פורת, אם השר יסכים אני אאפשר את הצגת השאלה, אבל קודם כול תאפשר לו לסיים את דבריו.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

העיקרון שנקבע כולל עוד דבר אחד – שהממשלה הנוכחית לא תרצה אולי להשתמש בעניין של מתן רשיונות לייבוא בשר לקידום מטרות פוליטיות כאלו או אחרות של מפלגה זו או אחרת.

יצחק לוי (מפד"ל):

זאת השמצה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

עם העיקרון הזה אנחנו מסכימים. אשר לפרטים, איך מתמודדים עם זה, לשם כך קמה ועדת המנכ"לים, בהשתתפות מנכ"ל משרד הדתות, שהוא אמון לפחות על שמירת האינטרס של הציבור הדתי ועל האינטרס של הכשרות.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אבל הוא יהיה שם במיעוט.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, מאחר שההצעה הזאת תגיע ממילא לכנסת, אני מסכים שכבר היום יעבור הנושא לוועדת הכספים, כי זה חלק ממסגרת התקציב – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

למה לא ועדת הכלכלה?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

משום שזה חלק מהתקציב, והתקציב צריך להיות נדון בוועדת הכספים על כל חלקיו. כך זה מאז ומעולם. הנושא שייך לכלל הנושאים שוועדת הכספים דנה עליהם. לכן, אני מציע להעבירו לוועדת הכספים להמשך הבירור של פרטי ההצעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, חבר הכנסת פורת ביקש לשאול שאלה, ואני אמרתי שרק בהסכמת השר, אם חבר הכנסת פורת לא ימשיך להפריע. והיות שהוא לא המשיך להפריע, האם תסכים לשמוע את שאלתו? אבל שאלה, חבר הכנסת פורת, לא נאום.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

רק שאלה. אדוני היושב-ראש, כבוד השר, ראשית אני רוצה לבקש שההצעה לא תועבר לוועדת הכספים אלא לוועדת הכלכלה.

שנית, האם אתה תהיה נכון להצעה שהועלתה בטוב טעם ודעת על-ידי סגן השר פנחסי, שלפיה אנחנו נהיה נכונים לתמוך בתוכנית ההפרטה, ובתמורה לכך אתם תהיו נכונים לתמוך בהצעת החוק שנמצאת על שולחן הכנסת, שלפיה לא ייובא בשר טרף לארץ?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, הצעת ההחלטה כפי שמסרתי לכנסת הובאה לממשלה על בסיס עבודה של ועדה שעסקה בצורה די מפורטת באספקטים השונים, לרבות האספקטים של הכשרות. בהצעתי להעביר את הנושא לוועדה, בתיאום עם ועדת המנכ"לים שמונתה לצורך זה, יידונו האספקטים האלה. אני כחבר הממשלה מחויב להחלטת הממשלה כלשונה עד עכשיו. בשם הממשלה הסכמתי להעביר את הנושא לדיון, שבו תוכלו, כמובן, להשתתף גם כחברי הכנסת. אני עומד על כך שזה צריך להידון בוועדת הכספים – אם כי ברגע שיש הצעה אחרת זה צריך לעבור לוועדת הכנסת – משום שלפי דעתי זה נוגע לדיוני התקציב בראייה הכוללת. אני חושב, שאם רוצים לקיים דיון שאיננו מנותק מדיוני התקציב, תהא זו טעות שלא לקיים את הדיון במכלול שממנו באה ההצעה. אבל, כאמור, על-פי תקנון הכנסת, אכבד, כמובן, את החלטת ועדת הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה, אדוני השר. חבר הכנסת יצחק לוי, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מסכים, ואנחנו מורידים את ההצעה של ועדת הכלכלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

יכול לוותר רק מי שהציע. זה לא עניין סיעתי, זה עניין אישי.

חבר הכנסת שמואל הלפרט, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אני מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם כך, לפנינו הצעה אחת בלבד, הצעת השר שהנושא יועבר לוועדת הכספים. האם יש הצעה אחרת? לא. אם כך, מי בעד העברת ההצעות של חברי הכנסת יצחק לוי ושמואל הלפרט לוועדת הכספים, ירים ידו. מי נגד?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושאים לוועדה – רוב

נגד – אין

ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חברי הכנסת

י' לוי וש' הלפרט לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת יצחק לוי: הפרטת ייבוא הבשר, והצעתו של חבר הכנסת שמואל הלפרט: ייבוא בשר טרף לישראל, יועברו לדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

עינויי הדין של השר דרעי

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: עינויי הדין של השר דרעי. ינמק חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שר הפנים חבר הכנסת אריה דרעי מעסיק את הכותרות בכמה אופנים: ראשית, הוא מואשם בפלילים; שנית, הוא שותק בחקירתו; שלישית, וזה החמור מכול, במעשים הללו, אם יש בו אשמה ואם אין, השיקול המפלגתי הקואליציוני הוא הקובע את ההתנהגות של המערכת המשפטית כולה.

מסקנה ראשונה: מי שנאחז בשלטון ואינו נרתע ממעשי שחיתות, ומי שמתעלם מהשחיתות הזאת ומשחיתויות אחרות, לא יביא לתיקון ההתנהגות ויישאר בעיני הציבור כתאב שררה שאיבד צלם של הגינות ויושר ציבורי.

משה מאיה (ש"ס):

הוא כבר הואשם? אני מבקש לתקן, הוא עדיין לא הואשם.

רפאל איתן (צומת):

לא השר דרעי סובל מעינויי הדין אלא הציבור כולו. כל מי שחשב שהיה מהפך בבחירות ועכשיו נרוזה נחת מממשלה נאורה, הגונה וישרה – קיבלנו אותה שחיתות שלטונית מאותם אנשים שפעלו על-פיה מאז קום המדינה, בהפסקה של כמה שנים, כאשר לא השתתפו בממשלה שהכילה את כולם.

אריה גמליאל (ש"ס):

איפה היית כשהשתתפת בממשלה? – – –

רפאל איתן (צומת):

אלא, אלה שהשחיתו את השלטון ואלה שזה מקרוב באו – – –

אריה גמליאל (ש"ס):

– – –

משה מאיה (ש"ס):

– – –

רפאל איתן (צומת):

מה מציק לכם שם? מה מציק לך, חבר הכנסת גמליאל? תקשיב היטב למה שאני אומר. אתה שותף לזה.

אריה גמליאל (ש"ס):

כשאתה היית בממשלה לא דיברת, עכשיו אתה מדבר. זו צביעות.

רפאל איתן (צומת):

הכול כדי לשלוט. השר דרעי מבזה את החוק ושם ללעג את מעמדו כאיש ציבור ושר בממשלה. וראש הממשלה, למען יצר השלטון, מתעלם מהתדמית המושחתת של הממשלה בעיני הציבור.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רפאל איתן, אני רוצה להפנות את תשומת לבך לכך שהשר דרעי איננו נוכח – –

רפאל איתן (צומת):

זו אשמתו.

היו"ר ד' שילנסקי:

— — — ונהוג, כשמדברים בעניין אישי — — —

רפאל איתן (צומת):

אז שיהיה נוכח. ביקשתי ממנו לצאת? תקרא לו שישב פה.

היו"ר ד' שילנסקי:

— — — לגבי כל אזרח נהוג — — —

רפאל איתן (צומת):

הוא יכול היה לשבת ולענות לי. אז יענה שר המשפטים.

אלי דיין (העבודה):

זה לא מסמכותו להשיב.

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשה לי רק להסב את תשומת לבך. נהוג בכנסת, כשמדובר על עניין פרסונלי, גם כשהאיש איננו נוכח, שלא מסיקים מסקנות לגביו.

רפאל איתן (צומת):

אני עוד לא הסקתי שום מסקנה.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, בואו נדבר ברוח טובה. בשלב זה בואו נתעלה מעל חילוקי דעות שוליים. מדובר פה בבן-אדם חי וקיים. הפניתי רק את תשומת הלב, בתקווה שתשים לב לזה בהמשך. תודה רבה.

רפאל איתן (צומת):

תודה על ההערה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, בואו נחשוב שמדובר על אדם חי וקיים. אני מבקש לצמצם עד כמה שאפשר גם את קריאות הביניים. גם קריאות ביניים שנקראות מתוך רצון טוב אינן מביאות תועלת לעניין.

משה מאיה (ש"ס):

אני מבקש שהוא יחזור בו מהדברים שאמר.

רפאל איתן (צומת):

ויש עוד צדיקים בממשלה הזו, מרצ, שהיושר הציבורי והמלל המזויף של צדק והגינות בפיהם, אבל ידיהם מגואלות בשחיתות הזו, כמו כל האחרים. הכול למען השלטון, לשמר את הקואליציה, גם אם חלק ממנה מתנהג בניגוד לכל אמות מידה ציבוריות, שלא לדבר על חוסר יושר והעדר דוגמה אישית ומפלגתית, כמו בנושא מימון המפלגות, שהצדיקים הללו אמרו נגד ולקחו את הכסף כדי "להילחם בשיטה", לדבריהם חסרי הבושה. לא מזמן הגישו בג"ץ נגד המימון בפעם השנייה ולא החזירו פרוטה, למרות הכול. אומרים שחובם נפרס על שלוש שנים. מי פרס את החוב? באיזה אחוז ריבית? באיזו הצמדה? למי הסמכות לפרוס חובות?

לכן, אני חושב שראשי התיבות של מרצ הם: "מישהו ראה צדיק".

מה יש ליפי הנפש הללו לומר על קופת-חולים ועל התנאי של אגודת ישראל לתמיכה בשוד כספי הציבור, שיינתן גם להם סכום של 20 מיליון ש"ח מהמלקוח?

כל מי שינסה ללמוד את דרכי השלטון מאז קום המדינה יגיע מהר מאוד למסקנה, שלשחיתות השלטונית יש בסיס רחב ומוצק, ששחיתות גוררת סיאוב, שסיאוב גורם לעיוות, וששותפים בהם הכול.

יקום שר המשפטים, שבעבר הלא-רחוק היה יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה ודברים כאלה היו מעניינה היומיומי, ויאמר כאן, ולכולנו, ולציבור: יש כתב אישום נגד השר דרעי, או לא. אם כן – מדוע משתהה העמדתו לדין? אם אין כתב אישום – מדוע אין? האם מפני ששתק בחקירתו? אם לא הושלמה החקירה, בגלל שתיקתו, מדוע שר המשפטים אינו יוזם את הסרת חסינותו כדי שייחקר כמו כל אדם במדינה, אם הוא בחזקת חשוד או נאשם?

אינני משפטן, אבל אני מבין בשכל ישר. אם שר המשפטים איננו מתערב, הוא נותן ידו למעשים הללו, ואין ולא תהיה לו שום זכות לבוא אל הציבור ולדרוש התנהגות אחרת. השלטון משחית, וכדי למנוע את התופעה, חובה לנהוג על-פי אמות מידה נאורות, כאשר יצר השלטון ותאוות הבצע אינם, ואסור שיהיו, הגורמים הקובעים את התנהגות הממשלה.

על מעשים והתנהגות כהללו היתה נופלת כל ממשלה במדינה מתוקנת, כי הציבור במדינות כאלה תובע מהממשל, משגיח על הממשל ומעניש את הממשל, אם סטה מהמקובל.

זו פנייה אל הציבור: ראו מה מעוללים תאבי השלטון הללו, השוו את דברי החנופה שלהם לפני הבחירות ואת מעשיהם לאחר היוודע התוצאות. הרפו לרגע מהבדלי גישה פוליטיים, חשבו רק על ההתנהגות של השולטים, המסוגלים למכור כל דבר תמורת בצע שלטון: את הכבוד הלאומי, את ארצם ומולדתם, את אמות המידה הבסיסיות של שליטים נאורים, את תדמיתם ואת הרשות השופטת, שהופכת שותפה, על כורחה, במעשים כאלה.

נרענן בזיכרוננו את שאמר בזמנו היועץ המשפטי לממשלה הפרופסור זמיר: "אין לך סכנה גדולה מזו של ממשלה שאינה מקפידה לקיים את החוק. המאבק על חוקיות השלטון הוא בעיקר מאבק עם השלטון. זהו מאבק נגד נטייה להשתמש בכוח השלטון כדי לחלק טובות הנאה לגופים או לאנשים המקורבים לשלטון".

במקרה הזה, המשמש נושא לדברי, היתה חייבת המערכת המשפטית להרים קול זעקה, כמו במקרים אחרים, שבהם הממשלה מבזה את בתי-המשפט שהוציאו צווי הריסה לבנייה בלתי חוקית, והממשלה מבזה ומשפילה את המערכת כאשר היא מערבת שיקולים מפלגתיים בקיום צווים של בית-משפט.

אלה דברים הראויים לשמש עילה לאי-אמון בממשלה ובשריה. עד אז ראוי הנושא הזה להיות נדון במליאה ולא להיות מוסר מסדר-היום. אדרבה, תתמוך הממשלה בדיון ממצה בנפתולי ההתנהגות ובאמות המידה הנהוגים במדינת ישראל. תודה רבה ושנה טובה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. ישיב שר המשפטים. בבקשה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אם הוא היה מקבל את תיק החינוך והתרבות, הוא לא היה מדבר כך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא של הגשה או אי-הגשה של כתב אישום לבית-המשפט מוטב לו בדרך כלל שלא יעלה לדיון, כל זמן שלא הסתיימה חקירת המשטרה ועד אשר התקבלה החלטה שלא להעמיד לדין. שכן, אם הוחלט להגיש כתב אישום, העניין הוא סוב-יודיצה, ויש להשאירו בדרך כלל בבית-המשפט.

מבין אני שעניינו של שר, שמתנהלת חקירת משטרה נגדו, אינו עניין שהוא בבחינת בדרך כלל, ויש בו עניין מיוחד לציבור ולנציגיו היושבים בבית-הנבחרים. עם זאת, יש לדון בו בזהירות מרבית, ותוך ריסון עצמי רב, שכן כרוכות בסוגיה זו מצד אחד זכויות החשוד, מצד שני יכולת המדינה לאכוף את החוק, ללא מעורבות של גורם פוליטי וללא שיקולים זרים.

עלי להדגיש, כי בהשיבי על הצעה זו לסדר-היום, אני עושה כן כשר האחראי מיניסטריאלית לעבודת היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטת המדינה. אולם, בתחום שעליו נסבה ההצעה, בתחום ניהול חקירת משטרה וקבלת ההחלטה האם להעמיד לדין, אין לשר המשפטים שום סמכות חוקית להתערב, לא להחליט ואף לא להנחות לגופו של עניין, וזאת כדי למנוע חשש להחדרת שיקולים פוליטיים למרחב השיקולים הלגיטימי של הגורמים המחליטים, והם היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטת המדינה.

זאת יש לדעת. היועץ המשפטי לממשלה יונק את סמכויותיו בתחום העונשין במישרין מהחוק ולא מהממשלה. היועץ המשפטי ופרקליטת המדינה חייבים לפעול ולהחליט לפי שיקול הדעת שלהם בלבד, בלי להיות כפופים להוראות המינהליות של השר הממונה עליהם, ואף לא למדיניות שהשר מתווה למשרדו. זו המשמעות של שלטון החוק, לאמור: החוק פונה כאן במישרין לפקיד הציבור ומוסר לו, ולא לאחרים, את הכוח לפעול לפי שיקול הדעת שלו.

בהפעילו את שיקול דעתו נוקט היועץ המשפטי לממשלה גישה שיפוטית, הן בבחינת חומר החקירה שהועבר אליו, והן בהביאו בחשבון את האינטרס הציבורי הרלבנטי. שכן, סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי קובע, ששני תנאים צריכים להתקיים על מנת שתובע יגיש אישום. הראשון – אם ראה "שהראיות מספיקות לאישום אדם פלוני", והשני – "אם היה סבור שיש במשפט עניין לציבור". ההכרעה הבלעדית בשני ההיבטים האלה מסורה לתובע, וחלילה לרשות המחוקקת או לרשות המבצעת להכתיב לתובע את שיקוליהן ואת עמדתן שלהן.

האי-תלות של היועץ המשפטי לממשלה ושל פרקליטת המדינה היא ערובה חשובה לחופש הפרט ולקיום הסדר הטוב במדינה. לכן אני שומר ואשמור על אי-תלותם של אלה בממשלה או בשר משרי הממשלה.

עם זאת, אין שר המשפטים פטור בלא כלום, ואין הוא משקיף נייטרלי המביט חסר אונים במתרחש בתחום אכיפת החוק. בסוגיה זו עסקה ועדת משפטים דגולים כבר בשנת 1962, עקב חילוקי דעות שהתגלעו אז בין שר המשפטים לבין היועץ המשפטי לממשלה על מידת הפיקוח שיש לשר המשפטים על עבודתו של היועץ המשפטי. הוועדה בראשותו של השופט שמעון אגרנט, זיכרוננו לברכה, הבהירה כי היועץ המשפטי לממשלה חייב להתייעץ עם שר המשפטים מזמן לזמן על דרכי פעולתו בתחום העונשין, בייחוד לגבי פעולות שיש להן משמעות ביטחונית, מדינית או ציבורית. יתר על כן, כדי ששר המשפטים יוכל לפקח על עבודת היועץ המשפטי חייב האחרון לדווח לשר לא רק על דרכי פעולתו בדרך כלל אלא גם "כאשר יידרש לעשות כן בקשר למקרה מסוים". זאת כדי ששר המשפטים יוכל לדווח לכנסת או לממשלה על דרכי פעולתו של היועץ המשפטי. אולם, הוסיפה ועדת המשפטים, במקום שקיימים חילוקי דעות בין שר המשפטים ליועץ המשפטי בעניין העמדה לדין, נתונה ההכרעה הסופית בידי היועץ המשפטי לממשלה.

על רקע הדברים העקרוניים הנ"ל אני בא להשיב על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת רפאל איתן, ואומר רק את המעט הנדרש באשר למצב העניינים הנוכחי, דברים שהובאו לידיעתי על-ידי פרקליטת המדינה.

טרם יציאתה של פרקליטת המדינה, ביום חמישי בלילה, בשליחותה לארצות-הברית, לשיבות עבודה עם ראשי משרד המשפטים שם, היא הגיבה על ההצעה לסדר-היום הנדונה עכשיו. פרקליטת המדינה דורית ביניש דיווחה לי, כי שתי סיבות גם יחד גורמות להתמשכות הטיפול בעניינו של שר הפנים ולכך שטרם התקבלה החלטה כלשהי בעניין: הראשונה – "אי סיום ביצוע השלמות החקירה"; והשנייה – "הצורך בבדיקה מעמיקה של החומר". פרקליטת המדינה מדגישה, ואני מצטט אותה: "שום שיקול חיצוני – קואליציוני או אחר – איננו נלקח בחשבון ואין על הפרקליטות כל לחץ בנושא זה". פרקליטת המדינה הבהירה את דבריה לאמור: "חקירת המשטרה טרם הסתיימה, שכן הפרקליטות העבירה אליה נושאים שונים להשלמות חקירה ואלו טרם הושלמו, ועדיין נחקרים עניינים שונים".

שמעתי ב"קול ישראל" את דברי שר המשטרה משה שחל, שסבר – לפי דיווח שקיבל – כי חקירת משטרת ישראל הסתיימה. אנשי פרקליטות המדינה הכחישו זאת בפני. לאחר ברור נוסף שקיימת עם חברי השר שחל ועם המפקח הכללי של המשטרה, שביקש הבהרות מהמונים על החקירה במשטרה, מסתבר שאכן לאחר שהועבר חומר החקירה לפרקליטות המדינה, פעולה שנראתה למשטרה כ"סיום החקירה", ביקשה פרקליטות המדינה מהמשטרה להשלים את החקירה בנושאים שונים, והיחידה הארצית לחקירות הונאה עדיין עסוקה בהשלמת החקירה. עובדה זו לא היתה ידועה לשר המשטרה כאשר נשאל בנושא זה; דבר זה רק מלמד עד כמה אין אנו, שרי הממשלה, מעורבים ומתערבים בפרטיה של חקירה זו.

בנושא אחרון זה, של השלמת החקירה, אוסיף זאת: אומנם, כפי שידוע ברבים, בחר שר הפנים שלא להשיב על שאלות, אבל סניגוריו מסרו לפרקליטות או למשטרה חומר ראיות או השמיעו טענות להגנתו. הובהר לי כי חומר זה נבדק, וכי הבדיקה מחייבת להוסיף ולחקור.

יתר על כן, דווח לי שמתנהלים חיקורי דין בקשר לפרשה זו גם במדינות שמעבר לים, ואין לפרקליטות המדינה שליטה על קצב התקדמותה של החקירה שם.

נוסיף על כך, שכמות חומר החקירה והיקף הנושאים הנחקרים הם גדולים ומצריכים בדיקה מעמיקה. לכן, כך נמסר לי, בדיקת החומר נמשכת בפרקליטות ותימשך עוד זמן מה, ו"כל עיכוב הוא מקצועי וענייני בלבד" – כלשונה של פרקליטת המדינה.

זכותו של שר הפנים לשתוק בהתאם לחוק, אבל חוסר שיתוף הפעולה שלו עם החוקרים אינו מקל ואינו מזרז את הליכי בירור האמת.

אשר ללוח הזמנים הצפוי, אומרת פרקליטת המדינה: "אכן, יש תקווה שתוך כחודשיים תגובשנה המלצות הפרקליטות ותועברנה ליועץ המשפטי לממשלה להכרעתו. אולם לא ניתן בשלב זה – וכל עוד לא תמו השלמות החקירה – לחזות מתי בדיוק יועברו ההמלצות ליועץ המשפטי".

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, יש לזכור, כי חקירת המשטרה החלה כתוצאה מתלונה של מבקרת המדינה ולפי הוראה של היועץ המשפטי לממשלה. חקירת המשטרה מתנהלת בפיקוח פרקליטות המדינה.

לא להאמין ששר המשפטים שיזרז את פרקליטות המדינה אשיב, כי עלי לשקול היטב כל צעד וכל מלה, שכן משול אני לאדם ההולך על חבל המתוח על פי תהום. אם אבקש לזרז את קבלת ההחלטה, יטענו נגדי שאני מתערב בחקירה ומחבל בה, מקצר את ימיה כדי שלא תיעשה כראוי ומפריע לאיסוף הראיות. יטענו נגדי שאני מעוניין שלא יהיו די ראיות, כדי שהתיק ייסגר. או להיפך, שאני מעוניין שיגישו כתב אישום שהוא כפרי בוסר, לא בשל, שלא יהיו ראיות מספיקות להוכיחו, והכול כביכול לטובת הקואליציה עם ש"ס ומתוך שיקולים פוליטיים זרים. אם לא אבקש לזרז את קבלת ההחלטה ואשב באפס מעשה יטענו נגדי: הכיצד מחשה שר המשפטים נוכח עיניי הדין של השר דרעי? יטענו נגדי כי אני שותק כי מדובר בסבלו של מנהיג ספרדי, מנהיג דתי. יטענו נגדי: שר המשפטים בולם את פיו כי הוא מעוניין בסחבת, הוא מעוניין שהפרקליטות "תסחוב" זמן, הוא לא רוצה בהעמדת השר לדין פן יתפטר וש"ס תפרוש מהקואליציה. מה שלא אעשה ניתן לייחס לי לשווא, או לפרש את התנהגותי בזדון במניעים פוליטיים.

הא ראייה, חבר הכנסת רפאל איתן מלעיז על הממשלה, זו שרק חודשיים קיימת, שכבר פעלה או פועלת פה מתוך שיקול פוליטי כביכול. תמהני עליך, נכבדי חבר הכנסת איתן, מתי נזעקת? הרי החקירה נמשכת ממאי או מיוני 1990, ואולי אני טועה, אולי אף יותר. ישבת בממשלה עם מפלגת הליכוד, ואני לא זוכר שהפריע לכם כל אותו זמן המשכה של החקירה, שכה הוטרדתם ממנה עתה.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

אדוני שר המשפטים, אומנם אתה לא אשם, האשמה היא על הממשלה הקודמת, אבל אתה צריך לדאוג שלא יימשך עיניי הדין. הגד לי, כמשפטן, האם יש מקום בעולם שיימשך בו עיניי דין כמו כאן, ועיניי דין קשה מהדין.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ירשה לי, אדוני, לסיים, וגם להערה זו שלו ימצא תשובה בדברי.

בחודשיים האלה יש ממשלה חדשה, זו ממשלה נקייה, ואני חושב שבמלל גרידא לא יטילו בנו בוך. לכן אני מבהיר את גישתי בפומבי. יש לאפשר ליועץ המשפטי לממשלה ולפרקליטת המדינה למצות את החקירה בהתאם להבנתם המקצועית, שהרי הסמכות היא שלהם. אם חסרים הם כוח אדם להשלמת החקירה או לבדיקת חומר הראיות, אדאג לתגבר את הצוות. בשוב פרקליטת המדינה מארצות-הברית, אבקש ממנה להתפנות מעיסוקים רבים וחשובים אחרים המוטלים עליה ולהקדיש מירב זמנה לעניין זה. אבקש משר המשטרה ליתן הנחיות דומות לצוות החוקרים של משטרת ישראל. על החקירה להתנהל ביעילות, ומוטב שהבדיקה תסתיים בהקדם האפשרי, כדי למנוע טענות על עינויי דין וכדי לשלול טענות חסרות שחר, כאילו הבדיקה נמשכת בגלל שיקולים קואליציוניים או שיקולים זרים.

כשר המשפטים יש לי עניין בשלטון תקין ואמין, שיהיה במדינה שלטון חוק, שכולם יהיו שווים בפני החוק, ושאיכפת החוק תהיה הוגנת, יעילה, צודקת ואנושית ככל האפשר.

חברי הכנסת, פרקליטת המדינה פועלת בעניין זה בהתאם לחוק, ואך ורק לפי החוק, ולכן אני אבקש מכם להסתפק במתן תשובתי. כך נאה לעניין זה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

האם אתה מסתפק, חבר הכנסת איתן?

רפאל איתן (צומת):

לא.

היו"ר ש' וייס:

אם כך, נקיים הצבעה. חבר הכנסת בניזרי יציע להעביר לוועדה. סליחה, מה הצעתך, אם כן, שר המשפטים, אם לא מסתפקים בהודעתך?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אם אין חבר הכנסת איתן מסתפק בדברי והוא חושב שהנכון מנקודת מבטו, בנושא שכזה, בשלב שכזה לקיים דיון במליאה, וזה דבר חסר תקדים, אני מבקש מהכנסת להתעלות כאן מעבר ליריבויות פוליטיות ולהסיר את ההצעה מסדר-היום.

רוני מילוא (הליכוד):

אולי מותר לבקש מהשר שיסכים להעביר את הנושא לוועדה. זה נושא רציני ביותר. הועלו דברים רציניים. אני חושב שלא לכבודה של הכנסת יהיה שהמערך יסיר זאת מסדר-היום, אלא שיעבירו את ההצעה לוועדה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ידידי שר המשטרה לשעבר, מי כמוך צריך להיות רגיש לאי-מעורבות של כל סיעות הבית בזמן שמתבצעת חקירת משטרה, ועוד חקירה רגישה שכזאת. עכשיו, בשלב זה של החקירה, נעביר את ההצעה לוועדה, כדי שכל אחד מחברי הוועדה, שהוא איש פוליטי, יתחיל להביע דעות לכאן ולכאן בהתאם להשקפות פוליטיות? למען כבוד הבית הזה, אין לערב רשות בחברתה. יש רשות שופטת, יש רשות חוקרת ויש רשות מחוקקת.

רוני מילוא (הליכוד):

זה מה שהסיעה שלכם עשתה במשך שנתיים. חבר הכנסת אלי דיין העלה כל שבוע את נושא דרעי לדין במליאה. פתאום אתם מיתממים. איזו עסקה יש לכם עם דרעי? זה ביזוי החוק. תתביישו לכם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מילוא. חבר הכנסת אלי דיין.

רוני מילוא (הליכוד):

תתביישו לכם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רוני מילוא. חבר הכנסת אלי דיין. חבר הכנסת מילוא, את שלך אמרת בקול גדול. אנחנו עוברים הלאה. אני אבקש עכשיו מחבר הכנסת בניזרי להציע – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חבר הכנסת מילוא – – –

רוני מילוא (הליכוד):

— — אני הצעתי להעביר לוועדה תמיד. אני הגנתי על המשטרה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מילוא.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, אני פונה אליך. חבר הכנסת רוני מילוא. חבר הכנסת דראושה, יש לי אליך בקשה – זו לא הפעם הראשונה: כשאני קורא לך, קודם כול תקשיב.

חבר הכנסת מילוא, הנושא מוצה. יש לי בקשה. הנושא כבר היה על סף הצבעה, ואתה בהערה שלך שוב גלגלת את זה לתוך השמחה הגדולה. זה נושא די רציני ומכובד ויש לערוך את ההצבעה באופן מכובד. זה נושא רציני וכבד.

חבר הכנסת בניזרי רוצה להציע להעביר את הנושא לוועדה. בבקשה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

הוא היה ראשון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פנחסי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אילו קראת לו ראשון – – –

רוני מילוא (הליכוד):

אני הייתי בטוח שאתם שומרים על זכות השתיקה בכלל.

רפאל פנחסי (ש"ס):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פנחסי, תקשיב לי. אני מבקש שתשב. אתה היית סגן יושב-ראש הכנסת. עשית את העבודה, אם אני יכול להעיד כעמית שלך, באופן יוצא מן הכלל. היית גם שר. אני רוצה להסביר מה קרה פה. אני לא ידעתי מה רוצה חבר הכנסת רוני מילוא לומר. אילו ידעתי שהוא רוצה להציע להעביר את ההצעה לוועדה, הייתי מעמיד אותו על מקומו ואומר לו שכבר יש מישהו אחר. באופן רטרואקטיבי אני לא יכול עכשיו לומר לו את הדבר הזה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

קיבלתי.

היו"ר ש' וייס:

רשות הדיבור לחבר הכנסת בניזרי.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להעביר את ההצעה של חבר הכנסת רפאל איתן לוועדת הפנים.

קודם כול, אני נדהם מהניסיון לטעון כאילו יש איזו קנוניה בין ש"ס ובין מפלגת העבודה. הרי אילו רצינו, יכולנו בזמן שלטון הליכוד לאיים כהנה וכהנה, ונמנענו מלעשות זאת גם בשלושת המשאים-ומתנים הקואליציוניים, אף שלדעתנו נעשה כאן פשע מצד גורמים בממסד נגד שר הפנים ונגד ש"ס.

יתר על כן, אם יש קשר בין הפוליטיקה לבין החקירה, נבדוק אם מניעה לא היו פוליטיים. הרי מי שכיהן כשר המשטרה עד לא מכבר, חבר הכנסת מילוא, צוטט כמי שאמר לפני שנתיים על השר אריה דרעי: אני אחסל את האיש הזה.

הרי זו היתה חקירה פוליטית ומגמתית. כעת המשטרה והפרקליטות בבעיה, כי הביאו שרים חדשים שכבר אינם מוכנים לשיטות הקג"ב של מציאת "אשמה" בכל מחיר, של חקירה ללא קץ, ללא גבולות וללא קווים אדומים.

אגב, למרות הצהרת שר המשטרה על חקירת המשטרה ועל סיום החקירה היום, כן, היום – פשטה המשטרה על משרד נוסף, שמא יימצא בדל אשמה נגד שר הפנים.

אדרבה, תדון הוועדה כוועדת חקירה, שתחקור את שורשי החקירה המזעזעת, את מניעי מקבלי ההחלטות, ותחשוף סוף סוף את צביעותם של אותם אנשים שהשתמשו במשטרה ובפרקליטות לצרכים פוליטיים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. יש לנו הצעה של שר המשפטים להסיר את הנושא מסדר-יומנו; יש הצעה של חבר הכנסת בניזרי להעביר את הנושא לוועדה. אנחנו מצביעים. מי בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום? אם יהיה רוב, לא נצטרך להצביע על ההצעות האחרות.

הצבעה

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – רוב

נגד – מיעוט

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

הנושא הוסר מסדר-היום.

רוני מילוא (הליכוד):

מי נמנע?

היו"ר ש' וייס:

מי נמנע?

נמנעים – 5.

רוני מילוא (הליכוד):

אנחנו רוצים זכות לנמק את ההימנעות.

היו"ר ש' וייס:

רק אם זה סיעתי.

רוני מילוא (הליכוד):

סיעת הליכוד מבקשת לנמק את ההימנעות.

היו"ר ש' וייס:

הנושא הוסר מסדר-היום. אני נותן דקה אחת להנמקת ההימנעות. האם כל הסיעה נמנעה מהצבעה?

רוני מילוא (הליכוד):

כל הסיעה.

היו"ר ש' וייס:

רשות הדיבור לחבר הכנסת צחי הנגבי. חבר הכנסת אלי בן-מנחם, לא מקובל להתפרץ אל מזכיר הכנסת. חבר הכנסת איתן, לדובר יש דקה, אל תפריע לו.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, שאומנם נעלם לקצה האולם, אבל עדיין שומע אותי, נשאת באוזנינו נאום שמתאים לקתדרה של הפקולטה למשפטים; הרצאה אקדמית מעניינת בנושא משפט קונסטיטוציוני. אבל, לא טרחת, ולו ברמז, להסיר את החשדות העמוקים שמרחפים על פני הבית הזה, מופיעים תדיר בתקשורת, על עסקה אפלה שנרקמה בין מפלגת העבודה לבין ש"ס בכל סוגיית חסינותו של חבר הכנסת השר דרעי. אין אחד בבית הזה שלא היה רוצה שתוכח חפותו של הרב דרעי – זה יהיה כבוד לכל המערכת הפוליטית ולכל אחד בבית הזה. אבל, ציפינו ממך, אדוני השר, ואנחנו עדיין מצפים, שתבהיר, שכאשר יובא הנושא להצבעה, אם יובא לוועדת הכנסת ולכנסת להסרת חסינות, נצביע כולנו כאיש אחד לפי המלצת היועץ המשפטי לממשלה, ולא ניתן יד לעסקה פוליטית שמטרתה לשמר את הרוב הזעיר של הקואליציה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, פרלמנטרית הנושא נגמר.

יוסף עזרן (ש"ס):

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן יושב-ראש הכנסת, יוסף עזרן, הדיון בנושא נגמר.

יש לי הערה-בקשה לסיעת הליכוד. אתם הודעתם למזכיר הכנסת, שכל הסיעה נמנעת, ואנחנו רחשנו אמון להודעה הזאת. לדאבון לב, חלק מחברי הסיעה לא נמנעו. אני מבקש להבא לקיים את הכללים. אני אודה לכם מאוד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אחד הצביע בעד, אחד הצביע נגד, כך שהם התקזזו.

היו"ר ש' וייס:

סיעה נמנעת – פירוש הדבר שכל חברי הסיעה נמנעים, וגם מזכיר הכנסת וגם אני התייחסנו אליכם באמון מלא. אני מבקש להבא לקיים את הכללים. תודה רבה. הנושא אומנם לא נגמר, אבל הטיפול בו היום תם.

הצעות לסדר

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לשתי הצעות לסדר. אני יודע שהצעות לסדר צריכות להישמע בראשיתן של ישיבות, אבל היום, בגלל שינויים בסדר-היום, שחלקם נבעו גם מבקשת הממשלה, ובגלל לחץ הזמן, היו לנו שינויים קלים. אני מבקש שתמחלו לי אם אחרוג קצת מהנוקשות של הכללים.

אנחנו נשמע עכשיו שתי הצעות לסדר, ולאחר מכן נחזור, כמובן, להצעה לסדר-היום של חבר הכנסת האשם מחאמיד. ההצעות לסדר הן בנות דקה כל אחת, לא יותר. בבקשה, חבר הכנסת דב שילנסקי, סגן יושב-ראש הכנסת.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, התלבטתי, האם יהיה זה נכון להעלות בפגרה ובאווירה הקיימת בישיבה הזאת נושא הקשור בשואה האיומה שפקדה את עמנו, ובפרט שההצעה קשורה בחילוקי דעות עמוקים עם שרה בישראל. היססתי, מאחר שהשואה היא על-מפלגתית, וכשם שמרצחינו לא הבחינו בין יהודי ליהודי, בין דתי לחילוני, בין אנטי-ציוני לציוני, בין חבר בית"ר לחבר "בני עקיבא" או חבר "השומר הצעיר", כן אסור לנו להכניס מפלגתיות או פוליטיקה בנושא השואה, ועל אחת כמה וכמה – קנטרנות.

"מצעד החיים" הראשון באושוויץ היה של "תאומי מנגלה". חברי, יושב-ראש הכנסת דהיום, שבח וייס ואנוכי ליווינו אותם. המעמד היה קשה. בהמשך פגשתי צעירים מקיבוצים בישראל שבאו לבקר באושוויץ. ואומר לזכות הקיבוצים: שם מקדישים לשואה תשומת לב מיוחדת.

ראיתי את חברינו היקרים, שוחחתי אתם, למדתי שבאותו ביקור ספגו הם את תודעת השואה יותר מאשר בכל ההרצאות והסיפורים ששמעו לפני כן. ראיתי אותם לפני זה צוחקים, אחרי זה בוכים. אלה היו דמעות גדולה, דמעות מהלב.

בהמשך קיבלו הביקורים במחנות ההשמדה תנופה: גטו-ורשה, מיידאנק, טרבלינקה, אושוויץ. הצעירים המבקרים נכנסים לתאי הגזים. אין שם היום גז חנק, אך הוא מורגש באוויר, ובאווירה זו הם מתייחדים עם אחיהם שנחנקו שם וחשים הזדהות אתם. הם צופים בערמות הנעליים, נעליים של ילדים ובני נוער. שם הם חושבים על אותם ילדים שהיו כמוהם, בני גילם, יהודים, שלא זכו לאושר שהם זכו לו: להיוולד ולחיות במדינת היהודים בארץ-ישראל.

איך, איך באה עתה שרת החינוך והתרבות שולמית אלוני ורוצה לכרות הזדהות זו?

אני משמש היום פה לרבים, רבים, לרבים מאוד, מצביעי כל המפלגות, ואני בטוח שאני מייצג גם מצביעים לרשימתה של שרת החינוך והתרבות.

אדוני היושב-ראש, נראה לי שאני משמש פה גם לך, ואילולא היית יושב-ראש הכנסת היום היית אולי אתה מביא במקומי את ההצעה הזאת לסדר.

אני פונה לשרת החינוך והתרבות: חזרי בך, לפחות בעניין זה שחייב להיות בקונסנסוס לאומי. חזרי בתשובה.

הגרמנים ומשתפי הפעולה אתם יצרו זוועה אימה, שאין דעת אנוש קולטת אותה. נראה לי שהיושב במרומים לא חנן אותנו באותו כושר הדרוש לתאר את מה שהיה שם, ולא חנן אותנו בכושר ביטוי, דבר שהוא חשוב להזדהות מלאה עם קורבנות השואה וללימוד כל מה שאפשר ללמוד ממנה. הבה נאפשר לבני הנוער שלנו לחזות, ולו במקצת, במה שהיה שם. נכון, הם חוזרים אנושיים יותר, יהודים טובים יותר, ציונים טובים יותר. אין זה חיסרון. זו רק מעלה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מעלה הצעה זו על סדר-יומה של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לסגן יושב-ראש הכנסת דב שילנסקי. אני אציע, חבר הכנסת שילנסקי, שפנייתך תועבר לשרת החינוך, אם אתה תסכים. אני יודע שבשבועות האחרונים היא הבהירה את עמדתה כמה וכמה פעמים, ונדמה לי שבעניינים שונים היא גם קיבלה חלק מן הביקורת. אבל אני חושב, שמסמך חשוב כזה חשוב שיגיע אליה, ואני מקווה שהיא גם תשיב לך באופן מפורט.

דב שילנסקי (הליכוד):

תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש ממזכירות הכנסת להעביר את המסמך לשרת החוץ.

לסגנית יושב-ראש הכנסת, חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, יש הצעה לסדר. אגב, בל תהיה כאן הרגשה כאילו יש כאן חלוקה לסגני יושב-ראש הכנסת. במקרה שני סגני יושב-ראש הכנסת מעלים הצעה לסדר. לפני שבוע-וחצי עשו זאת שישה חברי כנסת, שאינם סגני יושב-ראש הכנסת. בבקשה, חברת הכנסת סלמוביץ.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סיעת צומת דורשת משרת החינוך והתרבות לחזור בה מן ההצעה לבטל את סיורי בני הנוער באתרי השואה בפולין, לאור הטענה כי בני הנוער חוזרים מנסיעות אלה ימניים ולאומניים יותר.

מי שמעלה רעיונות מסוג זה, יש בו סכנה ממשית לציבור ולדמוקרטיה. האירועים האחרונים בגרמניה וההתפרצויות האנטישמיות ברחבי אירופה והעולם כולו מעידים, כי 50 שנה בלבד אחרי מעשי הזוועה הקשים ביותר שידעה ההיסטוריה לאורך הדורות, עדיין לא פסו רגשי השנאה והשטנה נגד העם היהודי.

ישיבתנו בארץ הזאת מהווה אנדרטה חיה לחיים שנהרסו שם, ואין לשרת החינוך הזכות לבטל זאת.

ככל שחולפות השנים מאז השואה, וככל שמתמעט בקרבנו מספרם של אלה שחוו חוויה נוראה זו על בשרם, יש להעמיק את הלימוד בנושא זה, להפגיש את הנוער עם העבר ולעשות הכול על מנת להחדיר לתודעתו אותן התנסויות מחרידות שהיו מנת חלקם של בני עמנו בשואה, גם אם נדמה למישהו שיכולות להיות לכך השלכות בכיוונים שאינם מתיישבים בדיוק עם השקפת עולמו הפוליטית.

הצעת שרת החינוך לשקול את ביטול הנסיעות לפולין נובעת מגישה פוליטית צרה, הרואה את טובת מפלגת מרצ לפני טובת המדינה ותלמידיה. אני מזעיקה את הכנסת למחות על כך. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לסגנית יושב-ראש הכנסת, חברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

אני, אגב, סברתי, ששרת החינוך תהיה כאן, כי היה חוק שהוא בתחום טיפולה. אבל, מסיבות בלתי תלויות בה בהחלט, היא משתתפת בכנס חשוב מאוד של מחנכים, היא לא יכלה להגיע לכאן, מפני שהכנס נקבע – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

יש לה סגן.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, רגע בבקשה.

– – – מכיוון שמועדו של הכנס המיוחד הזה של הכנסת נקבע רק בימים האחרונים; זה לא נוגע לסגן השרה, מפני שהטענה כאן היא אישית, חברי חבר הכנסת רחבעם זאבי. הרי שרת החינוך היא שהשמיעה את הדברים האלה.

הדברים חשובים, הוויכוח יימשך. אני אדאג לכך שהדברים יועברו לעיונה של שרת החינוך. אני בטוח שנמצא דרך לאפשר לה להתמודד מעל במת הכנסת עם שתי הפניות האלה. ובזאת נסתפק בשלב זה.

דב שילנסקי (הליכוד):

למען הסדר, אני רוצה להעיר על מצב סמלי ומיוחד. את שתי ההצעות לסדר בנושא זה העלו כאן בני שני דורות – אני, כאחד שהיה בין חומות השואה, ואסתר סלמוביץ, בת הדור השני, היא בת לניצולי השואה.

היו"ר ש' וייס:

יש עוד סמליות מקרית בקשר למי שמנהל עכשיו את הישיבה.

אני מבקש עכשיו מחברי דב שילנסקי להחליף אותי במקום זה. אנחנו ממשיכים בסדר-היום.

המצב בבתי-הכלא

היו"ר ש' וייס:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. בבקשה. חבר הכנסת האשם מחאמיד מוזמן להמשיך סדר-היום שלנו. הוא יעלה בפנינו הצעה בנושא המצב בבתי-הכלא. שר המשטרה, שמאזין לו, בוודאי יענה לו, כרגיל ברצינות ובאופן מפורט ומדוקדק.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לאחר שביקרתי בכמה בתי-כלא, ובמיוחד בבתי-כלא של השב"ס – שירות בתי-הסוהר, ולאחר ששמעתי מפי האסירים הפלשתינים את אשר עובר עליהם, ולאור תהליך השלום שכולנו מתפללים להצלחתו, שאכן יביא לכינון שלום צודק ובר-קיימא באזור, ובמיוחד בין שני העמים השכנים, הישראלי והפלשתיני – ראיתי צורך דחוף להעלות את הנושא הזה במגמה למנוע מצב של התדרדרות בבתי-הכלא והתפוצצות בקרב האסירים הפלשתינים, שכנראה יגיעו כבר בימים הקרובים לשבייתה כללית, כך הרגשתי, דבר שחוששני שתהיה לו השפעה שלילית מאוד על תהליך השלום. לכן סבורני שזה הזמן למחווה של רצון טוב כלפי הפלשתינים, ולא להחמרה במצבם.

יש אולי, אדוני היושב-ראש, מי שסבור שהנושא הזה אינו כל כך רלבנטי, אינו כל כך חשוב, ולכן הוא נדחק לקרן זוית, לסוף סדר-היום. אך הנושא חשוב.

לפני זמן לא רב, אדוני היושב-ראש, בישר מר יצחק רבין על שחרורם של 600-800 אסירים, והבנתי שהכוונה לאלה שריצו שני-שלישים מתקופת מאסרם. אך התאכזבתי והתאכזבו עוד רבים כמוני. התברר שבפועל היתה לאלה אשר נשארו להם ימים ספורים, ואף לאלה שבלאו הכי סיימו את תקופת מאסרם.

לכן בידוך, אדוני שר המשטרה, ליזום מחווה אנושיות, שהרי אתה, כאיש הממונה על אכיפת החוק וכמשפטן, יודע שסעיף 76 לאמנת ז'נבה הרביעית, מ-1949, קובע שזכותם של אסירים ליהנות מתנאים אנושיים, מיחס הולם ומטיפול רפואי מתאים.

המצב בבתי-הכלא אינו כך, אדוני היושב-ראש. המצב הבריאותי של מאות אסירים מסוכן. עשרות אסירים זקוקים לניתוחים, או לטיפולים מיוחדים ומיידיים, לשיכוך כאבים – ואף להציל את חייהם ולא להפקירם למוות אטי.

בכלא חברון, למשל, חסרים אפילו מי שתייה. בכל בתי-הכלא יש מחסור בחומרי ניקוי וחיטוי ומחסור במזון עקב צמצומים בתפריט ובכמות; אגב, האסירים רוצים לדעת, מהו התפריט המגיע להם. בתאים, בחדרים שוררת צפיפות, יתושים וחרקים בגדלים ובצבעים שונים שורצים בתוכם. יותר מ-22 שעות שוהים האסירים בחדרים אלה, שהם גם חדרי שינה, גם חדרי אוכל, גם מקלחות ושירותים, בלי שמש, אור ואוויר, אך לחות יש ויש, והתוצאה: מחלות שונות – עור, גרדת, ראומטיזם, אולקוס,

מחלות לב, מחלות עיניים – הדורשות ניתוחים מיידיים. וזאת נוסף על מחלות נפש, אשר רבים לקו בהן.

בג'נין ובראמללה, למשל, הטיול היומי של כ-80 בני אדם מתקיים בשטח של 40 מ"ר – חצי מ"ר לאדם. האם זה עולה בקנה אחד עם זכויות האדם?

על כן ראיתי לנכון להעלות כמה בקשות אנושיות, לא פוליטיות, בתקווה להחזיר לבני אדם את צלם האנוש: ביעור נגע הצפיפות; פתיחת חלונות לחדרים כדי שאוויר ואור ייכנסו לתאים; הסרת לוחות הפח והאסבסט מהאשנבים הקיימים; דאגה לאספקה שוטפת של מוצרי מזון וחומרי ניקיון וחיטוי בכמות מספקת; אוורור החדרים ומתן רשות להכניס מאווררים; סיוד החדרים האלה; הארכת זמן הביקור של המשפחות מעבר ל-30 דקות; הרחקת מיטות הממוקמות סמוך לשירותים, או לחלופין הרחקת השירותים מהחדרים; מתן האפשרות למבוגרים, לקשישים ולחולים לשהות זמן רב יותר בטיול היומי; מתן היתר להכנסת העיתונות הישראלית; מתן הרשות לבני משפחה שנכלאו פעם אחת ושחררו לבקר את קרוביהם הכלואים, וכן האפשרות לקרובים כלואים, כבעל ואשה, אחים ואחיות, לבקר אלה את אלה; הפסקת העונשים הקולקטיביים; שפיטת אדם כלוא על-פי מעשיו ולא השלמה עם המצב של הסרת זכויות לכלל האסירים בשל אי-הבנה או אף קטטה בין אסיר לשלטונות הכלא; הפסקת הסנקציות הכספיות המתבטאות בקיזוז כספים לקנטינה.

אגב, האסירים נענשים בהתאם לתקנון בית-הכלא או נציבות בתי-הכלא, והאסירים אינם מכירים אותו. האין זה מן הצדק שהאסירים יכירו את התקנון שעל-פיו הם נשפטים ונענשים, כדי שידעו מה מותר ומה אסור?

הרחבת הספריות הקיימות, שכן הן אינן עונות על המינימום הדרוש.

חמורה מאוד הידיעה שהגיעה אלי – אם היא נכונה – ששיחה של עורך-דין ואסיר בעת פגישתם בנפחא, למשל, ואולי בבתי-כלא אחרים, נתונה להאזנה על-ידי הנהלת הכלא. אם כן, אני חושב שמן הדין להפסיק תופעות מבישות אלה.

לא פחות חמורה היא השאלה, מדוע מכתב החתום בשם, אני מצטט: "האסירים הפלשתינים" בכלא פלוני מוחרם. מה הם צריכים לחתום?

מתן אפשרות לאסירים רק לגעת, לחבק ולנשק, ורק את ילדיהם, את התינוקות שהם פוגשים רק פעמיים בחודש; מתן אפשרות לאסירים להתפלל בימי שישי יחדיו, כפי שמקובל בדת ובהלכה המוסלמית, וכן לערוך טקסים לרגל אירועים שונים; לשים קץ להפרדה בין האגפים השונים, השוללת את הקשר החברתי והאנושי הבסיסי בין האסירים; לשים קץ לשיטת ההפרדה והבידוד הנוראים הנהוגה בכלא באר-שבע כלפי כ-90 פלשתינים, ובכלא-ניצן ברמלה כלפי כ-30 פלשתינים. במלים אחרות, סגירת מתקנים אלה המזכירים את ימי החושך של ימי-הביניים. בשני מתקנים אלה נמצאים בתנאי הפרדה תת-אנושיים גם מנהיגים ומנהיגי האסירים, שזאת אולי אשמתם, כמו סלים חסין אל-זריעי, הכלוא מאז 1970, ושמשקלו ירד ל-45 קילוגרם. הגיע הזמן לשבור את השתיקה סביב מצב זה ולסגור אחת ולתמיד מתקנים אלה.

ואולי, אדוני השר, תואיל לבדוק מי צריך ומה מועיל להשאיר אדם בן 73 בכלא? – איבראיהם עיסא אל-קייסי, השווה זה שנים רבות בכלא ושפוט למאסר עולם. יש גם אסירים שהם בני 60 ומעלה, והם רבים. אגב, האין זו זכותם של אסירי עולם לדעת מה פשר המושג הזה? מה זה מאסר עולם?

מדוע יש להחזיק נערים ונערות בני 12-15 בדמון, בתל-מונד, בפארעה ובמגידו? 15 ילדות כאלה נמצאות בתל-מונד. מדוע לא ישוחררו קטינים אלה? ויש גם תשע אמהות בתל-מונד, שהשאירו בביתן מילד אחד עד שבעה ילדים.

מדוע אין לשחרר את החולים הכרוניים, הנכים, ובמיוחד אלה שאין מרפא למחלותיהם, חולי לב וסרטן?

האין מקום לשחרר אנשים כמו עיסא אל-קייסי, היושב יותר מ-20 שנה בכלא? תאג' אלדין אל-חוסייני – 22 שנים בכלא; סלים אל-זריעי – 22 שנה; עבד אל-רחים אל-נובאני – 17 שנים; ומוחמד אמד נעיראת – היושב כ-20 שנה? מדוע, אדוני השר, לא לשחרר כ-13 אסירים ערבים שריצו את תקופת מאסרם לפני יותר משלוש שנים ונמצאים בבתי-הכלא כבני ערובה? מדוע, אדוני השר, לא לשחרר את האסירים המינהליים שאינם יודעים על מה הם נמצאים בבתי-הכלא? הם יושבים שם ללא כל הצדקה.

העינויים, אדוני היושב-ראש, העינויים הפיסיים והפסיכולוגיים אינם בגדר סוד. הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל מצוין, כי מתחילת 1992 ועד היום מתו חמישה עצירים במתקני כליאה, זמן לא רב לאחר מעצרים, במהלך או בסמוך לחקירתם בידי חוקרי השב"כ. ראו מה קורה במגרש-הרוסים, איך חוקרים, באילו תנאים ובאילו שיטות – ארונות, שקים ועוד צורות עינויים שונות.

היחס חשוב, אדוני היושב-ראש. ההשפלה יוצרת תסיסה והתפוצצות, שאין לדעת את תוצאותיהן. אינני חושק בוועדות חקירה שיוקמו לאחר אסונות שייקרו, חס וחלילה. אני חושש, שאם לא ישתנו דברים יהיה מאוחר מדי. ומי כמוך, אדוני השר, יודע את הפתגם האומר: "דירהם ווקאיה חייר מן קנטאר עלאג". תרגום: טוב גרם של תרופה מונעת מטונה של טיפולים.

דוגמאות של השפלה ושל פרובוקציות שלא לצורך בכלא-נפחא לאחר ביקורי: אפילו חיפוש בסיגריות של האסירים כדי לבדוק אם קיבלו ממני סיגריות "רוטמנס".

ולקינח, אדוני היושב-ראש, או לסיכום, אדוני השר, הניסיון הכושל שלי לבקר בכלא באר-שבע, על אף האישור שקיבלתי מלשכתך, אדוני השר, חשף דברים רבים, שיקף את אשר קורה בפנים, בתוך החומות, בין כותלי בתי-הכלא, ואת ההשפלה הנוראית בפנים, השפלת המבקרים, החיפושים המשפילים, וזאת למדתי על בשרי.

אני, חבר הכנסת האשם מחאמיד, הועמדתי יותר מחצי שעה, תוך התעלמות מוחלטת מהזדהותי כחבר הכנסת ומהצגת תעודת חבר כנסת ותוך דרישה נחרצת מטעם שלטונות הכלא לערוך חיפוש בתיקי האישי, ואין זאת טעות של פקיד קטן או שוטר קטן, אלא החלטה של סגן הקב"ט בכלא ועל-פי הוראתו המפורשת והנחרצת של סגן מנהל גוש דרום – הכול כדי למנוע ממני את מילוי תפקידי, כדי להכשילי ולמנוע ממני את חשיפת האמת על הקורה שם.

בצל מה שקרה אתי, ולאחר שחסינותי לא סייעה בידי ולא הושיעה לי, אינני מופתע מתוצאות הסקר שערכו ב"אל-חק", אשר לפיו 85% מהאסירים הפלשתינים עונו בתקופת מאסרם ויותר מ-98% הוכו והושפלו.

אדוני היושב-ראש, על כן יש להקים ועדת חקירה, שתורכב מאנשים נייטרליים ומגורמים בלתי תלויים – שופטים – על מנת לשים קץ לתופעות מדאיגות אלה. בינתיים רוח רעה נושבת, משהו עומד לקרות בבתי-הכלא, אם לא תימצא הדרך לעקור מציאות תת-אנושית זו ואם לא יכובדו זכויות האדם, גם כאשר האדם הוא פלשתיני. זאת השעה, ויפה שעה אחת קודם. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חייב לומר, שכאשר הקשבתי לדבריו של חבר הכנסת האשם מחאמיד, חשבתי שאינני שומע היטב, או שאני נמצא באיזה מחזה שבו האבסורד עולה על המציאות. אפרט דבר דבר.

לדעתי, ההצעה לסדר-היום שהגיש חבר הכנסת האשם מחאמיד לא באה בגלל המצב בבתי-הכלא ולא בעקבות החמרה בתנאי מאסרם של האסירים הביטחוניים שהוא ביקר אותם, אלא הסיבה היא סיבה פוליטית. הוא מתנבא שתהיינה בעיות. לצערי הרב, הנבואה הזאת היא כנראה פרי תכנון, הוראה והנחיה ליצור מצב זה, ויעידו על כך כמה עובדות שאציין כאן.

אתחיל קודם כול במציאות כפי שהיא. מדובר באסירים ביטחוניים שביצעו מעשים שהסעירו את המדינה הזאת, חלקם היה איזה אות או ציון למען ניתן יהיה להגיע על-ידי שנאה להריגת בני אדם בהיותם בני אדם ובהיותם יהודים, ללא הבחנה.

רבותי חברי הכנסת המעטים הנמצאים באולם, לא הסתפקתי לא במכתבים ולא בדיבורים. תהיתי בביקורי בבתי-הסוהר לראות בני אדם, רובם צעירים מאוד. שאלתי אותם, איך הם עשו את המעשה, האם יש בלבם חרטה, חזרה, מחשבה מחודשת? אני חייב לומר לכם, חלק לא השיב, חלק השיב שהוא עשה את מה שעשה ואין לו הסבר, אבל חלק גדול מהם אמר – וזה הרוב – שאם יינתן לו לצאת הוא יעשה כדי להרוג יהודים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

למה ההכללה?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דראושה, תן לי להשיב. התיאור שתיאר כאן חבר הכנסת האשם מחאמיד עניינו איזה מקרה אנושי, בעייתי, ואני אשיב עליו – גם במסמכים שבהם חבר הכנסת האשם מחאמיד, וגם אתה, חבר הכנסת דראושה, כתבתם שאתם מודים על היחס ועל הביקור.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

יחס כחברי כנסת?

שר המשטרה מ' שחל:

קרה איזה דבר בימים האחרונים – עוברים מבית-כלא לבית-כלא. אני מצטער לומר, במקום כלשהו אני שואל את עצמי: במה מתחילים שלום? – בדרישה לשחרר את אלה שרצחו? את אלה שרצחו יהודים? ואלה שרוצחים היום גם ערבים, בלי הבחנה? כי אלה אותם אנשים, אותה מגמה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הרוב המסיבי הוא על נושאים פוליטיים.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דראושה, אתן לך נתונים של שלושת החודשים האחרונים: בכל הפעולות של האינתיפאדה נהרגו שבעה על-ידי כוחות צה"ל, ו-56 על-ידי פלשתינים שהרגו זה את זה. אלה אותם אנשים שאתה מדבר עליהם, שהלכת לבקר אותם בכלא, ואתה בא אלי ומדבר על תנאים שאין ביניהם לבין המציאות כל קשר.

רבותי חברי הכנסת, אני קיבלתי מכתבים. פה נאמר שפוסלים מכתבים מפני שכתוב למטה "פלשתינים". לא מיניה ולא מקצתיה. קיבלתי את המכתבים והשיבותי עליהם, גם הלכתי לבקר, וגם מינתי ושלחתי את מבקר המשטרה לבדוק תלונות. אני אקרא כאן את התשובות שלו. הוא בדק סעיף

אחרי סעיף – בעניין האוכל, מצב הבריאות, מצב הכלא, הרופאים שבאים לבקר, כל אותן נקודות שהועלו כאן, אחת לאחת, אני אשיב עליהן.

מיכאל איתן (הליכוד):

ביומן הכלא בתל-מונד ראיתי דברי שבח של אחד מחברי הכנסת.

שר המשטרה מ' שחל:

יש לי כאן ציטוטים של כל חברי הכנסת שביקרו שם, אין לך מה לדאוג.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מנהל בית-הכלא...

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי, פה זו פוליטיקה, זו לא דאגה מבחינה הומנית, כאן זהו עיסוק פוליטי פרופר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זאת דאגה מבחינה הומנית.

שר המשטרה מ' שחל:

תן לי להשיב.

טלב אלסאנע (מד"ע):

צריך להבחין בין בית-המשפט לבין בית-הסוהר – – –

שר המשטרה מ' שחל:

— אני מדבר עכשיו על המציאות הפיסית. לא, תסלח לי, חבר הכנסת האשם מחאמיד ביקש הסבר — —

קריאות:

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

אבקש מחברי שלא לעזור לי.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, נא לאפשר לשר להמשיך.

שר המשטרה מ' שחל:

הזכרתי את העבירות המיוחדות, בגלל התביעה של חבר הכנסת האשם מחאמיד, שציפה שישחררו את האסירים, והוא לא מבין למה הם נמצאים במאסר עולם ומה המשמעות של מאסר עולם. על זה השיבותי, שאלה שנמצאים — — —

האשם מחאמיד (חד"ש):

הבא דוגמה.

שר המשטרה מ' שחל:

אביא דוגמאות גם של מי שאותם ביקרת, ואדבר גם על אלה שביקרת אותם, מי הם האנשים שבהם מתעניינים. עם כל הכבוד, חבר הכנסת האשם מחאמיד, יש הבדל, כשבאים לבקר באים לראות תנאים בבתי-כלא, באים לבקר בכל בתי-הכלא ובאים לראות מה המצב גם אצל האסירים הישראלים שאינם ביטחוניים, לראות אם יש אפליה או אין אפליה, אם התנאים הם כאלה או אחרים. חבר כנסת שרוצה לדאוג למצב בבתי-הכלא לא בוחר לו — PICK UP — את מי שדרדר את האוטובוס או את מי שרצח את שני החיילים או את מי שפגע בילדים; לא את אלה במיוחד, ולא רק את אלה.

אומר מה היה אחרי הבדיקה. אחרי שקיבלתי מכתבים ביקשתי שיבדקו, ואני רוצה להתייחס לכמה מהשאלות שהועלו כאן.

הועלתה טענה בדבר הימצאותם של השירותים בתוך החדרים, ליד המיטות, ללא מחיצה. ובכן, השירותים ממקמים בתוך חדרי האסירים, מטעמי נוחיות וביטחון בתי-הסוהר. בכל השירותים יש מחיצות קיר ודלתות, ויש להם פתחי אוורור אל מחוץ לתאים.

שהייה ארוכה בתי ההפרדה – החזקה של אסיר בהפרדה נעשית בהתאם לקבוע בסעיף 21 לתקנות בתי-הסוהר ולפקודות ולנוהלי השב"ס, שהוצאו בעקבות התקנות. כל ההפרדות נבחנות ונבדקות בפרקי זמן קבועים. מי שלא צריך להימצא בהפרדה, לא נמצא בהפרדה. ההפרדה באה בעקבות אירועים שקורים בבית-הסוהר עצמו.

תזונה – מבקשים תפריט כמו בבסיסים צבאיים ובישול של האסירים בעצמם. תפריט המזון מסופק לכל האסירים על-ידי צה"ל. האסירים עצמם מבשלים את ארוחותיהם במטבחי האסירים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לא בכל המקומות.

שר המשטרה מ' שחל:

אשיב לך. ביקשתי מאלוף אברהם אדן שיבקר בבית-סוהר, כדי שייתן לי בעניין הזה חוות דעת על מה שקורה שם; וזאת, אגב, בעקבות פנייה של יושב-ראש האגודה הערבית לזכויות האדם, מר מנצור קרדוש, אל נציבות שירות בתי-הסוהר. נערכה בדיקה בכלא ביטחוני. ביקור במטבח האסירים דקות ספורות לפני חלוקת המזון ושיחות עם עובדי המטבח, שכולם, למעט פיקוח מקצועי וביטחוני, אסירים ביטחוניים – אישרו קבלת כל מנות המזון, עם המגוון שבו. בארוחת הצהריים חולקו כמויות אורז גדולות לכל אסיר, קערית גדולה כמנה לכל שני אסירים, ולא כפית כפי שנטען; היה בשר עם בצל, ירקות ופירות; ואילו הלחם הותאם לטעמה של האוכלוסייה ונרכש על-ידי שב"ס במתכונת של פיתות גדולות. הבישול והתיבול של המזון וחלוקתו מתבצעים לשביעות הרצון של האסירים. לגבי סוגיית הפירות והירקות – בתקופת הקיץ מועברות כמויות כעודפים להקצאה לפי מספר האסירים. שב"ס נענה לבקשות האסירים, ומוצרים כמו קפה, תה, שמן זית ותבלינים אהודים מועברים במרכז בפיקוח שב"ס. השתייה החמה אינה מוגבלת, כנטען. בעקבות שימוש לרעה בכוסות זכוכית בעת מהומות דצמבר 1991, הוחרמו בשלב זה כוסות אלה.

חבר הכנסת מחאמיד דיבר על הטיפול הרפואי. במכתב התלונה הועלו טענות רבות בדבר רמת הטיפול, כגון שימוש נפוץ בכדורי הרגעה, בלי לטפל באופן יסודי במקרים של מחלות רציניות; העדר רפואת שיניים או טיפול לעקירות שיניים גרידא. התשובה היא, שנמצא כי רופא שיניים מבקר במתקן פעמיים בשבוע, ובדרך כלל כל האסירים הנרשמים זוכים לטיפול בתוך שבוע ימים. הדבר נכון גם בבית-המעצר קישון, שם הוא מטפל גם באוכלוסיית העצורים באגפי המשטרה. עם זאת, נמצאו שני פגמים: משך המתנה ארוך, המגיע לשבעה חודשים ויותר לרופאים מומחים במרכז הרפואי ברמלה, טענה שהועלתה הן במכתב התלונה והן במהלך שיחות עם אסירים. כמו כן נמצא תור ממתינים.

ברצוננו לציין, כי מייד הפנינו את תשומת לב ממלא-מקום נציב השב"ס וביקשנו את התערבותו לתיקון המצב בהקדם, ואנו מצדנו נקיים גם מעקב. ואכן המעקב מתקיים. היום התור קצר הרבה יותר מזה שהיה.

טיולים וביקורי קרובים – הבעיה של ביקורי הקרובים והארכת השעות שמדובר עליה כאן מחייבת דבר אחד: לא נוכל לאפשר אותם מועדי ביקורים, בדרך כלל ביקור אחד לחודש, ויהיה צורך, בגלל הארכת הזמן, לדחות ולהאריך את התקופות, כי פשוט מבחינה פיסית לא ניתן לעשות אחרת. בבקשה, יבחרו.

ניקיון – נשמרת הפרדת עצורים מאסירים, בהתאם לפקודת הנציבות, והניקיון והתברואה תקינים.

חומר קריאה ועיתונים – האסירים מקבלים ספרים וכתבי עת מותרים, תוך בדיקה קפדנית, ביטחונית ומודיעינית. הסיבה היא, שבתוך הספרים הועברו כלים, בהם גם כלים המסוגלים לשמש כמכשיר, קהה או חד, על-מנת לדקור אנשים אחרים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אז מה? למנוע הכנסת ספרים?

שר המשטרה מ' שחל:

לא, ההיפך. אני קורא כאן: האסירים מקבלים ספרים וכתבי עת. אנחנו בודקים אותם לפני כן. וזאת זכות.

חברי הכנסת, היו ביקורים של חברי כנסת בבתי-סוהר, אצטט רק שני מכתבי תודה שלהם, ואני רוצה שתקשיבו ותראו. ב-14 בספטמבר 1992 היה ביקור אצל אסירים ביטחוניים, באישור השר, ובמכתב מופיעים גם שמותיהם. במכתב נאמר: "נתקבלתי בצורה יפה על-ידי סגן מנהל הכלא וצוות העובדים. ניתנה לי האפשרות המרבית לשבת עם האסירים ולשמוע את טענותיהם, תלונותיהם ותביעותיהם. תודה לכם. בתקווה שימים יבואו ושלום ישרור באזור ולא נצטרך לחיות במצבים אלה. בברכה, חבר הכנסת האשם מחאמיד".

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אם יש קבלת פנים טובה, צריך לברך עליה.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דראושה, אילו היה מה להסתיר, לא היו נותנים לו לשבת כמה שהוא רוצה. ותיכף אגיע לסיפור של השבוע האחרון, שלגביו התלונן חבר הכנסת האשם מחאמיד. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה: "התקבלתי בצורה טובה ועניינית. ראיתי את האסירים שביקשתי לראות. שוחחתי אתם ושמעתי מהם את מכלול הנושאים הקשורים לחייהם בבית-הכלא. ובישיבת סיכום עם ההנהלה העליתי את הבעיות הנוגעות להנהלת המקום. ברצוני להודות על קבלת הפנים ועל האפשרות שניתנה לי לראות את מי שביקשתי, לפי הרשימה שאושרה במשרד המשטרה".

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה לא סותר את הטענות על מה שיש שם.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דראושה, אתה ביקרת על-פי אישור שלי, ב-1 בספטמבר 1992. לא שמעתי ממך מלה. אלוהים בירך אותך בלשון עשירה, אתה יודע לדבר ולכתוב, ומעולם לא היססת מלומר לי איזה דבר. לא שמעתי דבר. רק שמעתי שחבר הכנסת האשם מחאמיד מבקר בבתי-כלא, הולך מכלא לכלא, וכאן נאמרו כמה דברים. ותאמינו לי, גם לי יש אוזן, ואני יודע. אם זו הכנה, לבוא אלי ולהגיד לי שתהיינה בעיות – אין לבעיות אלה כל קשר עם המציאות בבתי-הכלא. מפני שאני יכול לומר כאן, שאני דואג לפתרון הבעיה שבוע ימים אחרי שנכנסתי לתפקיד, לגבי כל האסירים, בלי יוצא מן הכלל. ועשיתי מאמצים ששום שר לפני לא עשה. אינני משתבח בזה, כי אני חושב שהמצב גרוע, לא לגבי האסירים הביטחוניים, שאתה ציינת, אלא לגבי כל האסירים, מפני שיש צפיפות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אבל במיוחד אצל האסירים הביטחוניים.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דראושה, זו אולי הפעם הראשונה שמשרד המשטרה קיבל תוספת תקציב להקמת בתי-סוהר. ואני מתכוון להגיע ל-2,500 מקומות, כאשר הכוונה המיידית היא לקחת כמה ממשטרות "טגרט" הישנות, לשפץ אותן ולהפוך אותן לבתי-סוהר. אני רוצה להגיע ל-1,000 מקומות, כדי שבתוך שנה ניתן יהיה להביא אליהם אסירים ולדלל בכך את הצפיפות הנוראה. אני לא ישנתי כמה לילות, אבל לא בגלל התיאור שאתה תיארת. המצב שאתה תיארת, הנכון כאילו לגבי קבוצה מסוימת של אסירים, איננו נכון עובדתית. אני יכול לומר לך, לעתים מצבם של האסירים הביטחוניים, בגלל בעיות ביטחון, טוב יותר משל אסירים אחרים, שדוחסים אותם עקב בעיות של צפיפות וחוסר מקום. כי בגלל בעיות הביטחון יש גם צורך בהפרדה.

אני יכול לקרוא מכתבים נוספים שנשלחו, בין השאר גם על-ידי חבר הכנסת האשם מחאמיד. אלא שקרה משהו בשבוע האחרון, ואתה מציין זאת, שרצו לחפש במזוודה או בתיק שלך. להד"ם. איש לא רצה לחפש בתיק. נתבקשת, כנהוג, להיכנס להיפגש עם האסירים בלי תיק. והדבר הזה נעשה בעצה

אחת אתי. פנו אלי, ואמרתי שיתייחסו בכל הכבוד לחבר הכנסת. אבל בכניסה, כאשר אתה נפגש עם אסירים, לא נכנסים עם שום כלי. גם ממני היו מבקשים זאת. אני אינני נכנס עם שום כלי ועם שום תיק. ואינני חושב שזאת דרישה מוגזמת. הזהרתי לבל יעזו, ושיננתי לסוהרים את החוק, שכליו וחפציו של חבר הכנסת הם חסינים. איש לא רצה לחפש בתיק. ביקשו ממך, באדיבות, שכאשר אתה נכנס פנימה, תשאיר את התיק שלך כפיקדון בחוץ. אני רוצה שיראו לי כלא אחר בעולם, שהנהלים האלה אינם מקוימים בו. אני רוצה לדעת, מה קרה כמה דקות אחרי זה, כשבאו להשיב לך תשובה, אחרי שדיברו אתי, לא מצאו אותך.

לכן אני חייב לומר, שההצעה לסדר-היום – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

איזה נוהל זה, חדש?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני רוצה לשאול שאלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ברשות השר. אתה מסכים שהוא ישאל שאלה?

שר המשטרה מ' שחל:

בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני השר, נסעתי שעתיים וחצי מהבית לבאר-שבע לא כדי לשחק. אני בא לבית-כלא, מבקשים חיפוש. שואלים: מה יש לך? אני אומר: רדיו טרנזיסטור כדי לשמוע חדשות. אומרים לי: אתה חייב לפתוח. אני אומר: לא. כפשרה אומרים: תשאיר את התיק שלך.

חוץ מזה, אני רוצה להבין: האם זה תקדים, שכל מה שיש לי אני אשאיר? גם ארנק, גם סיגריות. בסוף יבקשו גם את הבגדים שלי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

איזה סגנון זה?

שר המשטרה מ' שחל:

בביקור בכלא, לגבי כל אדם, לרבות חברי כנסת שרוצים לבקר, אין שום פגם אם מבקשים להשאיר את התיק בחוץ.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כשחברי הכנסת נכנסו לבקר את אנשי "טרור נגד טרור", איך קיבלו אותם, איך פתחו בפניהם את השערים, אילו מתנות הם קיבלו.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דראושה, מה אתה רוצה ממני? אני בא אליך ואומר לך כך: לא תהיה אפליה ולא תהיה העדפה כלפי כל אדם. הכלל יהיה נקוט כלפי כולם, בלי יוצא מן הכלל, לכן, לגבי מה שאתה בא לדבר אתי על מה שהיה לפני שנה, שנתיים, שלוש שנים – אינני יודע, לא הייתי שם. אני רק בא ואומר לכם כך, חברי הכנסת – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, אומנם אני, כיושב-ראש, לא מתערב בוויכוח, אבל – שאלה לגבי כלל חברי הכנסת: אם חבר כנסת בא להיפגש עם אסיר, הרי הוא צריך גם לשמוע ולרשום, והרי צריך להיכנס עם איזה כלי כתיבה, כשם שעורך-דין הבא לפגישה עם אסיר בא עם ניירות, עם כל מיני דברים.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מדבר על ניירות? במקרה הקונקרטי די היה אילו אמר חבר הכנסת האשם מחאמיד: רבותי, אני רוצה לרשום. ביקשו ממנו באדיבות רבה שיפקיד את התיק באולם כדי שיוכל להיכנס ולשוחח עם מי שהוא רוצה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

זה לא נכון, אדוני.

שר המשטרה מ' שחל:

בינתיים הם ביקשו הנחיות, והגיעו אלי. כשחזרו כדי לתת לו תשובה, חבר הכנסת האשם מחאמיד לא היה. חבר הכנסת האשם מחאמיד לא מבקר בבית-כלא באופן חד-פעמי, הוא מבקר קבוע. ואני מאשר: בחודש האחרון הוא ערך אולי ארבעה-חמישה ביקורים, בלי יוצא מן הכלל, ולא היתה שום בעיה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בכלא באר-שבע יש מנהל קשוח. הוא התנהג גם אלי פעם אחת – לפני שהיית שר – בצורה הקשוחה והגרועה ביותר, ואני התלוננתי בפני השר. יש לו מדיניות לבזות חברי כנסת ערבים, לנהוג בהם בצורה האלימה והגרועה ביותר.

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי, כל מקרה ייבדק. יכולתם, גם אתה, גם חבר הכנסת האשם מחאמיד, להרים טלפון ולברר, הייתי עונה ברצון. לא קרה מקרה שמישהו צלצל ולא מצא אותי חמש דקות אחרי זה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שייקחו את התיק שלו?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני טלפנתי ללשכת השר ולא קיבלתי תשובה. חיכיתי שם חצי שעה מעבר לשער. דיברתי עם המזכירה וחיכיתי חצי שעה. איך אתה מצדיק חיפוש – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מה יכול לעשות חבר הכנסת עם התיק שלו?

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה לדעת, חבר הכנסת דראושה וחבר הכנסת האשם מחאמיד: ההצעה לסדר-היום היתה על התיק של חבר הכנסת האשם מחאמיד או על מצבם של האסירים הביטחוניים? הבעיה היא מצבם של האסירים הביטחוניים, ומצבם של האסירים הביטחוניים לא השתנה לרעה.

אני רוצה לומר דבר שהוא עקרוני הרבה יותר וחשוב הרבה יותר: חברי הכנסת – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, השר מדבר אליך.

סאלח טריף (העבודה):

אני הצעתי לחבר הכנסת האשם מחאמיד שייסע עם תיק קטן יותר, שלא יעורר חשד בבית-הכלא.

שר המשטרה מ' שחל:

חברי הכנסת, אני רוצה לסיים את דברי, וקודם כול לומר כמה דברים בנושא זה. ראש הממשלה, בעצה אחת עם הגורמים הנוגעים בדבר, עשה מחווה בשחרור של כמה מאות אסירים, והמחווה הזאת באה מתוך תקווה להביא להבנה או להגברת ההבנה של הצורך בשמירה על הכללים ועל החוק.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הצפיפות גדלה מאז, כי הכניסו יותר מאשר שחררו בשבועיים האחרונים.

שר המשטרה מ' שחל:

למה לך לגרור אותי, חבר הכנסת דראושה – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

— — הרי אתה לא רוצה להגן על אלה. אני מקווה שאתה לא רוצה להגן על אלה בקרב הפלשתינים שאינם מעוניינים בשלום, וככל שהם חוששים שהנה יש סיכוי להגיע לשלום מתרבים מקרי הרצח, מתרבים הניסיונות לעשות פיגועים בקרב הערבים, מספר הניסיונות הולך וגדל, בכלל זה מה שקרה היום, מה שקרה השבוע, לרבות רצח יהודים. אלה רוצים למנוע שלום. עליהם אתה לא רוצה להגן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני נגדם. אתה יודע שאני נגדם.

שר המשטרה מ' שחל:

המספר גדל לא בגלל זה. המספר גדל מפני שהקיצונים גם הם מגבירים, לצערי הרב, את פעילותם, ואתה יודע למה: הם לא רוצים, בשום פנים ואופן, שתהיה הידברות. זו הנקודה האמיתית. אתה יודע זאת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני נגדם, אבל הבעיות – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דראושה, אי-אפשר לנהל דו-שיח כל הזמן.

שר המשטרה מ' שחל:

אם מישהו חשב, שברגע שמתחיל משא-ומתן יתחילו לשחרר אסירים שפגעו והרגו בני אדם חפים מפשע, אני חושב שהוא חי באשליה. ניסיתי להוכיח, שברגע שנתקבלה תלונה, היא טופלה. אני אומר במפורש: מה שאתה אמרת, שדחו מכתבים מפני שהם חתומים על-ידי אסירים, זה פשוט לא אמת, כי המכתבים הגיעו אלי. אני הייתי הכתובת. הם פנו אלי בתלונות, חתומה קבוצת אסירים, אני יכול לצטט לך: "פלשתינים, המשועבדים תחת הכיבוש היהודי" – במלים אלה. אמרתי: נתעלם מהסמנטיקה, נתייחס לגופו של עניין. מיניתי את מבקר המשטרה, ביקשתי שהוא יבדוק, והוגש דין-וחשבון. אני עצמי הלכתי לבקר והולך לבקר ואבקר באופן שוטף, והטיפול שלי הוא ענייני כלפי כל האסירים, בלי יוצא מן הכלל.

אני אומר לכם: באתי למשרד האוצר ואמרתי במפורש, שאם לא תימצא הישועה ולא יהיה פתרון לבעיית האסירים, אני לא אקלוט אסירים לא מסוכנים. אני אודיע להם, שיתייבבו ב-1994, כשיהיה מקום פנוי. והנה, עם המצוקה בתקציב והקיצוצים, הוסיפו למשרד המשטרה 70 מיליון שקל כדי להגדיל במשהו, 2,000-2,500 מקומות, נוסף על בית-הכלא החדש שנבנה בצלמון, שאני מקווה שהוא יופעל ב-1995.

בעיית האסירים איננה ניתנת לחלוקה, לא לפי גזע ולא לפי דת ולא לפי מין. יש בעיה של סוג העבירות, בהחלט כן, וסוג העבירות מחייב טיפול באסירים מסוכנים, שמא הם יתנכלו גם לסוהרים, ואלה מקרים שקיימים, לצערי הרב. אתה שומע אותם מהם. אמרתי במפורש: כשרציתי לשמוע, הלכתי לדבר אתם. דיברתי אתם, ושמעתי גם את התשובות.

לגבי המקרים האחרים, אני חושב שהתשובות, לא רק אלה שניתנו – התיק כאן מלא, ואני לא אוכל, כמובן, לצטט עכשיו ממנו כל פרט ופרט, גם כדי לא להביך את חבר הכנסת האשם מחאמיד – לדעתי, התשובות מספקות.

אדוני היושב-ראש, הייתי מציע להסתפק בתשובה שנתתי. אבל, בגלל ההנמקות שהושמעו כאן ובגלל הדרך שבה הוצג העניין והדרישה להקים ועדת חקירה – אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום. ממילא, בוועדת הפנים של הכנסת עומד לדיון הנושא של מצב האסירים. לכן אני מציע שלא לקבל את ההצעה לדון בנושא במליאה; ואם לאחר מכן יציע מישהו לדון בו בוועדה – גם את ההצעה הזאת אני מציע שלא לקבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. חבר הכנסת האשם מחאמיד, האם אתה מוכן להסתפק בדברי השר?

האשם מחאמיד (חד"ש):

לא, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא מוכן, בסדר. הצעה אחרת לחבר הכנסת דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הקשבתי היטב לתשובה של כבוד השר משה שחל. לדאבוני, הוא עשה את מלאכתו קלה, ולא התעמק בצורה מספקת בהצעתו של חבר הכנסת האשם מחאמיד. לצערי הרב, הוא לא למד בצורה מספקת את התנאים בבתי-הכלא. אולי הוא לא ביקר שם די הצורך, אולי לא ראה מה זה תא של עצירים ביטחוניים, אולי הוא לא שמע אותם די. אילו עשה זאת, היה שומע פן אחר של הדברים מאלה שנאמרו כאן על-ידו.

שר המשטרה מ' שחל:

הייתי, הייתי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אם הייתי, הרי אינני יודע את מי בחרו לך, עם מי דיברת, איך היה. אבל אני הייתי בהרבה בתי-כלא –

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דראושה, אני הייתי – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הצפיפות הנוראה בבתי-הכלא, שבחלק מהם בתא אחד נמצאים 40 אסירים ומעלה. את מצב האוכל אתה מכיר, מצב קשה. ההתנהגות כלפיהם מחייבת תיקונים. גם נושא הביקורים ועוד – כל הדברים הללו מחייבים, לדעתי, דיון מעמיק בוועדת הפנים של הכנסת.

אדוני השר, אני רוצה להזכיר לך, שאפילו קודמך, השר רוני מילוא, כשאני העליתי הצעה בנושא הזה, הציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים של הכנסת, ואכן היה שם דיון מעמיק. אני חושב שלא צריך לברוח מהדיון הזה.

לכן, אדוני השר, אני מבקש ממך להתיר לנו להעביר את ההצעה הזאת לוועדת הפנים, כדי ללמוד אותה לעומקה. אז יבוא מבקר המדינה, יבוא נציג של כל גורם הנוגע בדבר, ויציגו את העובדות. כך נוכל ללמוד את הנושא, כאמור, בצורה מעמיקה, ואם יש דברים המחייבים תיקון, אסור לברוח מזה.

אינני יודע מדוע אדוני השר מתייחס כך לעניין. האם רק משום שחבר הכנסת האשם מחאמיד, השייך לסיעה מסוימת, העלה את הנושא? אני רוצה להזכיר לך, שהממשלה שלך זכתה לתמיכה מצד סיעתו של חבר הכנסת מחאמיד. אם אתם תתחילו להסיר את ההצעות שלנו, נגיב בהתאם לכך. אני אומר זאת כבר עכשיו. תהיה לנו תגובה. זה לא סגנון מתאים בין סיעות המכבדות זו את זו ומתייחסות ברצינות להצעות המועלות על-ידי האחת או השנייה. אם אתם תתחילו להסיר את ההצעות שלנו, ננקוט סגנון אחר בדיונים אתכם להבא.

אני מבקש להעביר את ההצעה הזאת לוועדת הפנים. על-ידי העברה זאת לא ייפול ביטחון המדינה, לא ייפול ביטחון משרד המשטרה, לא יקרה דבר שיעיב על האווירה הכללית. אני מבקש, אדוני השר, כי תחשוב פעם נוספת. מותר לך לעשות זאת ולהציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אולי השר רוצה להביע דעה אחרת?

שר המשטרה מ' שחל:

מה אתה מדבר? – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, אודה לך אם לא תנהל עכשיו את הוויכוח, כי כך זה יהיה ויכוח ללא סוף.

השר כבר הציע את הצעתו ולפנינו שתי הצעות: האחת, להסיר את הנושא מסדר-היום; השנייה, להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים. מי בעד ההצעה להסיר את הנושא מסדר-היום? מי נגד?

הצבעה

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – רוב

נגד – מיעוט

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

מי בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה?

סאלח טריף (העבודה):

אם נתקבלה הצעה להסיר, כבר אי-אפשר להעביר לוועדה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני מצטער מאוד, הוחלט להסיר את ההצעה מסדר-היום. אי-אפשר להצביע על העברה לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, בואו נצביע גם על ההצעה להעביר לוועדה. נכון שההצעה הוסרה מסדר-היום, אבל נתבקשתי, ולא רציתי שניכנס לוויכוח. רציתי למצות עד הסוף את הנושא הרגיש הזה. הרי ברור שאלה שהם בעד ההצעה להסיר מסדר-היום הם נגד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה. בכל זאת חשבתי – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

צריך בכל זאת להצביע מי בעד העברה לוועדה ומי נגד.

היו"ר ד' שילנסקי:

לכן אני מציע להצביע בכל זאת. אם אדוני השר מתנגד לכך, לא נקיים את ההצבעה. הרי ההיגיון אומר למעשה, שאם מורידים מסדר-היום אין מקום לוועדה, אבל רציתי לעשות זאת פשוט על-מנת למנוע ויכוחים.

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא מתנגד, אבל אני – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב, אני מעמיד להצבעה. מי בעד ומי נגד ההצעה שהנושא יועבר לוועדה?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – מיעוט

נגד – רוב

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה לא נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ובכן, ההצעה הוסרה מסדר-היום.

הודעה אישית של חבר הכנסת ה' מחאמיד

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת האשם מחאמיד ביקש רשות להודעה אישית, ולמען הסדר הטוב אני מאפשר לו זאת. בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אני מופתע מדברי כבוד השר שחל בעניין החסינות שלי. אינני פותח את תיקי לאיש בשדה התעופה, אינני פותח אותו בבאר-שבע ולא במחסומים של המשטרה או של צה"ל.

שלטונות הכלא לא דיברו אמת, לא מסרו לשר דברי אמת, והשר לא קיבל אינפורמציה נכונה.

אני רוצה לציין ולהודיע, שאמשיך לשמור על חסינותי. אני אמשיך לכבד אותה. לא שר ולא ראש ממשלה יסירו את חסינותי עד אשר הכנסת הזאת תחליט שאין לי חסינות. ברגע שיחליטו שאין לי חסינות, אני אקבל את ההחלטה בכל הכבוד. אבל, כל עוד יש לי חסינות, אני לא ארשה לאדם במדים או בלא מדים שיערוך לי חיפוש, לא בכיס, לא בתיקי האישי, לא בארנקי ולא בשום מקום. אדוני, לא אתן לפגוע פגיעה כזאת במהות של החסינות שלי.

אני אפנה לוועדת הכנסת כדי לברר את העניין. אני לא מוכן, אדוני, שייערך לי חיפוש בשום מקום. בפעם הבאה ירצו לחפש אצלי גם בכניסה לבניין הכנסת, כי אני מסוכן. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת האשם מחאמיד, למיטב ידיעתי, איש לא מתכוון לשלול ממך את חסינותך. אתה חבר כנסת כמו כל חברי הכנסת, חבר לכל דבר. אם יש חילוקי דעות לגיטימיים, והם יכולים להיות, אני אומר זאת למען הרוח הטובה, יש מוסדות מתאימים בכנסת שאפשר להעביר אותם אליהם.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני מבקש.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

עוד מעט יבקשו ממנו להיות עירום בכניסה לבתי-הכלא.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, בעקבות ההודעה האישית של חבר הכנסת האשם מחאמיד, אני רוצה לומר בצורה חד-משמעית: זו הפעם הראשונה שאני שומע שהיתה פנייה, בקשה או דרישה מחבר הכנסת מחאמיד לחפש בכליו או בבגדיו או בתיקו. אני מצטער מאוד על שהוא לא מצא לנכון לידע אותי, כי הדבר הנכון ביותר לעשותו במקרה כזה הוא להגיש תלונה נגד הגורם שדרש דרישה כזאת, אם דרש, ולהעביר אותה לשר המשטרה או לכל גורם מוסמך, כמו היועץ המשפטי לממשלה, או לכל גורם אחר.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אבל הגשתי.

שר המשטרה מ' שחל:

לא קיבלתי. אני מצטער מאוד, חבר הכנסת מחאמיד, ואני אומר שוב, שעד לרגע זה לא נתקבלה אצלי כל הודעה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

הגשתי תלונה.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מחאמיד, כשאתה רוצה משהו ואתה דורש אותו דחוף, אני מקבל את ההודעה באותו יום. אילו היה מקרה כזה, וזה לא דבר שולי, יכולת בהחלט למצוא דרך, או על-ידי הודעה אישית אלי, או על-ידי טלפון, או על-ידי מברק.

האשם מחאמיד (חד"ש):

שלחתי.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מצטער מאוד, אלי לא הגיע. אבל, מאחר שהדברים הושמעו כאן, אני בהחלט אחקור את הנושא, ואני מבטיח ליושב-ראש, שהתוצאה של הבדיקה תובא לידיעת הכנסת, כפי שהנושא הזה הועלה כאן. אני אפתח בבדיקה ואני אדרוש שייתנו לי הסבר, כי איש לא התכוון ולא מתכוון לבצע חיפוש בכליו או בבגדיו של חבר הכנסת. החסינות קיימת, ונשמור עליה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, הישיבה הבאה תהיה, אם ירצה השם, בשנה הבאה, ביום שני, כ"ט בתשרי התשנ"ג, 26 באוקטובר 1992, בשעה 16:00.

אני מאחל לכולם שנה טובה ומבורכת, כתיבה וחתימה טובה.

תם סדר-היום וישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 15:31.